

„Ha valaki számára az istentiszteletből a prédikáció a szellemi kihívást, a korálelőjáték az esztétikai élményt, az úrvacsora íze pedig a transzcendenciát közvetíti, akkor az illető nagy valószínűséggel Közép-Európa protestáns polgára.”
Közép-európai protestáns identitás ▶ 8–9. oldal

„Nemcsak jogunk, de kötelességünk is, hogy az azonos neműek egymással való szexuális életét, sőt a velük való egyetértést (Róm 1,32) – Jézus Krisztus Urunk, az Ó- és Újszövetség kijelentése alapján – Isten előtti utálatos bűnnek tartsuk.”
„Homofóbia” vagy bibliai alapvetés? ▶ 10. oldal

„Egy időben »divat« volt kikérdezni az igehirdetést. Az eredmény lesújtó volt.”
Az unalmas prédikáció ▶ 13. oldal

Csak higgy bátran, teljes szívvel... ▶ 2. oldal
Adósai vagyunk gyermekeinknek ▶ 3. oldal
50 éves az Európai Egyházak Konferenciája ▶ 4. oldal
Interjú Horváth Ádám rendezővel ▶ 5. oldal
Árva Bethlen Kata emlékezete ▶ 6. oldal
Mennyei GPS navigál a keskeny úton ▶ 11. oldal

A kép bal szélén Thuránszky István, közepén Gulácsiné Fabulya Hilda, jobboldalt Manfred Greinke áll

Bokorba juttatott jótétemény

▶ **Nem az „ünneptelen félév” gyülekezeti eseményekben is szükkülő időszak, sokkal inkább különlegessége miatt érdekesült arra, hogy „címlapsztori” legyen a kicsiny Nógrád megyei község, Bokor evangélikusainak múlt vasárnapi ünnepe. A legendás hírű lelkész, néhai Keken András szülőfalujában a hívek július 19-én templomuk külső-belső megújulásáért adtak hálát.**

A Cserhát lankái között megbúvó, mindössze másfél száz lelket számláló, Árpád-kori eredetű településen vasárnapként legfeljebb már csak tízen-tizenötven keresik fel az Isten házát. *Thuránszky István* lelkész mindazonáltal rendületlenül tart istentiszteletet Bokor és a szomszédos Kutasó evangélikus templomában. Hangjában némi keserűséggel említi ugyanakkor, hogy a hivatalos nevén Bokor–Kutasó–Cserhát-szentiváni Evangélikus Egyházközség harmadik taggyülekezetében már nincs kinek hirdetni az ígét...

Bokor műemléki védettséget élvező templomát 1790-ben emelték azok a tót atyafiak, akik a 17–18. század fordulóján Zólyom környékéről települtek át a török időkben csaknem elnéptelenedett faluba. Ám a késő barokk templom karbantartására idővel nemcsak az állami, de az önerő is megfogyatkozott, márpedig évtizedünk közepére a renoválás ismét elodázhatatlanná vált. Az állami büdzséből két évvel ezelőtt juttatott mintegy másfél millió forint jobbra

csak a templom külső restaurálásához volt elegendő, a Gusztáv Adolf Segélyszervezettől (Gustav-Adolf-Werk) kapott egymillió-hétszáz-ezerből viszont – nem kis mértékben a *Krátki György* felügyelő vezette presbitérium rátermettségének köszönhetően – nemcsak a belső felújítására, hanem még a kutasói hajlék tatarozására is futotta. A múlt vasárnapi hálaadó istentisztelet igehirdetője mindenesetre a lipcsei székhelyű segélyszervezet – magyarországi projektekért felelős – megbízottja volt.

Az unterkatzki német evangélikus lelkész – sokak meglepetésére – ékes magyar nyelven prédikált. Mint mondtotta, csak nyilvánosan tette ezt első ízben, valójában már több ezerszer „predikált” egyetlen magyar hallgatójának, a jelenlétével a bokori ünnepeket is megtisztelő felelőségének. (Megtisztelte egyébként jelenlétével az alkalmat – többek között – *Pozsonyi Anna* egyházme-

gyei felügyelő és *Engel Krisztina* polgármester is.)

Manfred Greinke a hazánkban is régről ismert segélyszervezet névadója, a protestáns egyházak szabadságáért harcoló *II. Gusztáv Adolf* (1594–1632) svéd királynak az *Újszövetségből* vett jelmondata alapján szólta a templomot ezúttal zsúfolásig megtöltő gyülekezethez: „Ezért tehát, míg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben.” (Gal 6,10)

Az istentisztelet után *Öze János* építész ismertette a műemlék esetében korántsem egyszerű felújítás menetét, külön is megköszönve *Krátki György* együttműködő segítségét. Köszöntötte a gyülekezetet az Országos Szlovák Lelkesi Szolgálat vezetője, *Gulácsiné Fabulya Hilda* is, aki a projekt beindításakor (2007-ig) terényi parókus lelkészként látta el a bokori–kutasói szolgálatokat.

Volt már ugyan a bokori parókiának is állandó lakója, többnyire azonban *Bérről*, *Terényből* vagy *Balassagyarmatról* gondozták e cserhát falvak híveit. Egy ideig a második világháború után is lovas kocsival, „hozta a papot” *Bérről*, és a lóerő persze ma is besegít a szolgálatba. (*Thuránszky István* éppen ezzel a lóerővel is lerövidítette már a *Bér–Bokor* utat.) Egy bizonyos: két éves szolgálat alatt annyian még sohasem gyűltek össze a bokri templomban, mint most július 19-én. A közeli vendégház parkjában tartott szeretetvendégségen közel százan ülték körül az asztalokat. A kérdés már csak az, hogy megújult templomukban lelki megújuláshoz is igényelnek-e majd erőt a bokoriak.

■ TPK

FOTÓK: T. PINTER KÁROLY

Mit tenne ma Sztzehlo?

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Éves országos missziói konferenciánkon, Piliscsabán hangzott el a címben megfogalmazott izgalmas kérdés *D. Keveházi László* egyháztörténész-től. Köztudott, hogy *Laci bácsi* „miniszterelnöke” volt *Gaudiopolis Ifjúsági Államnak*, melyet *Sztzehlo Gábor* szervezett a háború poklából kimentett gyermekek részére. (*Laci bácsi* nyolcvan éves, de én még mindig biztosabb kezekben tudnám hazánk sorsát az ő kezében, mint a mai idők szívtelen, milliárdos kormányfőjében.)

Sztzehlo, ha ma itt élne közöttünk, bizonyára újra csak mentené a rászorultakat, a veszélyben lévőket. Kik azok? Sajnos a lista nagyon hosszú.

Magzatok, akiket – a konzervatív oldal asszisztálásával hozott – gyilkos törvény alapján naponta tömegesen megölnek. Ó, Istenem, csak e miatt elpusztíthatnánk minket jogos haragodból!

Gyermekek, akiknek nagy része már nem teljes családban születik meg, akiket meg sem keresztelnek, akik közül több mint százezren éheznek! Miért nem indítunk árvaellátó szolgálatot? Egyházunkban nagy hagyományai vannak e területnek. Árva gyermek bőven van, egyedülálló nő is. Milyen szép lett volna egy árva-hálózat felavatásával ünnepelni a nagy gyermekmentőt! De ez még nem késő.

Az ifjúság halmozottan veszélyeztetett nemzedék: személyiségfejlődésük rendkívül érzékeny idején érik őket aljas, rafinált, életellenes támadások, kísértések: drogliberalizációs próbálkozások, „bevetések”, szabad szex (lassan már gyermekkorban), a homoszexualitás reklámozása, terjesztése. (Sajnos hetilapunk 2009. július 5-i számában még egyházunk volt országos felügyelője is „megengedően” írt a homoszexuálisok élettársi kapcsolatáról. Álliberális? Provokáció? Ki tudja? – Isten tudja.)

A házasság és család, a nagyobb emberi közösség alapjai, tartópillérei romokban hevernek. A reklámozott szingli modell rohamosan terjed. Sokan nem tudják: a fogyasztói filozófiának és gyakorlatnak akadályja a család.

Az egyik legnagyobb veszély a falut és a parasztságot fenyegeti. Az egészséges, keresztény falusi (tanyasi) élet kibír minden megpróbáltatást, támadást. A falunak nincs szüksége a globalista fogyasztói rendszerre. Lepítésének, elpusztításának ez az oka.

Sztzehlo Gábor ma bizonyára segítené, motiválná, egyházunkba behozná a cigányságot. Talán valahogy úgy is, ahogy *Barack Obama* amerikai elnök biztatta a napokban Afrika népeit: vegyék kezükbe sorsukat, immár ne az egykori gyarmatosítást hozzák fel magyarázatként a mai gondokra.

Ugyanakkor mentené a magyarságot határon innen és túl is. Ezt a kis nemzetet, amely folyamatosan fogy, amelyet pesti kabarékban és kereskedelmi televíziókban gúnyolnak és ócsárolnak, amelynek kultúráját elhallgatják. A kommunista diktatúra éveiben olyan filmek készültek, mint az *Egri csillagok Sinkovits*... Nincs olyan szent szimbólumunk, intézményünk, melyet ne értek volna az utóbbi években támadások, működésüket ellehetetlenítő intézkedések.

A jól, vagyis biblikusan működő egyháznál, gyülekezetnél nincs biztosabb, erősebb közösség ezen a világon. Az értékellenes, értékromboló kor-szellem legnagyobb ellenfele az önálló keresztény egyén és közösség. Jézus Krisztust és hűségét követőit gyűlöli a gonosz. Csak a mennyei erő, a Szentlélek kenete az, amely immunitást ad ezekben az időkben. Isten igéje erősítsen minket ebben!

A Szentháromság ünnepe utáni 5. vasárnapon, amikor írom e sorokat, ezt olvassuk a herrnhuti *Losung* szerint az Igéből: „Az Úr igazságot szolgáltat az elnyomottaknak, kenyeret ad az éhezőknek...” (Zsolt 146,7) Jézus így szól: „Az Úr *Lelke* van *énrajtam*, mivel felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek...” (Lk 4,18) A napi prédikációs ige szerint (ApCsel 4,32–35) az ösgyülekezetben az élő ige hatására, a megtérés következményeként a tagok megosztották egymás között vagyonukat. Mindenkinél van valamiből többlete és hiánya is. Isten családjában ezek a különbségek folyamatosan kiegyenlítődnek.

Szervezni, illetve erősíteni kell a látogatás, házi gondozás és családsegítés szolgálatát gyülekezeteinkben. Mindegyik külön terület, melyek összefüggnek egymással. Csak remélni lehet, hogy a lelkészképzésnek szerves része ezek oktatása és gyakorlatban való kipróbáltatása.

Össze kell kötni a szálakat. Legálább közöttünk ne forduljon elő éhezés, nyomorgás. Mindennek kihatással lenne környezetünkre. Egy mai példa: az Ukrajnához tartozó kárpátaljai gyülekezetekben rendszeressé váltak a betegek kórházi költségeire való gyűjtések.

Evangélium nélkül persze mindezek csupán lassan kimúló humanitárius akciók lennének. Tudjuk, a fiatal Sztzehlo Gábor lelki ébredést, megújulást élt át Finnországban, ennek következtében szervezte meg a népfőiskolai mozgalmat – másokkal együtt – hazánkban, és később élete kockáztatásával mentette a rászorulókat.

Ezért kell ma is folyamatosan imádkozni és tenni egyházunk ébredéséért és megújulásáért. Jó lenne nem csupán meditálni, sóhajtozni, minimálprogramokkal és PR-megnyilvánulásokkal előállni, hanem folyamatosan, kreatívan tenni a dolgunkat Jézus Urunk tanítása alapján, vagyis követni a Bárányt.

Oratio œcumenica

Szerető menyeyi Atyánk! Hálát adunk neked, hogy igédvel ma is szóltál hozzánk. Köszönjük, hogy Fiaidban örök életet kaptunk, s kérünk, növelj bennünk a hitet és a neked való engedelmességet. Tudjuk, hogy boldog életet kínálsz nekünk a Jézus Krisztusban való hit által, s bocsásd meg, hogy mégis sokszor a magunk boldogságát keressük, a magunk útját járjuk. Nem mi indulunk a te utadra, hanem téged akarunk a miénk kényeszeríteni. De ma világossá tetted: „Akié a Fiú, azé az élet; akiben nincs meg Isten Fia, az élet sincs meg abban.”

Szeretettel kérünk, őrizd meg bennünket az önzéstől. Add, hogy ne váljunk érzéketlenné embertársaink gondolj iránt, amikor mindannyiunk lehetőségei egyre szűkülnek és korlátozódnak. Segíts meg bennünket mindennapi életünk gondjainak megoldásában. Add, hogy az igazán szükséges dolgokból – a lelki áldásokból, a szeretetből – soha ne szenvedjünk hiányt. A te szereteted bőven kiáradt ránk Jézus Krisztusban, hadd sugározzuk tovább ezt a szeretetet a körülöttünk lévőkre.

Őrizd egyházadat, növelj nyájadat, s pásztordj bennünket. Viselj gondot családjainkra, szereteteinkre közelben és távolban egyaránt. Őrizd családjaink békeségét, add, hogy egyetértésben és összhangban, igaz szeretetben élhessünk egymással és teveled.

Áldásodat kérjük hazánkra és népünkre. Add, hogy mindannyian érezzük felelősségét az egész közösség jólétéért és boldogságáért, s tegyük a dolgunkat legjobb tudásunk és tőled kapott képességeink kamatoztatásával azon a helyen, ahová rendeltél és állítottál bennünket.

Imádkozunk a teremtett világról is, amelyet lakóhelyül adtál nekünk. Add, hogy ne szennyezzük és pusztítsuk el saját életterületünket, hanem őrizzük világodat megbízatásunk szerint mindaddig, amíg elhozod nekünk újateremtett világodat, ahol örökkévaló helyet készítettél a téged szeretőknek, mindazoknak, akik Jézus Krisztusban vannak. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Minket is a kegyelem ígéje szül, teremt újjá és igazakká, s nem mi magunk leszünk ilyenekké a törvény vagy a jó cselekedetek által. Jó cselekedeteinkkel nem örök életet, kegyelmet és üdvösséget érdemlünk ki, hanem más valamit, tudniillik dicséretet, tisztességet, tetszést és más előnyöket, amint a fa is gyümölcszeivel érdemli ki, hogy az emberek szeressék, ápolják, dicsérik és becsben tartásák. Ha világosan magad elé állítod, hogy miképp születik az ember újjá az igaz keresztyén életre, s hogy mi ennek a lényege, ezzel máris elejtetted saját jó cselekedeteink érdemszerző jelentségét – legalábbis a büntől, haláltól és ördögtől való megszabadítás tekintetében.”

► Virág Jenő:
Dr. Luther Márton önmagáról

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 7. VASÁRNAP – 1JN 5,10B–13

Csak higgy bátran, teljes szívvel...

János apostol nem szedi ízekre Isten létezésének, testté lételemének és ajándékának titkait ebben az igazságszobában. Még sincs olyan érzése az igeolvasónak, hogy hitvallása bizonytalan, hogy inog vagy hiányzik valami belőle.

Hogy kicsoda Isten, és mivel bizonyítható a léte, hogy bizonyítható-e üdvösségünket megadó kegyelme, bizonyítható-e Jézus Krisztusnak – mint embernek és Istennek – váltságot szerző áldozata, és hogy mi győzi meg, mi bátorítja, mi vigasztalja szívünket, az nem egy körültekintő, mindenre kiterjedő vizsgálat eredménye, ami után nyugodtan ki mondhatjuk az igazságot.

Nem is egy jól sikerült megfogalmazás kérdése, hogy végre elhiggyük őt! Azt az Istent, aki Krisztusban és az ő földi működésében is mindig Isten volt. Aki, mint a korábbi igeversekből kiderül, Lélektől, víztől és vértől született. Őt adta Isten – mint Fiát – megváltásunkra.

Ezen a vasárnapon is egyedül hitel hallgathatjuk az ígét. Urunk emberi formában jött el, és emberként is Isten volt. Ez azért nem könnyű, mert amikor halljuk, először kételkedni kezdünk. Egyszerűen szokás lett nem rögtön elfogadni a hallottat, látottat. Szokás lett mindig valami mást állítani, feltételezni. Divatba jött, hogy gondoljunk utána, közelítsük meg más oldalról is azt, amiről szó van. A gyanakvó, nyugtalan, mindent megkérdőjelező ember nem véletlenül vált ilyené.

Mégis vannak dolgok, amelyeket a bölcs ember nem kérdez meg, és

van olyan, amelyet a hívó sem kérdez, hanem hisz. Isten Lelke teszi biztossá számunkra, hogy Krisztus Úrrá lett minden halálos bűnön, az életünkre törő ördögön, veszedelmeken és halálon. Van, amit egész egyszerűen nem kutatunk, nem magyarázunk, hanem „csak” hisszük, és csodáljuk benne Isten emberi értelemmel fel nem fogható tervét, hatalmát, szeretetét.

Baj, hogy Istenhez, ajándékaihoz sokszor nem szívvel, hanem értelmünk kételkedésével közelítünk. Van, akinek az ige hirdetés is csak egy beszéd. Van, akinek a Biblia is csak egy könyv a sok közül. Aztán, ha kezébe kerül egy mai szerző műve, amelyben Jézusról van szó, azt tekinti mércének, számára már abban lesz az igazság. Az apostol szavaival Urunk éppen azért mondja ma nekünk, hogy mi egyet hihetünk. Egy az igazság, egyfajta élet van, amely életnek mondható: a Krisztusban való.

Megzavarható, megrontható és elbizonytalanítható a hitvallásunk, ha nem Isten győz meg arról, hogy Fiában, Jézusban van életünk. Élő Urunk szeretete és örök életet ajándékozó irgalma nem vizsgálat tárgya, nem változó tényállás. Nem lehet összevegyíteni azzal, amit én gondolok. Nem egyeztethető össze azzal az életstílussal, amelyről azt gondoljuk, hogy végül is nem olyan rossz.

Isten bizonyítgatását nem szabad kiegészíteni, és nem lehet belőle elvenni. Kizárólag Isten mentő szeretete tart életben. Ez Isten saját bizonyítgatása önmagáról. Ezzel egyrészt önmagát igazolja, másrészt az

ember azt is megtudja belőle, hogy nem érhet fel Urához, nem értheti meg Istent, hanem csak ajándékain csodálkozhat.

Kész helyzet előtt állunk. És éppen ez a Krisztus-imádásunk, hitünk óriási csodája, élménye. Ebben van a bizonyosságunk, örömünk, állandó reménységünk. Mi mindig tudhatjuk, Isten örök életet készített. És ennek, azaz a Krisztusban való életnek, már most részesei vagyunk. Ez a már kész helyzet akkor sem megdőbbsen lesújtó, amikor azt vesszük észre kétségbeesve, hogy már nem tehetünk semmit. Amikor rádöbbenünk az elkészített ajándékunk, a bűnbocsátnak és az örök életnek fel nem fogható nagyságára, akkor értjük meg, mit jelent az a szó, hogy kegyelem.

Igénben szó sincs bizonytalanságról. Biztos jövője és támasza van annak, aki Krisztusnak él. Sok botlás, akadály, meglepő fordulat azért következik be életünkben, mert nem csak egyet hiszünk. Nagy kitartásra, megújuló hitre, az ígére van szükségünk, hogy az ördög el ne térítsen másfajta életre, egy kicsit lazább életfolytatásra, könnyelműségre, másfelé kacsintásra.

Biztos, hogy Isten üdvözíteni akar minket, és a megérdemelt büntetés, a kárhozott helyett örök életet szán nekünk. Nem tart kíváncsiságban, bizonytalanságban. Nem nézi tovább éhségünket, vágyakozásunkat, hanem Fiában megadja nekünk a teljes és az örök életet. A vasárnap evangéliuma, a négyezer ember megvendégelésének csodája is erre utal. Arról beszél, hogy ő vendégel meg, ő elé-

A VASÁRNAP IGÉJE

gít meg, mert mi nem tudjuk magunkat jóllakolni, mi nem tudunk magunknak igaz ajándékokat szerezni, életet, jövőt biztosítani.

Istenről beszélni egészen más, mint bármilyen egyébről. Ahogyan egészen más Krisztusból táplálkozó életet élni, és más a nélküle való élet is. Amikor véleményt alkotunk, mondhatjuk, hogy „az a véleményem”. Amikor saját gondolatunkat fogalmazzuk meg, kezdetjük a mondatot úgy, hogy „én azt gondolom”. Amikor azonban Istenről beszélünk, hitünkről szólunk, az életünkről van szó, nem mondhatok véleményt, nem találgathatok, hanem az irányít, szól, cselekszik, aki belépett az életünkbe, és teljesen megváltoztatta. Örök életre váltotta.

Amelyik gyülekezetben ezen a vasárnapon úrvacsorai közösség is van, ott a testvérek együtt énekelhetik biztatásul, vigasztalásul: „Csak higgy bátran, teljes szívvel, / És ha száddal is vallást teszel, / E test és vér ad neked / Megújulást, békét, életet.” (EÉ 303,5) Ha pedig valaki csak az újságot olvasva egyedül, magányosan hallja ma Isten szavát, számára is igaz az idézett énekvers tanúságtétele: bizony a Krisztus teste lett életünk záloga. Ő jelenti nekünk az életet.

■ KLIMENTNÉ FERENCZY ANDREA

Imádkozunk! Menyeyi Atyánk, engedd megismernünk Krisztust, akiben láthatóvá lettél, akiben megismerhetünk téged, és aki által igaz életet munkálsz bennünk. Ámen.

BŰNBÁNAT ÉS HITVALLÁS

Tehozzád teljes szívből kiáltok szüntelen

► **Zsoltárparafrazisnak nevezzük azokat a – többnyire reformáció korabeli – verseket, amelyek egy-egy bibliai zsoltár gondolatmenetét követik nyugat-európai versformában. A 130. zsoltár alapján számos parafrázis készült. Maga Luther Márton is elkészítette e zsoltár verses változatát.**

Aus tiefer Not schrei ich zu dir; Mély-séges mélyből kiáltunk (EÉ 402) – így kezdődik Luther éneke. Ő alkotta e korál dallamát is, s zeneileg megrajzolta a „mélységet”: a dallamfő le-, majd visszaugró kvintje egyértelműen vermet, gödröt, mélységet ábrázol.

Hasonló fordulattal él a 130. genfi zsoltár (GyLK 763) is, csak a kezdeti leugró kvintet két teljes dallamsor alatt emeli vissza a kezdőhang magasságáig. A reneszánsz kor jellegzetes zenei ábrázoló eszközét, a „madrigalizmust” ismerhetjük fel ebben a dallamalkotó gesztusban.

Valószínűleg tudatosan alakította ilyené a zsoltár dallamát *Loys Bourgeois* (1510?–1569?), hogy a francia udvar neves költőjének, *Clément Marot*-nak (1495–1544) a versét zenei eszközökkel is megerősítse. *Szenczi Molnár Albert* (1574–1634) magyar fordításában ugyan a „siralmas mélység” megemlézése egy dallamsorral későbbre, magasabb hangokra kerül, az eredeti francia szöveggel azonban a mélyen járó dallamszakaszon hangzik el a „mélységes” szó is

(Du fond de ma détresse, Dans mes profondeurs ennuis...).

A szerző a bibliai zsoltár nyolc szakaszát kettesével osztja be az ének négy versszakába úgy, hogy a szöveg logikája jól kidomborodjék. Az első versszak a megszólítás és a zsoltáros helyzetének szemléletes bemutatása: a reménytelenség mélységéből kiált az Úrhoz. A második strófa arról tanúsodik, hogy a zsoltáros hite szerint Isten válasza a bűnbánatra nem a bosszú, hanem a megbocsátás. (A versszak hetedik sorában szereplő „engedelmes” szót ma inkább engedenynek, elengedőnek mondanánk.)

CANTATE

Eged Isten dicsérinc.

- Ha, Uram, bűnünk szerint Minket büntetné meg: Uram, e világ szerint Ki állhatna úgy meg? De a te irgalmad nagy A téged féltőkön, És te engedelmes vagy, Hogy dicsérjen minden.
- Énnérem reménységem Vagyon csak Istenben, És bízik az én szívem Ő szent igéjében. Én leszek erős hittel Az Urat óhajtja, Mint a virrasztó éjjel A virradatát várja.
- Izráel, az Istenben Vesd reménységedet, Mert szent irgalma bőven Nagy messze kiterjedt. Megsegít ő mindenben, Hívein könyörül, Az Izráelt kegyesen Kimentti bűnéből.

is, mint a bűnbocsánat szabadítását átélő személy bizonyítgatásával.

Már az eredeti zsoltárszöveg is gazdag a költői eszközökben, Szenczi Molnár szinte újszövetségi Istenképet elénk táró zoltárfordítása pedig még gyarapítja, finomítja azokat.

A fordító kortársai ráéreztek a vers szépségére. Érdekes adat, hogy ez a genfi zsoltár nemcsak eredeti dallamával volt ismert a 17. században, hanem szövege önállóan is megjelent. Az *Eperjesi graduál* (1635) végén, több más négyzólamú tétel között szerepel egy kórusmű, amely Szenczi Molnár szövegét használja ugyan, de a genfi dallamtól teljesen függetlenül. Ez az adat annál inkább különös, mert az *Eperjesi graduál* másik tizenhárom genfi zoltárt közül a *Claude Goudimel* által megharmonizált eredeti formájában.

Szintén a vers elismertségét bizonyító adat, hogy a római katolikus *Illyés István* (1650–1711) nagypőst saját összeállítású zoltárkötetébe (*Szoltári Énekek a magyar anyaszentegyház vigasztalására*, 1693) is felveszi ezt a verset egy teljesen más – eredetileg cseh vagy lengyel – dallamra alkalmazva.

„A mélységből kiáltok hozzád, Uram!” Minden kor, minden nemzet közös bűnbánati imádsága lehet e zsoltár. Mindenkié, aki hisz a mélységből kivezető egyetlen Úrban, aki „hívein könyörül”, és aki „kegyesen kimentti bűnéből”. Így énekelhetjük verses változatát, a 130. genfi zoltárt is személyes könyörgésként és hitvalló imádságként egyaránt.

■ BENCE GÁBOR

Vihar előtti elcsendesedés

Székesfehérváron avatták lelkésszé Pethő Juditot

► Az *Evangélikus Élet* olvasóinak többsége felekezetünk iránt is elkötelezett keresztény, aki joggal várja el, hogy lapunk a teljesség igényével számoljon be egyhá-zunk jelentősebb történéseiről. Például arról, hogy kik és milyen indíttatásból állnak újonnan a lelkészi szolgálatba. Ez utóbbi kérdést akár költőinek is tekinthetnénk, ám az ordinációra mintegy mottóként választott bibliai igeversek(ek) általában az elhívás, elhivatottság fundamentumairól is árulkodnak. A július 18-án Székesfehérváron lelkésszé szentelt Pethő Judit a Filippi levél 4,13-ban olvasható páli mondatot nyomtatta az élete egyik legnagyobb eseményére invitáló meghívóra: „*Min-denre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.*”

Legjobb barátóm hatására második osztályos koromban kezdtem református hittanra járni... Közben azonban mindig tudtam, hogy én evangélikus vagyok” – osztotta meg a tudni-

valókat a kezdetekről Judit, de édesanyjától a krónikás ekkor már a családi „előélet” egy korántsem mellékes epizódjáról is értesült. Nevezetesen arról, hogy Judit édesanyja evangélikus férjével kötendő házassága előtt érzett határozott készletet arra, hogy megkeresztelkedjen és konfirmáljon...

Felemelő érzés zsúfolásig teli templomban ünnepegni, és ezen a szombat délelőtti „rendkívüli istentiszteleten” zsúfolásig megtelt a székesfehérvári evangélikusok impozáns hajléka,

amely legutóbb 1981-ben lehetett tanúja ordinációnak. Az oltári szolgálatban Ittész János püspök mellett az egyházközség lelkészeként most Bencze András segítkezett, az Evangélikus Hittudományi Egyetem képviselőjében pedig Varga Gyöngyi docens vett részt a fehérvári gyülekezet kórusának közreműködésével zajlott lelkészavatási liturgiában.

Igehirdetésében a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hangsúlyozta: „Erre a hitvallásként is választott igeversekre úgy tekintsz, mint amit fegyverként is szívedbe írt a te Mestered” – majd prédikációjának egyik zárómondataként hozzátette: „Vidd magaddal! Ne a te magad által választott ígét, hanem az ajándékba kaptat. A felismert igazságot.”

Az Isten előtti elcsendesedésre múlt szombaton közvetlenül az országos nagy vihar előtt került sor Székesfehérváron. Még az ünnepi istentiszteletet követő szeretetvendégség is kánikulai melegben zajlott a ciszterci gimnázium hús épületében, hogy azután odakünn bemutatkozzanak a természet romboló erői... Ekkor azonban ünneprontásra már esélyük sem volt.

■ T. PINTÉR KÁROLY

Részlet Pethő Judit önéletrajzából

1984. április 18-án születtem Székesfehérváron, azonban Tácon, illetve édesapám szülőfalujában, Kemenespálán nőttem fel. Ezeknek a gyökereknek köszönhetően lettem evangélikus.

Környezetem nagy részének bánatára szakközépiskolát választottam a fehérvári gimnázium helyett. Szoftvertudomány-közgazdaságtan osztályba jártam, és a nehézségek ellenére is boldog vagyok, hogy ezt választottam. Hogy hogyan lett ebből teológia? Erre egyszerre könnyű és egyszerre nehéz a válasz: Isten így akarta, egy idő után pedig azt vettem észre, hogy már én is akarom, és nem menekülök. Kizárólag a teológiát jelöltem meg a felvételikor.

A teológiai stúdiumok alatt két alkalommal voltam hosszabb ideig az Amerikai Egyesült Államokban. Először 2003 nyarán három hónapot töltöttem a Sziklás-hegységben egy evangélikus táborban segítőként, majd a 2004/2005-ös tanévre elnyertem egy tanulmányi ösztöndíjat a Trinity Lutheran Seminary nevet viselő intézménybe (Ohio). Negyedik teológiai évem alatt a Sarepta Budai Evangélikus Szeretothonban szolgáltam mentálhigiénés munkatársként. Ötödik teológiai évetem már Székesfehérvárról végeztem el, ahová segíteni hívtak mint végzős hallgatót. A hatodévet is itt töltöttem Bencze András mentorsága alatt, és a püspöki kihelyezés értelmében beosztott lelkészként is itt folytatom szolgálatomat.

Játszóterén raboskodtak

A Győr-Moson-Sopron Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartottjai újították fel a Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ óvodájának kültéri játékeit. Két napon át hat elítélt dolgozott a múlt héten a „Megbántam, jóvátennem” prog-

ram keretében. A közmunkát Jáno-sa Attila győri evangélikus börtönlelkész szervezte, aki szerint szemléletváltásra van szükség. Jelen esetben elengedhetetlen volt a nyitottság a börtön és az óvoda részéről is, el kell fogadni, hogy a rácsokon túli világban is emberek élnek. Az a cél, hogy a börtön ne csak retorzió legyen a rabok számára, hanem segítse elő, hogy büntetésük letöltése után visszatérhessenek a társadalomba. Ennek lehet egyik eszköze ez a program.

► EvÉlet-infó

Úrvacsorát oszt (balról jobbra) Ittész János, Pethő Judit és Bencze András

Adósai vagyunk gyermekeinknek

Győr-Moson-Sopron megye napilapja, a *Kisalföld* július 17-i, pénteki számában a lap harmadik oldalán *Házasságon kívüli gyerekek* címmel figyelemfelhívó írást közölt.

Korábbi tapasztalataim alapján talán jól gondolom, hogy a megyei napilapok globalizációja miatt ez a cikk más megyék napilapjaiban is megjelent, így nem csak a Győr-Moson-Sopron megyei Evangélikus Élet-olvasók tudják, miről van szó. Ezért csak röviden utalok arra, hogy Észtország 57,8 százalékos és Görögország 5,8 százalékos értékei között hazánk a házasságon kívül született gyermekek számát illetően a maga 37,5 százalékos „eredményével” a közepmezőnyben helyezkedik el.

De ez a közepmezőny is azt jelenti, hogy 2007-ben Magyarországon a gyermekek közel negyven százaléka született házasságon kívül! Itt most nincs alkalom arra, hogy a statisztikát részletesen elemezzük – bár érdemes lenne eltöprengenünk azon, mi lehet az oka annak, hogy ennek az európai statisztikának az élén a tradicionálisan evangélikusnak mondott országok: Észtország és Svédország (54,8 százalékos) állnak. A szabadelvűnek mondott Franciaország csak utánuk következik a maga 51,7 százalékosával.

Részletes elemzésre, mint jeleztem, itt nincs mód, de azt a cikk olvastán azonnal éreztem, valamiképp reagálnom kell rá. Bízom abban, hogy a kedves olvasó is megérti, hogy erre a fontos és elsomorító információra – bár püspöki jelen-

tésem teljes terjedelmében megjelent az *Evangélikus Közlöny* legutóbbi, 2009. június 9-i számában – egyházkerületünk április 18-án tartott közgyűlésén elmondott jelentésem néhány szakaszának felidézésével kísérlek meg, ha nem is választ, de egy fajta felelet adni.

Jelentésemet *A hitre nevelés lehetőségei és nehézségei – A család mint az egyház jövőjének páratlanul fontos műhelye* – címmel terjesztettem közgyűlésünk elé. A következő bekezdésekben tehát, erősen kivonatosan, ebből idézek:

„(...) szeretném megosztani kedves testvéreimmel – és itt nemcsak egyházkerületi közgyűlésünk tagjaira gondolok, hanem egyházunk tagjaira általában – a szívemre nehezedő aggodalmat. Azt a köztudott, de mégsem eléggé hangsúlyozott felismerést, hogy gyülekezeteink, egyházunk jövője a családokban dől el. És itt elsősorban most nem azokra a tragikus statisztikai adatokra gondolok, amelyek a válások számáról, széthulló családokról, a házasságon kívül született gyermekek számának növekedéséről vagy általában a család válságáról szólnak. Az a kérdés nehezedik a szívemre, hogy a magukat gyülekezeteink tagjaként meghatározó családok hogyan töltik be a gyermekekért, fiatalokért viselt, Istentől kapott küldetésüket. Ezzel természetesen nem akarjuk áthárítani lelkipásztori és gyülekezeti felelősségünket, de azt sem szeretnénk, hogy evangélikus vagy magukat evangélikusnak nevező családjaink tudatlanok

ÉGTÁJOLÓ

maradnának abban, hogy az új nemzedék keresztény nevelése dolgában átháríthatatlan feladataik vannak. Istentől kapott mandátumuk, hogy mindent megtegyenek gyermekeik keresztényen hitre való nevelése érdekében.

(...) *keresztényen hit* alatt – reformátorunk nyomán – elsősorban azt a bizalmat értjük, amellyel a bűnbocsánatot nyert bűnös ember Isten kegyelmére válaszol. A magam és a rám bízottak életében számtalan tapasztalatot gyűjtöttem arra nézve, hogy ezt az Isten iránti bizalmat azonban sem önmagunkban, sem másokban mi nem ébreszthetjük fel, ezt egymásnak nem parancsolhatjuk, de nem is ajándékozhatjuk. Ez a hit a Szentlélek Úristen munkájának az eredménye minden hívő életében; Isten ajándéka, amelyet ő az evangélium és a Krisztustól rendelt szentségek (keresztség és úrvacsora) által ajándékoz, tart karban és újít meg bennünk. (...)

A Szentírás szerint a gyermekek Isten ajándékai (»javai«), akiket az Úr a szülőkre bízott. Értük nem a kor szellem ítélete, nem a közvélemény, nem az aktuális politikai hatalom, de még nem is a történelem ítélőszéke

előtt tartoznak felelősséggel, hanem az élő Isten előtt, akitől őket kapták. Ezért a szülők feladatát is ő jelöli ki: *»Ti apák pedig ne ingereljétek gyermekeiteket, hanem neveljétek az Úr tanítása szerint fegyellemmel és intéssel.«* (Ef 6,4) A keresztény nevelés értelme és lényege tehát az, hogy gyermekeinket Istenben, mennyei Atyjukban való hitre *vezessük, és tudatosítsuk* bennük, amit a keresztség szentségében kaptak.

Úgy emelem most fel ezt a gondolatot, mint egy gyónótükröt, amelybe mindannyiunknak bele kell néznünk. Vajon nem elsősorban az idősebb generációk mulasztása – Istentől kapott gyönyörűségei köteleseink megszégése – az oka annak, hogy ott tartunk, ahol tartunk? (...)

Annak, akit valóban nyugtalanít a kérdés, és aki nem a ma divatos »majd eldönti a gyerek« szöveggel rázza le magáról Istentől kapott mandátumának felelősségét, ezt mondhatjuk: A Szentírás üzenete röviden úgy foglalható össze, hogy a *személyes tanúságtételt és a példaadást* várja el Isten a szülőktől, akiket megajándékozott gyermekeikkel. Tehát nem a küldés, az intés az első. Egyébként is a »lelki fröccsök«, az »erkölcsi prédikációk« a legtöbb esetben kontraproduktívak, éppen az ellenkező hatást váltják ki, mint amit – állítólag – el akarunk érni velük. (...)

Az a csoda, amely az egyház legújabb kori történetében is meg-megtörténik, hogy hitetlen szülők gyermekei is – rendszerint valamilyen be-

fogadó közösség melegében – hitre juthatnak, nem mentség a kötelességüket mulasztó szülők, gyülekezetek számára. Nagyon hangsúlyossá szeretném tenni következő mondatomat. Sokkal komolyabban kellene foglalkoznunk a szülők – és fiatalabb nagyszülők – generációjával, keresnünk kellene annak lehetőségét, hogy megszólítsuk őket, hiszen leginkább ez a korosztály sínylette meg a mögöttünk lévő diktatúra évtizedeit és a tomboló szekularizáció határait. (...)

Csak az igaz meggyőződéssel párosuló példa lesz erős és hatékony. Nagy vigasztalás lehet a szülők számára, hogy saját kudarcaik ellenére is rábízzák a gyermekeiket a mennyei Atyjára. És soha nem lenne szabad elfelejtenünk, hogy van bűnbocsánat! Jézus Urunk gyógyító és elkötelező szava – az »...eredj el és többé ne vétezzél« (Jn 8,11; Károli-for-dítás) – azoknak is szól, akik felismer-ték, hogy adósaik maradtak gyermekeiknek. Akik pedig ezt felismerték, megtették az első lépést a gyógyulás felé vezető úton...»

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Egy reménységre hívtunk Krisztusban

Ötvenéves az Európai Egyházak Konferenciája

► „Dicsőítjük és áldjuk a Szentháromság Istent, aki megáldotta az Európai Egyházak Konferenciájának munkáját az elmúlt ötven esztendőben” – kezdte ünnepi beszédét Bartholomaiosz konstantinápolyi pátriárka a konferencia megalapításának ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen, amely Lyonban zajlott július 15–20. között a szervezet tizenharmadik nagygyűlésének keretében. Fél évszázad nagy idő egy szervezet életében, s nem könnyű az összegzés. A gyűlés mégsem csak a legutóbbi „plenáris ülés” óta eltelt hat év, hanem az elmúlt ötven esztendő értékelésére is vállalkozott.

A különböző szempontokat az a vissza-visszatérő gondolat egyesítette, hogy ez az összeurópai szervezet a legreménytelenebb időkben is a hívó reménység bátorságával igyekezett lebontani a falakat és réseket vágni a kelet és a nyugat közötti szellemi, lelki és fizikai vasfüggönyön. A későbbiekben pedig Krisztus mindeneiket átölelő szeretetének jegyében minden idők elválasztó erőivel szemben emelte föl hangját Kelet- és Nyugat-Európa népeinek érdekében.

Bartholomaiosz konstantinápolyi pátriárka a számos eredmény és dokumentum közül az Ökumenikus Chartát emelte ki, s egyben kérte a jelen lévő egyházakat, hogy a charta szellemében és iránymutatása szerint éljék meg sokkal intenzívebben krisztusi egységüket. Szinte minden kompromisszumot mellőzve emelte föl hangját annak érdekében, hogy a római katolikus egyház, illetve az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa ne csak együttműködjön az Európai Egyházak Konferenciájával (EEK), hanem legyen rendes tagja.

Bibliatanulmányában Wolfgang Huber püspök, a Németországi Evangelikus Egyház tanácsának elnöke arra emlékeztette a jelenlévőket, hogy Isten miként békítette meg Krisztusban a zsidókat és a pogányokat. A pogányok immáron nemcsak egyszerűen vendégek, hanem teljes tagjai Isten népének, s így az üdvösség az övék is. Egyebek mellett utalt ezzel arra is, hogy az Európai Egyházak Konferenciájának – és általában az ökumenikus mozgalomnak – falakat lebontó, határokat átlépő, idegeneket testvérekké formáló ereje Krisztusban gyökerezik. Sőt az ökumenikus meghívás csak másodsorban feladat, elsősorban ajándék. Ajándékképpen vagyunk ökumenikusok, s ezt komolyan véve, feladatképpen válunk ökumenikusokká – mondja a német evangélikus püspök, hozzátéve, hogy ezt az ökumenikus feladatunkat krisztusi hitünk épült reménységgel és igazságosságra törekedve tölthetjük be.

A reménység, a hit és az igazságosság hármassága egyébként áthatotta az egész nagygyűlést. Ennek jegyében utalt Wolfgang Huber földrésztünknek hat olyan jelenségre, amelyeket nemhogy nem hagyhatunk szó nélkül, hanem küzdenünk kell ellenük hitből fakadó reménységünkkel.

A gazdasági válsággal kapcsolatban az az egyházak feladata, hogy rámutassanak azokra az etikai alapelvekre, amelyek a gazdasági és pénzügyi struktúrára és tevékenységekre is

érvényesek. Segítenünk kell az Európában letelepedést és munkát kereső bevándorlókat. Az emberi jogok és a vallásszabadság érdekében is fel kell emelni a hangunkat. A klímaváltozás és a környezeti kérdések okán a nagygyűlésnek egyhangúlag el kell köteleznie magát a teremtés jobb szolgálatára. A Krisztusban megbékéltek és békeségre hívtak továbbra is foglaljanak állást a nukleáris fegyverek fejlesztése ellen és a teljes leszerelés mellett. Az úgynevezett közügyek sorának számbavételét a roma kisebbség melletti szolidaritás kötelezettsége zárta.

Annak érdekében, hogy az ötvenéves szervezet megújult spiritualitással, korszerű szaktudással és a legnagyobb hatékonysággal tudja betölteni feladatát, a nagygyűlés megalkotta az elkövetkezendő évek fő irányvonalát, amely az alábbiakban nyert összegzést:

1. Hisszük, hogy az EEK továbbra is a kölcsönös tanulásnak és ökumenikus növekedésnek az egyik fóruma annak érdekében, hogy hidak épüljenek, hogy erősödjön az egyházak közötti kapcsolat, valamint a közös biznyságtétel.

2. Hisszük, hogy az EEK az európai intézményekkel való együttműködés egyik ökumenikus eszköze.

3. Hisszük, hogy az EEK a keresztény egyházak és más vallások közötti párbeszéd egyik platformja Európában.

4. Hisszük, hogy az EEK egyike azoknak a közösségeknek, amelyek lehetővé teszik a bevándorlók, a menekültek és az etnikai kisebbségek tagjai számára, hogy különbözőségeiket megélhessék.

Annak érdekében, hogy mindez a reménység, a hit és az igazságosság hármasságának jegyében történjen, a nagygyűlés – negyvenfős központi bizottsága mellett, melyben helyet kapott Rajos Krisztina református delegátusunk is – létrehozott egy olyan tizenöt fős munkabizottságot, amely felülvizsgálja a szervezet eddigi tevékenységét, vízióit, legfontosabb célkitűzéseit, és nem utolsósorban megvizsgálja azokat a strukturális lehetőségeket, amelyek megfelelően szolgálhatják, hogy a szervezet betöltsen küldetését. (E munkabizottságban Magyarországról Tarr Zoltán református zsinati tanácsos kapott helyet.)

A háromszázhat delegátusból és további több mint négyszáz résztvevőből álló nagygyűlésen a Magyarországi Református Egyházat Karsay Eszter, Tarr Zoltán, Vad Zsigmond, Rajos Krisztina és Hodossy-Takács Előd, a Magyarországi Evangélikus Egyházat Krámer György, Szabó András és Pál Marietta, a Magyarországi Metodista Egyházat ifj. Hecker Márton, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsát (MEÖT) – mint társult tagot – pedig a sorok írója képviselte. A magyar delegátusok – ideértve az erdélyi Kató Bélát és a partiumi Antal Jánost is – aktívan részt vettek a nagygyűlés plenáris ülésein, bizottságaiban, és felhívták a résztvevők figyelmét a szlovákiai nyelvtörvény kisebbséget sértő tartalmára is.

„Krisztus a jövőből jön hozzánk, és úgy találkozik velünk, mint teremtő, megbékítő és életet megújító Isten. Krisztus a jövőben él, és onnan találkozik velünk, amikor mi az előttünk valókra reménységgel tekintünk” – hangzott a buzdítás a záró istentiszteleten.

■ DR. BÓNA ZOLTÁN református lelkész, a MEÖT főtitkára

Alföldi búcsú Füzesgyarmaton

► Ha búcsúról beszélünk, elsősorban a katolikus egyház bűnbánó gyakorlatára, a nevesebb búcsújáráhelyekre gondolunk, elég csak a csiksomlyói pünkösdi búcsút említenünk. Evangelikus egyházunkban leginkább a német gyülekezetekben tartott templombúcsút, annak szentelési évfordulóján, bár Szendrey Ákos néprajzkutató elsősorban a „tótok hosztináját”, azaz templombúcsúját emeli ki. Szintén ő említi a protestáns búcsúk közül a debreceni címisek nagyerdei „kálvinista búcsúját”, amelyet állítólag annak emlékére tartottak, hogy elrabolt lányait itt mentették meg a váradi basa janicsárjaitól. Az unitáriusok homoródfürdői búcsújáról, amely az újsütetű kenyér ünnepe lehetett, már Orbán Balázs is írt.

A Székelyudvarhely melletti Szejkefűrdőn, Orbán Balázs síremlékének árnyékában gyűlnek össze 1999 óta a világ unitáriusai, ezzel újjáélesztve az

előlelkész, főjegyzőt. Ezt követően egy konfirmandus tett bizonyosságot hitéről és a hittanórákon tanultakról, ezzel gyarapítva a kicsiny gyülekezet

A SZERZŐ FELVÉTELE

egykori homoródfürdői búcsút, a magyar Alföld unitáriusai pedig második évtizede találkoznak évről évre Füzesgyarmaton.

Az elmúlt hét végén rendezett alföldi unitárius búcsú ünnepi istentiszteletén Papp Gy. László debreceni lelkész hirdetett ígét, valamint köszöntötte az éppen húsz éve a gyülekezetben szolgáló Balácsi László

felöltött tagjainak létszámát. A lelkész házaspár missziós munkájának köszönhetően egyre többen találják meg az utat a templom kapuja felé, ám a konfirmációs ünnepségek még mindig igen ritkának számítanak Füzesgyarmaton vagy a hozzá tartozó szórványvidéken.

Az alföldi búcsúk alkalmával a gyülekezet megemlékezik évforduló-

Háromszor két keréken északra

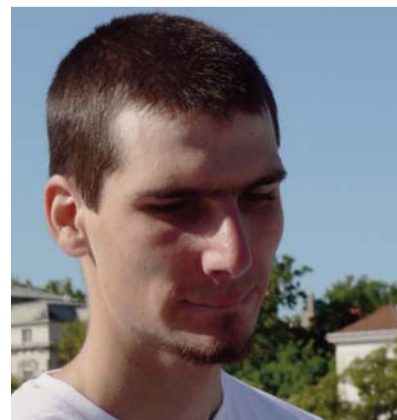
Barátok és rokonok integetésétől kísérvé indult Finnországba július 20-án reggel a Hősök teréről három, lelkészcsaládból származó jó barát. A Deák Téri Evangelikus Gimnázium volt növendékei – Balogh Bálint, Bence Győző teológus és Csepregi János – kerékpáron teszik meg az utat. Ötven napig ülnek majd nye-

regben. Terveik szerint ötezer kilométert tekernek Szlovákián, Lengyelországon és a Baltikumon keresztül, és ezen az úton is térnek majd haza.

A fiatalok több nagyobb kerékpártúra után határozták el, hogy idén egészen Finnországig kerekessenek. Tervük elsősorban erőpróba, de

örömmel készülnek az útukon rájuk váró találkozásokra is. S hogy ez a gyülekezetekben is megtörténhessen, dr. Fabiny Tamás püspök ajánlólevelét vitték magukkal. Útjukról – reménység szerint – a <http://pedal.freeblog.hu> címen tudósítanak majd.

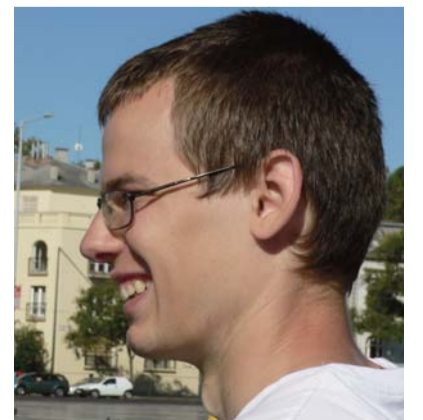
■ BENCE IMRE felvételei

Csepregi János

Balogh Bálint

Bence Győző

Sztehlótól a Szomszédokig

Beszélgetés Horváth Ádám televíziós rendezővel

► **Horváth Ádám neve ismerősen csenghet azoknak, akik nézték, nézik a Szomszédok című tévésorozatot, hiszen ő írta és rendezte. De bizonyára vannak olyanok is, akik úgy ismerik őt, mint a Nagy Imre-temetés közvetítőjét vagy mint egykori Stehlo-gyereket.**

Lenyűgöző, hogy milyen irodalmi őssökkel büszkélkedhet! A dédnagyapapa *Vészi József, a Budapesti Napló* alapítója; nagypapája *Molnár Ferenc*; édesanyja *Sárközi Márta*, aki egy ideig a *Válasz* című folyóiratot szerkesztette, és akinek a házában megfordult a harmincas évek irodalmi életének csaknem minden jeles alakja. Sárközi Márta első férje *Horváth Zoltán* újságíró, történész volt, a *Népszava* egyik szerkesztője – ő lett Ádám édesapja.

Sárközi Márta még fia születése előtt elvált Horváth Zoltántól, és hozzáment *Sárközi György* költőhöz, aki akkor a *Válasz* szerkesztette, és aki útjára indította a falukutató írók *Magyarország felfedezése* című szociográfiai sorozatát. Tőle született Sárközi Márta harmadik gyermeke, *Sárközi Mátyás*, aki 1956 óta Londonban él; író, költő, műfordító. Ádám nővérét pedig *Lukin Lászlóné* néven ismerheti mindenki, aki tanult valaha is ének-zenét. Ennyi tehetséges irodalmár között nem lehetett könnyű a kicsi Ádámnak, aki ráadásul még súlyosan dadogott is.

Kisfiú az irodalmi nagyságok között

– Anyám elvitt egy *Kanizsai Dezső* nevű csodálatos lopotűdushoz, és otthagytott egy évre – emlékszik vissza Ádám. – Még elköszönni sem tudtam tőle. Leküldtek, hogy játsszak a gyerekekkel, ami eléggé megrémítet, különösen azok után, hogy rájöttem, hogy vakok és siketnémák. Mire felmentem, anyám már elment, és legközelebb egy év múlva láttam újra. Miután hazakerültem, még három évig jártam Kanizsaihoz hetente háromszor, és tízéves koromra csakugyan megszűnt a dadogásom.

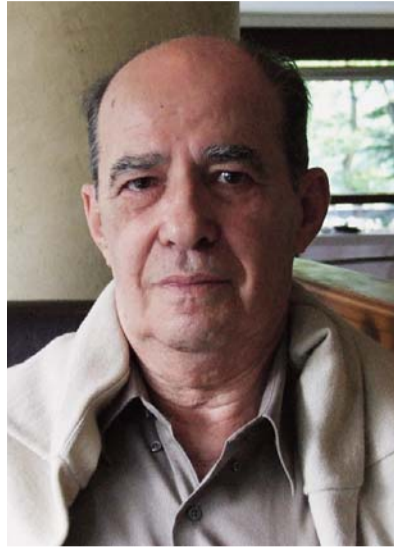
A harmincas években Sárköziék Nyúl utcai villájában megfordult a magyar írók, költők színe-virága: *Móricz Zsigmond, Németh László, Cs. Szabó László, Szabó Lőrinc, Veres Péter, Zilahy Lajos, Márai Sándor, Erdei Ferenc, Féja Géza*. Ádám azt mondja, már nyolcévesen is tudta, hogy ezek az emberek híres bácsik, mert a könyveik ott sorakoztak nevelőapja polcain, és ő mindig annak a kötetét olvasta, aki éppen náluk járt.

Anyja úgy találta, hogy három gyereke közül Ádám a legkevésbé tehetséges, ezért nyaranta elküldte őt Erdei Ferenc tanyájára dolgozni: pucolta az istállót, dolgozott a földön. Itt szeretete meg annyira a mezőgazdaságot, hogy később agrártudományi egyetemre iratkozott be. A világháború végét is ezen a tanyán vészelte át. A német megszállás után „szétspriccelt” a család vidékre. Amikor közeledett a front, az öreg Erdei azt javasolta Ádámnak, hogy keresse meg inkább az apját. Így az akkor tizenöt éves fiú Szigetszentmiklósról felgalogolt Pestre.

Gaudiopolis kulturális minisztere

– Sárközi Györgyöt 1944 tavaszán munkaszolgálatra hurcolták, és 45-ben a balfi munkatáborban éhen halt – meséli tovább Ádám. – Anyámnak ekkor már sok volt a há-

rom gyerek, mert a *Válasz* újrarendésével kezdett foglalkozni, és engem elvittek Stehlohoz mint fizetős növendéket. Stehlo Gábor ekkor már lefoglalta az egykori Weiss Manfréd-villát az általa összegyűjtött árva

A SZERZŐ FELVÉTELE

gyerekeknek, itt kaptunk egy szobát mi, nagyobb fiúk.

Olyan kiváló szobatársaim voltak, mint *Orbán Ottó*, aki később költőként vált ismertté, vagy *Szilágyi Jancsi*, a riporter. Mi ekkor már félnevelőként működünk, és közülünk kerültek ki később Gaudiopolis Ifjúsági Állam első miniszterei. 1947-ben Stehlo átvett a fővárostól húsz fogyatékos gyereket, és azt a házat, ahol ők laktak, három hónapra rám bízta. Nekem kellett gondot viselnem rájuk: fektetem, ébresztetem, tisztába tettem őket. Emiatt nem tudtam iskolába sem járni, és az osztályfőnököm nem fogadta el Stehlo igazolását, ezért kénytelen voltam iskolát váltani.

Ádám ezekben az években még az építési minisztériumba is eljutott két társával együtt. Stehlo iskolát akart építeni, ehhez pedig pénz kellett. Horváth Zoltán beajánlotta fiát és társait a minisztériumba, amely kiutalt nekik harmincezer forintot. Ez rettenetesen nagy pénz volt akkoriban. Stehlo a gyerekek segítségével felépítette az iskolát, felszerelést pedig a Svájci és a Dán Vöröskeresztől kapott. – Csodálatos évek voltak! – emlékszik vissza Ádám. – Mi, idősebbek bejártunk a városba iskolába, délután pedig dolgoztunk, és gaudiopolis ügyeket intéztünk. Mindenkinek kellett szakmát tanulnia, majd kisebb munkákat végeztünk el a választott szakmánkban. Én villanyszerelést és esztétikát tanultam. Amikor valaki elvégzett egy munkát, azért kapott például egy kiló lisztet. A félárva gyerekek ezt rendszerint hazaadták... Én soha nem fogadtam el fizetséget az elvégzett munkáért.

Fantasztikus volt az a fajta demokrácia, amit Stehlo létrehozott. Az egyes házak küldöttei választották a minisztertanácsot. *Keveházi Laci* volt a legimponálóbb srác közöttünk, egyértelmű volt, hogy ő lesz az első miniszterelnök. Én kulturális miniszter lettem. Amikor a minisztertanács összeült, megbeszéltük, hogyan áll a munka, a tisztaság, a rend, milyen kulturális programokat szervezünk. Megvitattuk azt is, hogy milyen panaszok érkeztek be az egyes nevelők ellen, és ha szükségesnek találtuk, akkor leültünk velük is beszélgetni, hogyan lehetne máshogy csinálni a dolgokat. És bármilyen furcsa, ennek volt foganatja.

A sérült gyerekekkel töltött három hónapot leszámítva Ádám a Stehloék melletti szobában lakott. Rengeteget beszélgetett a lelkéssel, Stehlo egyénisége igen nagy hatással volt az életére.

„Stehlo számomra példakép”

– Ritkán éri az embert az a szerencse, hogy olyan egészen kivételes személyiséggel találkozzon, amilyen Stehlo volt. Példátlan volt a bátorsága, derűje, a céltudatossága, a pedagógiai érzéke... Miközben egy hatalmas apparátust működtetett – véresen komoly ügyeket intézett, intézményt vezetett, nemzetközi kapcsolatokat tartott fenn –, volt ereje, ideje arra is, hogy ha valamilyik gyereknek problémája támadt, azzal közvetlenül ő foglalkozzon.

Emlékezetesek maradtak számomra az általa tartott istentiszteletek is, amelyeken felekezeti hovatartozásra való tekintet nélkül mindenki szívesen vett részt, mert annyira élvezetesen beszél. Nem kegyes prédikációk hangzottak el, hanem fiatalok, gyerekek számára is érthető, hasznos lelki, cselekvési tanácsok. Pontosan tudta, hogy tizenöt-húsz percnél tovább nem beszélhet. Sugárzott róla, hogy nagyon erős hite van, mégsem erről vallott, nem a szeretetről beszélt, hanem gyakorolta. Az egész emberből sugárzott a szeretet. De közben ő volt az a vagány svájci sapkás fickó is, aki azon az emblemikus képen mosolyog, és ő volt az, akit folyton felírt a rendőr, mert az oldalkocsis motorkerékpárjával rendszerint száguldozva intézte millió dolgát.

Számomra példaképpé vált, és életem nehéz pillanataiban rendre bevillant a képe, amint az istentisztelet végén áldást osztott: „Fordítsa az Úr az ő szent orcáját tefeléd, és adjon neked békét!” A mondat és a hangsúly örökre bennem maradt. Sok mindent hasznosítottam pedagógiájából később, amikor egyetemistáknak tanítottam rendezést. Például azt, milyen hangvételt, hanghordozást kell használni a fiatalok között, hogyan lehet akár a legkisebb gyerekekkel is felnőtteknek bánni. Emlékezetes számomra az a türelem is, ahogy leült beszélgetni az egyik neveltjével, aki tőle teljességgel távol álló eszméket képviselt.

„Miért nem jössz a televízióhoz?”

Ádám végül 1948-ban hagyta el Gaudiopolist, mert elütötte egy villamos, és felgyógyulása után már csak látogatóba járt ki az intézetbe. Érettségi után egy évig az agrártudományi egyetemen tanult, de eltávolították, mert nem értett egyet a kommunista ideológia alapján tanított biológiával. Éppen akkor csukták börtönbe az édesapját, és emiatt seholy nem kapott állást. Vonatot rakodott, követ talicskázott, majd behívták katonának. Ám mivel ideológiailag megbízhatatlannak találtott, munkaszolgálatra osztották be. Építkezésen dolgozott olyan körülmények között, hogy ha onnan édesanyja igen nagy protekcióval ki nem menti, akkor belehal. Végül besorozták sorkatonának, és tűzserésként aknát szedett a jugoszláv határon.

Leszerelése után édesapja koncepció pere miatt csak titkos hallgatóként járhatott be a Zeneakadémia karnagy szakára, tagja lett a Honvéd Együttesnek (1956 forró napjaiban éppen velük turnézott Kínában), majd az együttes feloszlata után még karnagyként dolgozott néhány helyen. 1957-ben véletlenül összefutott *Kerekes Jánossal*, az Operaház karmestérével, aki megkérdezte tőle: „Miért nem jössz a televízióhoz?” Horváth Ádám akkor még készüléket sem látott, nemhogy kamerát. Ám amit ő ott ezek után rendezőként véghezvitt, az bizony már tévétörténelem.

■ JÁNOSI VALÉRIA

Interneten a világ legrégebbi Bibliája

A világ legrégebbi Bibliájának, a *Codex Sinaiticus*nak, azaz a Sínai-félszigeti kódexnek fennmaradt részei az interneten ismét egységes egészet képeznek.

A görög nyelvű *Codex Sinaiticus* kézzel íródott a 4. század közepén, a keresztény vallást törvényessé tevő *Nagy Konstantin* római császár uralkodása alatt. A szöveget csupa nagybetűvel, szóközök nélkül négy írnok vetette pergamenre, közülük háromnak sikerült megállapítani a személyazonosságát.

A kódex negyvenhárom pergamenlapból álló részletét 1844-ben véletlenül találták meg a Sínai-hegyi Szent Katalin-kolostorban; *Constantin von Tischendorf* német kutató bukkant rá a tűzgyújtásra szánt papírok között. A felbecsülhetetlen értékű dokumentum Lipcsébe került.

Később a kódexnek egyre több részét találták meg. Eredetileg ezer-negyszáz lapból állhatott, melyből nyolcszáz maradt fenn – java részük a British Libraryben tárolják. A többi ismert pergamenlapot az Oroszországi Nemzeti Könyvtárban és a Lipcsei Egyetemi Könyvtárban őrzik, az 1975-ben megtalált újabb harmincnégy oldalt pedig a kolostorban. Hiánytalanul fennmaradt a teljes *Újszövetség*, az *Őszövetségnek* azonban csupán a felét kímélték meg az évszázadok.

„A *Codex Sinaiticus* a világ egyik legértékesebb írott emléke” – nyilatkozta *Scott McKendrick*, a British Library nyugati kéziratáinak vezetője. Az ezerhatszáz éves kézirat betekintést enged abba, hogyan fejlődött az első évszázadokban a kereszténység, s hogyan hagyományozta egyik nemzedék a másikra a Bibliát.

A négyéves projekt keretében a pergamenlapokat őrző négy intézmény virtuálisan összeillesztette a kódex lapjait. A digitalizált kódex első ízben enged rálátást az egész műre, s ezáltal új kutatásokat indukál, hiszen még mindig vannak megválaszolatlan kérdések a kézírásos Bibliával kapcsolatban: hol és kinek az utasítására íródott, mennyi ideig tartott, míg a négy írnok pergamenre vetette a szöveget.

A kutatók reményei szerint a digitalizált anyag új kutatásokat inspirál, és nagy érdeklődést vált ki világszerte. Amikor tavaly júliusban az oldalak negyedét hozzáférhetővé tették az interneten, a legelső nap három és fél milliónyian voltak kíváncsiak a műre, s az óriási forgalom miatt a honlap szervere összeomlott.

A Biblia ingyenesen letölthető a www.codex-sinaiticus.net címről. A portálon a modern görögre átültetett szöveg is megtalálható, némely részek pedig angolul is olvashatók.

► MTI

Éjszakai kalandozás a Vatikáni Múzeumokban

Éjszakai kalandozásra hívják a látogatókat a Vatikáni Múzeumok; a Sixtus-kápolnát és a híres kincseket július 24-én tekinthetik meg éjszakai nyúlóan az érdeklődők.

A múzeumok a különleges napon este tizenegyig tartanak nyitva, s ha sikeresnek bizonyul, akár meg is ismételtethetik a kezdeményezést – írta *Antonio Paolucci*, a múzeum-együttes igazgatója a Vatikán hivatalos lapjának számító *L'Osservatore Romano* című napilapban.

A hatalmas területet elfoglaló épületek páratlan kincseknek adnak otthont: ókori és reneszánsz csodák – köztük a *Michelangelo* freskóival díszített Sixtus-kápolna és a *Raffaello* által dekorált szobák – láthatók bennük.

Paolucci abban reménykedik, hogy a különleges este inkább a helyieket vonzza majd, mivel ők a turistaáradat miatt távol tartják magukat az évente négy és fél millió látogatót fogadó múzeumoktól.

► MTI

A Sixtus-kápolna mennyezeti freskójának részlete

Elhunyt Rázmány Csaba Béla, a Magyarországi Unitárius Egyház püspöke

Hosszas, súlyos betegség után július 15-én, szerdán elhunyt *Rázmány Csaba Béla*, a Magyarországi Unitárius Egyház negyedik püspöke – közölte az egyház elnöksége az MTI-vel.

„Főpásztori és lelkesi küldetését, hivatását alázattal, szeretettel, odaadással végezte hosszú éveken át híveink megelégedésére, egyházunk előmenetele érdekében. Egyházunk és a Bartók Béla Unitárius Egyházközség, amelynek lelkesze volt, saját

halottjának tekinti. Temetéséről a családdal való egyeztetés után később intézkedünk” – áll a közleményben.

Rázmány Csaba Béla 1946-ban született Kolozsváron. Brassóban volt segédlelkész 1968-tól 1971-ig. 1971-től 1995-ig Alsóbaldogfalván, majd Magyarországra költözése után 1995-től 2001-ig Pestszentlőrincen volt lelkész. 2001-ben lett a Magyarországi Unitárius Egyház püspöke.

► MTI

250 éve halt meg Árva Bethlen Kata

► Az erdélyi nagyaszonny, *Árva Bethlen Kata* – akinek neve *Németh László* szerint „valahonnét az irodalomtörténet sarkából dereng” –, a korabeli művelődés fáradszóró szerzője, a szegények istápolója 1700-ban született az erdélyi Bonyhán. Apja *Bethlen Sámuel*, az önéletíró *Bethlen Miklós* féltestvére, míg nagyapja a historikus kancellár, *Bethlen János* volt.

Amikor a század hajnalán atyja bonyhai kastélyában meglátta a napvilágot, majd felserdült, Erdély éppen Habsburg-kézre került. A „tartományt” ekkor ársztották el a jezsuiták, és erőszakos térítés kezdődött. Amikor apja meghalt, élete drámai fordulatot vett. Anyja „nagyemő” völegényt választott tizenhét éves lánya számára: ez éppen mostohafia, a katolikus *Haller László* volt, akivel aztán nagyon boldogtalan házasságban élt a református hitben nevelkedett fiatalasszony. Az ifjú férj hamarosan pestisben meghalt, Bethlen Kata pedig, akár egy görög tragédia hősnője, egy évig virrasztott a holttest mellett.

Özvegyi éveit Olthévizen töltötte. Itt talált végre méltó férjre *Teleki József* személyében, aki nagy műveltségű ember volt és emellett kitűnő gaz-

lehet. Iskolát építtetett, szegény ifjakat taníttatott itthon és külföldön, könyvtárat állíttatott fel, szövetett, fonatott, hímeztetett.

Közben nekilátott életének leírásához. Fő művének teljes címe: *Gróf Bethleni Bethlen Kata életének maga által való rövid leírása*. Ezt jórészt hévizi magányában írta, megörökítve az anyanyelv csodás ízeit, árnyalatait. Nem a nyilvánosságnak szánta könyvét, de halála után a kézirat kiadták Szebenben.

Árva Bethlen Kata 1759. július 29-én halt meg Fogarason, ahol életének utolsó éveiben lakott. Kúriája a Berivoj-patak partján állt, a mai középiskola helyén. Ez az épület hosszú ideig a szegények kórházaként működött. Az iskola udvarán álló öreg fák pedig Bethlen Kata parkját díszítették hajdan.

A nagyaszonny sírja a református templom tövében található, magányos fák alatt, magányosan. Kegyelettel gondozzák.

A hévizi hagyományban Bethlen Kata neve elsősorban kézimunkák készítőjeként maradt fenn, aki műhelyében varrónőket foglalkoztatott. Ezek selyemre meg posztóra hímezték, a munkát ő irányította, a terveket, mintákat maga készítette.

A két leggyönyörűbb kézimunka Fogarason, a református parókián található. A tündöklő sárga selyemabroszt Bethlen Katának és második férjének kivarrt címere uralja, meg

lehet. Iskolát építtetett, szegény ifjakat taníttatott itthon és külföldön, könyvtárat állíttatott fel, szövetett, fonatott, hímeztetett.

Bethlen Kata és első férje, Haller László a Haller család nemzetségekönyvében

da is. De a boldogságnak korán vége szakadt, mert a Haller rokonság összefogott ellene, hogy előző házasságából való két gyermekét anyjától elvegye, s katolikus neveltetésben részesítse.

A nagy csapások ezután mérettek rá. Gyermekei rendre elhaltak, s végül 1732-ben újra özvegyen maradt, „mint a megszedett szőlőben való kunyhó, egyedül”. Ettől kezdve írja neve elé, hogy Árva.

Ám a szívós, hajthatatlan asszony mindig talpra állt, mások megsegítéséből merített erőt a tovább éléshez. Életcélja: adni, használni, ahol csak

egy tarka tollú, széttárt szárnyú angyal, körülötte fantasztikus virágok, óriáscsigák, egy vadász leszállásban, kígyó, medve és egy indián talpig fegyverben.

Azt tartják, hogy ezt viselte Bethlen Kata az 1722-es esküvőn, s csak később lett az ünnepi palástból úrasztalára való terítő a boldog esemény emlékére. A másik ugyanilyen mintájú, de egyszerűbb abrosz „jegyszoknya” volt, amelyet az eljegyzésen viselhetett. A két darab valószínűleg a század ötvenes éveiben kerülhetett Fogarasra.

■ SALLÓ LÁSZLÓ

Részletek Árva Bethlen Kata önéletírásából

10

Annak utána neveltettem az édesanyai gondviselő kéz alatt, szintén az 1717. esztendőnek Szent Mihály haváig, azon hónap tizennegyedik napján, mind magamnak, s mind testvér kedves atyámfiaiainak akarajok ellen, idvezült édesanyámtól adattam soha eléggé meg nem siratható keserves házasságra, vallásomon kívül valóhoz. Mely házasságban, férjem mind szép úri familiájára nézve, mind pedig maga személyére nézve illendő és elegendő szerencse is lett volna, ha velem azon egy hitben és vallásban való lett volna. De másként lévén a dolog, az által a házasság által mind ez máj napig való szörnyű nagy bánatra és kísértetre tettem ki: mivel hogy ez felemás házasságnak keserű gyümölcsét szüntelen kóstoltatta Isten énvelem. Noha pedig édes szülőanyámtól magamnak teljes akaratom ellen adattattam ez szerencsétlen házasságra; én mindazáltal ebben senkit nem okozok; hanem megismerem az Istennek igaz utait: mert jól tudom én azt, hogy kisebb dolog is az Isten végezése nélkül véghez nem mégyen. Ez volt irántam is az öfelsége szent tetszése, hogy én ez szörnyű kísértetekkel küszködjem. Légyen ezután is az ő szent akarata szerént minden dolgom.

13

Azután gróf Haller László vette fel közbenjáróul Köleséri Sámuel, akkori feleségével, Bethlen Judit asszonnyal, akit is mint hogy igen okos és nagy tanácsú embernek tartottak abban az időben, jóvállását igen bé szokták volt venni és követni. Ennek tanácsa, melyet adott édesanyámnak, rontott meg engemet is; mert járván ezen dologban minden haszon nélkül, egy vasárnap este a jeggyűrűt elhozta, és idvezült édesanyám kezénél hagyta, melyben én semmit nem tudtam: ki is, egy ideig magánál tartván, végre ily kemény és engemet megrettenítő szókkal kezembé ad: Ha gyermekemnek akarod hogy tartsalak, ezt a gyűrűt vedd el; ha pedig nem, én soha tégedet gyermekemnek nem tartalak, és mindenemből ki is tagadlak. Ó, kemény szók, világ jóvaival élni akaró ifjú elméhez, édesanyjához mindenben engedelmisséget mutatni kívánó, s efféle próbákhoz szokatlan leányhoz! Mit tudtam azért tenni, még visszazólni is nem mervén, a gyűrűt elvevém. Ó, szerencsétlen óra! amely másoknak nagy örömet szokott szerzeni, nekem szerzett kimondhatatlan keserűséget és szomorúságot; mert elszemlélvén a kétféle vallásúak különböző isteni tiszteleteket, könnyen felháborodó életeteket, és efféle házasságnak egyéb mérges gyümölcsseit, oly nagy kísértetben és gyötrelemben voltam azon az egész éjszakán, melyet leírnom nem lehet. Úgyhogy azt látván idvezült édesanyám is, magát a keserves sírástól ezen dologért nem tartóztathatta. Mégis mindazonáltal, hogy a gyűrűt visszaküldje, siralmas kéréssel is arra nem vehettem, sőt végre oly keményen megfeddett, hogy többé meg sem mértem említeni. Ó, én ifjúságnak Isten! aki megengedted, hogy ily kísértetbe essem; de nem engedted, hogy abban elveszek, a te irlgalmasságodról emlékezem, légyen áldott a te szent neved örökké!

15

Egyetértett azért a gróf Haller László atyafiaival, akik hasonlóképpen elenzették azt, hogy idegen vallását ne vinne familiájokba az atyjokfia, s eszerént el ne venne. Véghez is viték azt egyezett akarattal az akkori pápista püspök előtt (ki is volt Martonfi Márton), hogy minden szerzetbeli papoknak parancsot adna ki,

hogy minket különben egybe ne eskessenek, hanem ha én pápistává lések. Ez parancsot mindenféle kimment az országban.

94

Ezekben az esztendőben sok terhes és nehéz nyavalyákon mentem által, úgyhogy sokszor voltam a halál kapujában, fennjárólag hordozható nyavalyák nélkül pedig egyszer sem voltam. De minden nyavalyámat és terhemet megközelítette nekem a házamban való csendességem, mert az én urammal (*második férjével, Teleki Józseffel – a szerk.*) csendes és igen kedves jó életem volt. Ennek felette az Istennek áldása is házunkon nagy volt, úgyhogy dicsekedhettem az én Istenem dicső-

A fogarasi vár – ahol az 1759. július 29-én elhunyt Árva Bethlen Kata élete utolsó éveit töltötte

ségére azzal, hogy semmiben nem-hogy fogyatkozást, de még kevés szükségem sem szenvedtem: amennyiben lehetett, mindenekkel békességben kívántam élni: megszűkült felebarátaimat segéltetni. Akikkel pedig én kívántam jól tenni, az én uram abban soha akadályt nem tett, nem is bánta. Maga is igen barátságos ember volt, barátsága minden színmutatás nélkül való; mások dolgára nem vigyázott, a magáéhoz hozzá látott, mivel ez országban igen híres, jó gazda is volt. Senkiét nem kívánta, a magáét nem hagyta: egyszóval jólelkű, vallását igazán szerető, jó hazafia volt. Mindezek én-hozzám az én Istenemnek méltatlan szolgálójához nagy áldásai, megköszönhetetlen jótéteményei voltak; mert én ezekre érdemes nem voltam. A te nevedé légyen hát én Istenem, a te nevedé mindezekért a dicsőség, mindörökké.

100

Ezzel keserves bánatunknak nem lön vége; mert nemsokára Klárám elsőbbsen, és harmadnapra utána Gáborom megbetegszik Sorostélyon himlőben, kik is ugyanazon 1731. esztendőben, Szent Mihály havának 17. napján mindketten elhalának. Gáborom ebéd előtt kilenc és tíz óra között, életének hetedik esztendejében. Klárám délutáni három és négy óra között, életének második esztendejében. Akárki légy, aki ezt szemléled, csudálva mondhatod: ó, Istennek nagy ereje, ki a nagy erőtlenségben mutatja ki magát, mert ezt a szörnyű kísértet nem emberi, hanem az isteni erő győzte meg énbennem. A te kegyelmed volt az én fájdalmas szívemnek megerősítő balszamomja, édes atyám!

183

(...) Ó, édesatyám! ha még tetszik szent felségednek, hogy e siralomnak völgyében sátorozzak, könyörülj én-rajtam, és ha dicsőségemre vagyon, parancsolj az nyavalyáknak, s azok mindjárt eloszlanak, és az én nagy erőtlenségem emberi reménség felett erővé változik. Ha pedig nem tetszik szent felségednek az én nyavalyáimnak énrólom való elvétele. Légyen meg, édesatyám, a te szent akaratom mindenekben: jól vagyon, édesatyám: mert gyönyörűségemre vagyon az én lelkemnek, még a kedvetlen napokban is a te szent akaratom szemlélni.

De azon kérlek tégedet, minde- nekre elégséges, nagy hatalmú szent Isten, hogy mérsékeljed úgy a te édes atyai kezeidből kijött süjtölő vessződet, hogy a testnek nagy erőtlensége ne tégyen akadályt a tehozád való közelítésében az én szegény lelkemnek, sőt a te kigondolhatatlan bölcsesség szerént cselekedjed azt énvelem, hogy még az erőtlenségek is légyenek nekem mintegy segédeim, a teveled való szorosabb egységemre. Mert te tudod, minden szívnek vizsgálója, hogy élt az én lelkem csak azért kívánja, hogy őt tégedet, uram dicsérhessen: azért ami legdicsőségesebb szent felségednek, és az én tebbened örvendező lelkemnek, legalkalmasabb léssen a te-

hozzád való emelkedésre, azt cselekedjed énvelem; mert testemet, lelkemet, s életemet egészen tenéked szenteltem; már akár éljek, akár meghaljak. Én nem magamé, hanem az én megváltó uram Jézus Krisztusomé vagyok. (...)

187

(...) Ezután ismét rettenetes nagy szélvész járván, az épületeknek egy részét lerontotta. Ugyanott júliusnak 19-ik napján virradólag éjszaka nagy jégeső esvén, egy részét a határnak és egyik rendbeli szőlőhegyet elvette. Azon nap délután ismét nagy jégeső támadván, az egész szőlőhegyeket, búza és tavaszi határokat elverte. A szőlőknek pedig sok esztendőktől fogva szebb termések nem látszott mint most. Igaz vagy te, Uram, és még a te ítéletidnek közepette is igen irlgalmos a te választottidhoz; hozzám is megmutatád könyörülő voltodat a te ítéletid között. Júliusnak 24-ik napján este felé hét óraker, hévizi udvaromban szintén a leányok háza ablakánál lévő istállóknak a szegeletét megütötte az istennyila; úgyhogy a tetején lévő gombját kettéhasította, a szarufáját eltörte, végig a zsendelyt leseperte, a kőfalt meghasította, a lécezésének nem lett semmi gondja; az istálló fele tele volt szénával rakva, mégis gyulás nem lett; ez Isten könyörületessége lön rajtam, hogy egy szempillantásban minde- nem hamuvá nem lön; és úgy nem járék, mint ennek előtte két esztendővel az ugraiak: azholott este vacsorakor leesvén az istennyila, hirtelen egy óra alatt az egész falu hamuvá lön; lévén pedig búzatarokadás után, vetés előtt, minden takarmányok elége; úgyhogy akik különben jó tehető emberek voltak, másnap a' sem volt, amit befaljanak, hogy csak mások nem adtanak nekik. Ha az Isten rajtam nem könyörül vala, én szintén úgy lettem volna. Ó, én uram, ne engedjed, hogy elfelejtkezsem ezen jóvoldotról. Sőt, engedjed, hogy háládó szívvel magasztaljam szent nevedet érette. (...)

A részletek forrása: Magyar emlékirók 16–18. század. A válogatás, a szöveg-gondozás és a jegyzetek Bitskey István munkája (Magyar Remekírók). Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982.

»VIHARNAK KITETT APRÓCSKA LÁNGOK VAGYUNK« (MÁRTON ÁRON)

Egyházi gyűjtemények konferenciája Gyulafehérváron

► **Megalapításának ezredik évfordulóját ünnepli a Gyulafehérvári Római Katolikus Főegyházmegegye. A 2008 szeptemberében megnyílt és ez év szeptemberéig tartó millenniumi év programjai keretében tartottak együttes konferenciát július 6. és 10. között Erdély ősi központjában magyarországi és erdélyi egyházi gyűjtemények munkatársai.**

A gyulafehérvári székesegyház a magyar történelem máig megmaradt talán legjelentősebb építészeti emléke, hiszen a hasonló stílusú esztergomi, székesfehérvári, kalocsai, egri székesegyház a történelem viharaiban nem maradt fenn. A reformáció és az erdélyi fejedelemség idején unitárius, illetve református kézbe került templomot a katolikusok a Rákóczi-szabadságharc után kapták vissza. A magyar – és különösen az erdélyi – történelem fontos szereplői vannak itt eltemetve: a törökverő Hunyadi János és fia, László, Izabella királynő, János Zsigmond választott király, Martinuzzi Fráter György, az erdélyi fejedelmek közül Bethlen Gábor, I. Rákóczi György. A síremlékeket a történelem folyamán feldúlták, kirabolták, ezért helyüket nem mindig lehet pontosan meghatározni.

Gyulafehérváron Trianon előtt az akkor még csak tizenkétezer város magyar és román lakosainak száma megegyezett. A mára hatvanháromezresre növekedett lakosságnak a magyarok elenyésző részét alkotják (ezernyolcszáz fő, 2,8 százalék). Jellepezi ez az előző száz évben Dél-Erdélyben szóróvanná változó magyarság helyzetét. Gyulafehérvár így nemcsak katolikus központnak, hanem a magyar kultúra fontos őrhelyének is számít.

Az erdélyi románok Gyulafehérváron a volt tiszti kaszinó épületében határozták el a Romániával való egyesülést. Az ősi katolikus székesegyház tőszomszédságába a turgovistei fejedelmi templom mintájára bizánci stílusú ortodox katedrális építettek, ahol 1922-ben királlyá koronázták I. Ferdinándot. A helyi hagyomány szerint ekkor mondták a románoknak: magasabb székesegyházat építhettek, de régebbit nem!

Különleges tisztelet övezi Márton Áronnak, Erdély római katolikus püspökének emlékét, aki az 1938–1980 közötti nehéz évtizedekben kormányozta egyházmegyéjét. 1992-től szenttéavatási eljárása is megindult. Mivel ellene szegült a román kisebbségellenes politikának, rendületlenül kiállva üldözött egyháza és erdélyi magyar népe mellett, Márton Áron maga is súlyos üldözéseknek, börtönnek volt kitéve, majd hosszú ideig házi őrizetben volt. Különleges érzés volt a hitvalló püspök lakószobáiban járni, ahol a berendezés máig érintetlen a halála, 1980 óta. A kis kerti lak is látható, ahol hosszú házi őrizete alatt sokszor tartózkodott.

A gyulafehérvári püspökség könyv- és iratgyűjteménye, a *Batthyáneum* az egyik leggazdagabb Kárpát-medencei tudományos gyűjteménynek számít. A magyar és európai kultúra jelentős kincseit őrző együttest gróf Batthyány Ignác gyulafehérvári püspök 1791-ben alapította. A gyűjteménybe olyan európai

rangú kincsek tartoznak, mint a nyolcszáz éves karmazóling evangeliárium, a *Codex Aureus*, továbbá ezerkétszáz történelmi kéziratos, hatszáz ősnymtatvány, ötven-

Demsusi romrészlet

ezer 16–18. századi kötet, tizenkilenc-ezer történelmi dokumentum. A román állam által 1949-ben elkobzott gyűjtemény tulajdonjoga felett a rendszerváltás óta jogi vita folyik az egyház és az állam között. Mivel román részről nem hajlandók lemondani róla, az ügy az európai bíróságig is eljutott.

A konferencia keretében meglátogattuk a katolikus püspöki palotában elhelyezett egyházmegyei levéltárat, amelynek mintaszerű rendezésén hosszú éveken keresztül dolgozott diákjaival dr. Szógi László egyetemi docens, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtárának főigazgatója. Márton Áron is működött egy ideig püspöki levéltárosként (1930–32). Előadásokat hallgattunk a többi erdélyi magyar egyházi levéltár állapotáról. A katolikus, református és unitárius levéltárosok komoly erőfeszítéseket tesznek, hogy az elfogyó, meggyengülő gyűjteményekből, elhagyott parókiákról az iratokat, könyveket begyűjtsék, rendezzék. Az így megmentett iratanyagot a kutatásnak hozzáférhetővé téve Erdély magyar múltjának jelentős részét őrzik meg az enyészettől.

A gyulafehérvári székesegyház

A konferencia alkalmat adott a környék magyar emlékeivel való ismerkedésre is. Szomorú állapotot mutattak a mára jórészt elnéptelenedő, elfogyó dél-erdélyi magyar szóróvannagyülekezetek. Ellátogattunk a magyarigeni református gyülekezetbe, ahol a tudós Bod Péter működött; felkerestük Boroskrakkó 13. századi eredetű református templomát, eljutottunk a híres nagyenyedi református kollégiumba, amelynek épülete, berendezése sajnos elég elhanyagolt állapotban van, és felújításra szorul. E települések magyarsága az 1848–49-es szabadságharc idején a románok által végbevitt emberirtás következtében csökkent le végsőre.

Meglátogattuk a magyar történelem egyik meghatározó nagy családjának, a Hunyadiaknak a vajdahunyadi várát, továbbá Demsus ősi román ortodox templomát is, amely nem esik messze a dákok hajdani központjától, Sarmizegetusától. Végül Óraljaboldogfalva csodálatos középkori falfestményeket őrző református templomában jártunk, amely beázás miatt veszélyes állapotban van, komoly támogatásra lenne szükség a felújításához. A lelkes elmondása szerint a szóróvannyszolgálat itt e végvidéken különleges odaadást, elhivatottságot igényel – gyakran egy embernek is tart istentiszteletet, de tart alkalmakat román nemzetiségűeknek és más felekezetűeknek is.

Erdélyi utunk során a gazdag szakmai tapasztalatokon túl erőt meríthettünk az erdélyi magyaroknak a megmaradásba vetett hitéből, amely szembenéz a magyarságot fenyegető veszélyekkel és nehézségekkel. Példamutató lehet az anyaországi számára, hogy itt a hit, kultúra, nemzeti értékek ápolása kéz a kézben jár. Ezt az önfeláldozó ragaszkodást hirdeti a nagyenyedi református kollégium falára kitett emléktábla felirata: „Mint égő fálya, mely setétben lángol, s magát megemészteve másoknak világol.”

■ CZENTHÉ MIKLÓS,
az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója

Távozik a fasori gimnázium igazgatója

Mint a múlt hét közepén a Magyar Távirati Iroda is hírül adta, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium éléről távozik Ódor László; a közös megegyezés feltételeit rögzítő dokumentumot – a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Presbitériumának meghatalmazása alapján – július 16-án délelőtt írta alá Kákay István, az MEE országos irodavezetője és Ódor László, a gimnázium igazgatója.

Kákay István az MTI-nek elmondta: az elmúlt időszakban számos nézeteltérés nehezítette az együttműködést az MEE vezetősége és Ódor László között, „az országos presbitérium ezért döntött – kompromisszumos

megoldásként – az igazgatótól való megválás mellett”. Ódor László jogviszonya október 31-én szűnik meg.

Az országos irodavezető közlése szerint a gimnázium működésének zavartalanítását biztosítandó az evangélikus egyház fenntartói testülete, az országos presbitérium (OP) által ki-nevezett egyházi biztos – dr. Roncz Béla, az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma, Szakképző Iskola és Kollégiuma igazgatója – veszi át a fővárosi gimnázium ügyeinek intézését. (A fasori fejlemények részletes ismertetésével mi is meg kívánjuk várni a nyitó tantestületi ülés augusztus 24-i időpontját.)

► *EvÉlet-infó*

REFORMÁTUS SZAKVÉLEMÉNY

Sérül az egyházi oktatás autonómiája

Újra megpróbálják korlátozni az egyházi közoktatás autonómiáját a határon túli magyar nyelvű egyházi közoktatási intézményekben és Magyarországon is – mondta Papp Kornél, a Magyarországi Református Egyház (MRE) oktatási irodavezetője július 13-án az MTI-nek.

Az oktatási szakember erre annak kapcsán hívta fel a figyelmet, hogy a Kárpát-medencei magyar református középiskolák Sepsiszentgyörgyön e hónap elején tartott tizenegyedik találkozója is ezt állapította meg zárónyilatkozatában. Papp Kornél szövege arról, hogy Ukrajnában, Kárpátalján nem teszik lehetővé, hogy a szaktárgyakból anyanyelvű vizsgát lehessen tenni. A továbbtanuláshoz azonban emelt szintű ukrán nyelvi érettségi vizsga szükséges, miközben hiányoznak az ukrán nyelv hatékony tanításának tárgyi és módszertani feltételei, ezért a diákokkal szemben támasztott követelmények irreálisak.

Problémaként említette, hogy Romániában, Erdélyben több helyen indítottak pert – magánszemélyeket felhasználva felperesként –, hogy elvegyék a kárpótláskor az államtól visszakapott egyházi épület tulajdonjogát.

További nehézséget jelent az is, hogy az egyházi iskolák európai uniós pályázatainak benyújtásához az önkormányzatoknak kell bérbe adni az iskolák épületét. Itt az intézmények és osztályok indításának központi engedélyeztetése is gátolja a magyar nyelvű egyházi intézményrendszer fejlesztését. A megyei oktatási hivatalok döntenek ugyanis arról, hány osztály indulhat az egyes iskolákban, így még akkor sem biztos, hogy indulhat egy osztály, ha a feltételek adottak – emlékeztetett az iro-

davezető. A Szlovákiában nemrég elfogadott nyelvtörvény szintén veszélyezteti a magyar nyelvű közösségeket, közöttük az egyházi iskolákat is – tette hozzá.

Papp Kornél szerint Magyarországon a középiskolai felvételi rendszert az egyházi iskolák számára kedvezőtlen irányba módosították azzal, hogy a hat- és nyolcosztályos gimnáziumokban eltörölték a szóbeli felvételt, míg a négy évfolyamosokban is meghatározták, hogy a négy-százból maximum száz pontot számíthatnak be a szóbeli felvételi vizsga eredményeként. Ezzel nem derül ki, melyik felvételiző diák elkötelezett a keresztény hagyományok iránt, nehezebb kiszűrni, kik azok, akiket az adott felekezeti gimnázium szívesen látna a tanulóik között – vélekedett.

Ezek a jelenségek arra utalnak, hogy térségünkben nem érvényesülnek maradéktalanul az Európai Unió és az Európa Tanács elvei. Továbbá sérülnek az egyes országok alkotmányában és törvényeiben rögzített szabadságjogok, elsősorban a lelkiismereti és vallásszabadsághoz, az anyanyelvi oktatáshoz és a szabad iskolaválasztáshoz való jogok – közölte.

Az oktatási szakember kitért arra is, hogy a Kárpát-medencei Református Oktatási Alappal – amelyben eddig már mintegy negyven református intézmény vesz részt – támogatni tudják anyagilag nehéz helyzetbe került iskoláikat. Ennek keretében a határon túli intézmények is befizetők lehetnek minden tanuló után ezer forinttal, ám a tendencia mégiscsak az, hogy a zömmel magyarországi befizetéseket a külföldi magyar református intézmények között osztják szét.

► *MTI*

Szenzációs leletek Pécsen

Árpád-kori templom alapjainak részletét és egy csontkamrát is találtak a Széchenyi téri feltárások közben; a régészeti szenzáció változtatásokra kényszerítheti a tér felújítóját – írta július 18-i számában az *Új Dunántúli Napló*.

A Széchenyi tér rekonstrukcióját megelőző régészeti feltárás szenzációja: meglelték az Árpád-kori Szent Bertalan-templom alapjainak újabb részleteit. Ráadásul egy – száznál

több ember földi maradványait őrző – csontkamrát is találtak.

A leletek a tér északi részén egy tervezett közműalagút nyomvonalának kialakítása során bukkantak. Az később derülhet ki, hogy miképpen kell folytatni a feltárást, illetve bemutathatóvá kell-e tenni a templom maradványait, avagy sem – olvasható a baranyai napilapban.

► *MTI*

A keresztes hadak 910 éve foglalták el Jeruzsálemet

„Mélto és igazságos ítélete volt az Úrnak, hogy ezt a helyet, mely oly sokat szenvedett istenkáromlásuktól, a hitetlenk vérelével töltötte meg. Most, hogy a várost bevették, a zarándokok minden korábbi fáradozása és nélkülözése feleslébe merült, ahogy a Szent Sírnál imádkoztak, és az Urat éltették” – írta a szemtanú kilencszázötvenedik éve, 1099. július 15-én. E napon foglalták vissza az első keresztes hadjárat lovagjai Jeruzsálemet, a kereszténység szülővárosát a muzulmánoktól.

II. Orbán pápa 1095-ben hirdette a keresztes hadjáratot, hogy visszazserezzék a muszlimoktól a Szent Sírt, és hogy segítséget nyújtsanak a szeldszuk törököktől fenyegetett Bizánc Birodalomnak.

A hadjárat a birtok nélküli nemesesség számára is jó lehetőségnek kínálkozott új földek szerzésére, így Európa-szerte özönlöttek a zászló alá az önkéntesek. Az indulást 1096-ra tűzték ki, mivel azonban IV. Henrik francia király is egyházi átok alatt állott, a vezérést Bouillon Gottfried első-lotaringiai hercegre bízták. A harmincezer gyalogosból és ötezer lovasból álló négy hadtest mellett számtalan kisebb, szervezetlen csapat, valamint kalandorok és vallási fanatikusok is útra keltek.

A keresztesek első haditette Nikia bevétel volt 1097 júniusában. Az előrenyomulás a forró anatóliai hegyvidéken egyre nehezebbé vált, csak októberben érkeztek meg Antiókha alá, s 1098 júniusában vették be. A harcok és nélkülözések miatt mintegy felére csökkent sereg 1099. június 7-én vert tábor Jeruzsálem falai alatt.

Az egy hónapos ostrom során a támadók legalább annyit szenvedtek, mint a védők, mivel igen kevés élelmet tudtak szerezni, a kutak vizét pedig a védők megmérgezték. Végül a hajóik fájából épített ostromtoronyokról sikerült a falakra feljutniuk, s belülről kinyitni a kapukat. A kor szokásainak megfelelően a keresztesek a polgári lakosság nagy részét is kardéle hányták, a többi elűzték, a várost kifosztották.

Ezután a sereg zöme hazatért, az ott maradó Bouillon Gottfried választotta meg „a Szent Sír őrzőjének” (a herceg a királyi címet nem vette fel, mert nem akart aranykoronát viselni ott, ahol egykor Krisztust tövisekkel koronázták meg). Bátyja, Baldwin már nem volt ilyen szerény: Gottfried 1100-ban bekövetkezett halála után Jeruzsálem királya lett, majd a Szentföldön további apró keresztény királyságok alakultak.

A mohamedánok 1144-ben foglalták vissza az első várost, Edesszát, III. Jenő pápa ekkor hirdette meg a második keresztes háborút. Ezt továbbiak követték a 13. század végéig, egyre kisebb eredménnyel. 1187-ben elesett Jeruzsálem, és ezután indult harmadik keresztes hadjárat már csak annyit ért el, hogy lehetővé tette ide a zarándokutakat. A negyedik hadjáratban a keresztesek Jeruzsálem helyett 1204-ben Konstantinápolyt foglalták el és fosztották ki, létrehozva a Latin Császárságot.

Ezután már nem voltak lényeges változások a Közel-Keleten, bár még négy nagy hadjárat indult, az 1217-est II. Endre magyar király, az utolsót 1270-ben IX. (Szent) Lajos francia király vezette.

▶ MTI

„Sabbatháború” prolongálva

Hetek óta tart a „sabbatháború” Jeruzsálemben. Ultraortodox zsidók százai tiltakoznak az ellen, hogy a város polgármestere engedélyezte egy parkoló nyitva tartását az óváros közelében a zsidók szent napján, a szabbat idején.

A tiltakozók megpróbálták áttörni a parkoló kőre vont rendőrkordonokat, és időnként kövekkel dobálták meg a rendfenntartókat Jeruzsálem több szektorában – közölte a város rendőrségének szóvivője, Smuel Ben-Rubi.

Több tucat tüntetőnek sikerült eljutnia a parkolóhoz, ahol az egyik tiltakozó egy belépésre váró busz kerekéi elé vetette magát. A rendőrök kitérítették a jármű alól, és kihallgatásra előállították. Más tiltakozók az egyik közeli utcában leültek vagy feleküdték az útra, hogy megakadályozzák az autók bejutását a parkolóba. A rendőrök – a tévéfelvételek tanúsága szerint – kezükkel, lábukkal vagy gallérjukkal fogva vonszolták el őket az út közepéről.

A tiltakozás áttért a parkoló környékén lévő egyik ortodox negyedre, ahol lovas rendőrök szorították vissza a több tucat feldühödött hívőt. A rendőrség szerint a tüntetésen senki sem sérült meg.

A szabbat péntek napnyugtától

szombat estig tart. Ez a pihenés napja, amikor a szigorú vallási hagyomány alapján tilos dolgozni, pénzt és energiát használni, ezért autóval sem lehet közlekedni. Az ortodoxokra tekintettel Jeruzsálem zsidók lakta részén a szabbat idején az üzletek túlnyomó többsége zárva tart.

Nir Barkat, a város laikus polgármestere azonban felborította a status quót, amikor hozzájárult, hogy a parkoló szombaton is nyitva tartson. Az óváros a turisták kedvelt úti célja, és a polgármester ezzel is enyhíteni akart az ottani forgalmi dugókon. Az ortodoxok viszont szentségtörésnek tartják az intézkedést, mert szorították az ösztönzi az üzletek nyitva tartását és az autós közlekedést a szent pihenőnapon.

Ben-Rubi rendőrségi szóvivő szerint napfelkelte előtt is volt csetepaté ortodoxok és világiak között a város egyik ultraortodox negyedében. Két vallásos zsidó megkéseltek, egy másikat összeverték. Mindhárman kórházba kerültek, de egyikük sebesülése sem súlyos. Az incidens körülményeit csak a szabbat befejeződése után lehet tisztázni, mert a sérültek addig nem tesznek vallomást. A támadók elmenekültek a helyszínről, és az ügyben senkit sem vettek őrizetbe.

▶ MTI

■ SZABÓ B. ANDRÁS

Nyár folyamán idegen tájon barangolva sokan kifejezetten jó érzéssel lépünk be egy-egy protestáns templomba, épületbe, rendezvényre. Ott-honosság és vendégség érdekes ötvözete az az érzés, amely magával ragadhat.

Létezik Közép-Európában egy szellemi-lelki alapbeállítódás, amelyet a reformáció egyházai alakítottak ki és határoznak meg évszázadok óta. Földrajzilag, kulturálisan és teológiailag is körülhatárolható ez a beállítódás. Nemcsak konfirmációs káték mondatfordulatai vagy korálók dallamai, nemcsak lelkészinasztiák megyéket átszövő bonyolult családi kapcsolatai határozzák meg. Sokkal inkább egy érzés, amely akkor támad, ha belépünk egy viszonylag világos, nem túldíszített és még üresen is érezhetően az ott élő közösségre formált protestáns templomba. Akit itt a templomban használt nyelvtől, építészeti stílustól és építési kortól függetlenül egyértelmű otthonosságérzet ragad magával, az tudja, mire gondolok.

Ha valaki számára az istentiszteletből a prédikáció a szellemi kihívást, a korárelőjáték az esztétikai élményt, az úrvacsora íze pedig a transzcendenciát közvetíti, akkor az illető nagy valószínűséggel Közép-Európa protestáns polgára. Évszázadok reformátori szellemiségén csiszolódott Isten-, ember- és világképe, melyet a kritikai gondolkodás, a személyes felelősség, a hit szabadsága és az ember értéke határoz meg. A hierarchiával szemben eredendően szkeptikus, nehéz, időigényes demokratikus egyeztetéseken edződött türelmü. Az újjal általában gyorsan megbarátkozik.

Aligha éli ma virágkorát ez a kultúra. Úgy tűnik, a 20. század totalitárius rendszerei után a 21. század is inkább a leegyszerűsítő tömegmegoldásoknak kedvez. A reformáció megindulásának ötszázadik évfordulójára készülve a magyarországi evangélikus stratégia tervezése folyamatban van. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen az elmúlt félévben szeminárium keretében folyt a stratégia tervezet értékelése és átgondolása. Úgy vélem, érdemes ezt a tervező folyamatot megragadni az evangélikusság mögött álló identitás átgondolására.

A jövő felé tekintve nem szabad ezt a közép-európai protestáns identitást elfelejteni. Alapvető teológiai, kulturális és magatartási értékei vannak, amelyek forrásai lehetnek egy stratégiának is.

Négy tendenciát szeretnék kiemelni, amely stratégiai veszélyt jelent a mai közép-európai protestáns identitásra. Ezek a *demagógia*, a *rajongás*, a *nacionalizmus* és a *kötetlen kötődés*.

Demagógia

Ha a tömegkultúra számai döntenek, és csak az egyszerű, figyelemfelkeltő üzenet megy át a közgondolkodásba, nehéz idők járnak a komplex magyarázatokra. A protestantizmus magyarázatai pedig összetettek. Értékes fogalmak lejáratoznak és kiürülnek a demagóg használatától. Ez minden nyelvi rétegre igaz, így a vallási, teológiai nyelvre is.

Számos teológiai fogalom megüresedett, de elkényelmesedéssé vagy bátortalanságból hiányzik az új szavak vagy a megfelelő magyarázatok létrehozása és kommunikálása.

Közép-európai

Könnyebb és biztosabb egy elfáradt egyházas nyelv használata, még annak vállalásával is, hogy ez érthetetlen a társadalom szekularizálódott és általános műveltségében átalakuló vagy süllyedő rétegei számára. A komoly teológiai véleményalkotás és tartalomkövetés helyén a közbeszéd ezerszer hallott közhelyei szólnak szószékekről. Az önálló keresztény identitáson alapuló megszólalás energiáját és kockázatát kerülendő a máshonnan jól ismert sommás kijelentések, vélemények templomi újracsomagolása történik.

Ez a szellemi vákuum teret ad a kereszténységtől idegen eszméknek. Szavazatmaximáló politikai taktikák áldozataként szétszakadt a magyar társadalom, és a politikai szektortáborokhoz való tartozás első számú identitáselemmé vált keresztény emberek számára is. Valamennyi közép-európai posztoszocialista társadalom felélte idegi tartalékait. Az emberek évtizedek óta élnek bizonytalanságban, és a rájuk szabadult vadkapitalizmus az eredeti felhalmozás darvini harcában ellenfelekké tette a társadalom tagjait.

A jelenlegi gazdasági válság és a magyar gazdaság ezredforduló óta tartó pozícióvesztése a régióban tovább élte a társadalmi konfliktus-

tó alkalom (csendes megemlékezés, evangélikusok az erőszak ellen 2009. március 3-án), és felelős evangélikus megnyilvánulás az utóbbi években aktívabbá váló cigánymisszió munkája is.

A társadalmi jövőt alakító felelős dialógus helyszíne lehet az egyház. Ez nem a hit átpolitizálását jelenti, hanem a társadalmi példák komolyan vételét. Gazdag tapasztalatból meríthetünk Közép-Európában, a német *Kirchentag* mozgalom hatvan éve kiemelkedő társadalmi vitafórumként működik, de példának tekinthetjük a kisebb

osztrák evangélikus egyház bécsi akadémiaját is, amely számos meghatározó megbeszélésnek volt helyszíne az elmúlt évtizedekben. Messzebbre tekintve a történelemben kiemelkedő példák az 1848–49-es forradalmak és a kialakuló polgári demokráciák szülőhelyei, a frankfurti Pál-templom vagy a debreceni református kollégium és a Nagytemplom.

Nacionalizmus

A második veszély a nacionalizmus valláspótló szerepe. A Kárpát-medence az európai protestantizmus perifériáján helyezkedik el. A kontinens vallási térképét nézve legkeletebbre az ortodox világ határán, Erdélyben találunk számottevő létszámban pro-

testánsokat. Délnyugatra a kizárólag római katolikus világ helyezkedik el. Identitásörző, nehéz történeti küzdelem és szerencsés nagyhatalmi egyensúly eredménye, hogy egyáltalán létezik ez a jelentős protestáns kisebbség Európa közepén.

A hazai evangélikusságnak ezen belül különös adottsága, hogy három különböző nemzetben is gyökeret vert. Az evangélikusságuk összeköt németeket, szlovákokat és magyarokat. A közép-európai evangélikus identitás vallási identitás, mely nemzeteket összekapcsoló hit-tradícióból és hitéletből gyökerezik. Teljesen otthon érezheti magát a magyar evangélikus hívő egy erdélyi szász erődtemplomban vagy egy szlovák artikuláris fatemplomban a Tatra lábánál. Mára szegényebbé tett a nemzeti olló, amellyel végül si-

protestáns identitás

került feldarabolni ezt a történelmi szövetet.

A nacionalizmus olyan bálvány, mely Közép-Európát évszázadok óta folyamatosan teszi tönkre. Egy olyan egyház, mint a magyarországi evangélikus, kulturális tradíciójának legértékesebb kincse a sokszínű hármastemzeti identitása. Van valami, ami összeköti, és fontosabb, mint a nyelv, ami elválaszt. Érdemes pozsonyi, soproni, békési történeteket hallgatni, olvasni erről. Nem érdemes kizárólagos nemzeti igényeket építeni evangélikus alapokon. Sem magyarul, sem szlovákot, sem németet. A valóságban sohasem volt nagy nemzeti álmokat felesleges gyerekeink osztálytermeibe és saját fejünkbe elhelyezni. Közép-Európa multikulturális jellegét nemzeti kizárólagosságigényekkel helyettesíteni – akár a múlt fölött siránkozva, akár a jelenben tevékenykedve – semmi jóra nem vezet. A történelmet átírni saját múltunk ellopása.

A posztsekuláris korban a vallási identitás egyre kevésbé alkalmas arra, hogy nemzeteket kössön össze Közép-Európában. A hit megélése túl komoly elköteleződés sokaknak. Könnyen emészthető nemzeti mítoszok mára a valláspótlék szerepét töltik be az önértékelésüket veszített közép-európaiak között. Van, ahol nép-egyházi vallásos nacionalizmusként, szekularizáltabb társadalmakban pedig új pogánysággént jelennek meg Észtszországtól a Balkán ortodox egyházaig. Egy protestáns közép-európai identitás, de egy katolikus, ortodox vagy zsidó sem lehet a nacionalizmus túszja. Sőt éppen a másik helyzetébe való beleérzés és a dialógus forrása kell, hogy legyen.

Rajongás

A harmadik kihívás a protestáns identitás számára a rajongás kísértése, amely végigkísér minket a reformáció óta. Az ezredfordulóra világjelenség lett a vallási radikalizmus megerősödése. A keresztény karizmatikus mozgalmak, a kisegyházak térnyerése a nagy egyházakon belül is zajlik.

A rajongás teológiai állításait egyfajta teológiai neokonzervativizmus jellemzi, melyet a kortárs populáris kultúra formavilágában jelenít meg, és így újként ad elő. Egyszerűsítő válszai a népszerű formákban megjelenítve a legkönnyebben befogadhatók. A protestantizmus formailag csak helyenként képes olyan minőségi alternatívát felmutatni, amely a tartalmat is képes átadni. Az egészséges vitalitás és a lelkesedés a keresztény egzisztenciában nem agyomosással jön létre, és nem a személyiség megszűnését eredményezi, hanem az Isten által elfogadott, a maga teljességében megélt saját személyiség kiteljesedését.

Folyamatos kudarcélményt jelenthet csak számokon tájékozódni, elveszni a számokban. Egy átalakuló népegyházi statisztika számai nem elegendők a valódi folyamatok leírására. Rajongó sommás értékelések helyett („üres templomok”) érdemes a valósághoz közelebbi mutatókat figyelni és elemezni (ebből a szempontból például *Szebib Imre* friss statisztikája az evangélikus temetésekről elgondolkodtató a *Lelkipásztor* 2009/6. számában vagy tanulmányos *Sólyom Jenő* felmérése a Déli Egyházkerület gyülekezeteinek ezredfordulós állapotáról).

Ugyanakkor érthető az intézményesülő egyházzal szemben a meg-

élt kegyesség és spiritualitás lelkesítő valóságának számonkérése. A protestáns egyházszervezet már alapjaiban is magával hozza a karizmatikus, spirituális élmények hiányának

kockázatát. Ezen élmények pótlására olyan felekezeti kegyességi mozgalmak alakulnak, melyek az azonos spiritualitást a felekezethatárokon keresztül gyakorolják.

Kötetlen kötődés

A negyedik szempont az egyházi kötődés átalakulása. A protestáns identitás teológiai gyökere a megigazulást, kulturális gyökere pedig a reformáció egyházainak szellemisége. Mindkettő az önálló, egyéni tapasztalatra épül, és középpontjában az egyén szabaduláselménye áll. Ennek közösségi megélése és átadása mindig komoly erőfeszítést igényelt. Mára közben általános lett a teljes politikai és fogyasztói szabadság érzése. A sok irány között jellemző a saját meggyőződés összeállítása különböző elemekből, ideiglenesen. Az eklektikus ezredfordulós szellemi közegben a legfurcsább csoportosítások jelenhetnek meg, a keleti filozófiáktól az ősmagyar vallás restaurációjáig, keresztény köntösben. A tartós meghatározó elköteleződés egyre kevésbé jellemző. A fogyasztói pozícióban mindennek ára van, de minden választható.

Az *ingyen, kegyelemből, hit által* teológiai tanítása más szabadságot ad. Ez a szabadság olyan fokú nagykorúságot követel meg, amely nehezen érhető el. Erkölcsi és szellemi követke-

ményként a kötődés lazulását látjuk. Kiskorúságot, ahhoz a kisgyerekehez hasonló viszonyulást, aki mikor újabb érdekes játékot kap, a régit a gyerekszoba sarkában felejt. A protestáns egyházak feladata a nagykorúvá növekedés segítése.

Az elköteleződés lazulása energiában, anyagi áldozatkészségben, időben és az odatartozás határozatlan vállalásában minden gyülekezetben megjelenik. Fontos kérdés azoknak a feladatoknak a megtalálása, ame-

lyek olyan felelősséget adnak, amely segít az elköteleződés tisztázódásában és kifejlődésében. Az elköteleződésben óriási regionális különbségek vannak falu és nagyváros, tradicionálisan áldozatkész (például nógrádi) vagy az elmúlt században tömegesen szekularizálódott (például vihasarki, pesti) evangélikusság között.

Pozitív példák

A protestáns identitás Közép-Európában a fenti kihívások mellett is örvendetesen jelen van sajátos színként. Két aktuális pozitív példa az identitásépítésre a *Kirchentag* evangélikus találkozó és az Európa több országában létező *protestáns zarándokút*. A Kirchentag már hatvan éve sokszínű, bátor és őszinte.

Ilyen volt az idei, brémai találkozó is. Képes markáns protestáns – evangéliumi – tanúságot tenni. Olyan találkozó, mely kemény témákat is felvet, és a társadalom lelkiismereteként működik. Az éppen aktuális problémákat képes az evangélium szemüvegén keresztül tekinteni. Ennek forrása nemcsak az egyház, hanem tagjainak elkötelezettsége is. Sokszorosan a határon mozgó kezdeményezés ez a hivatalos és a civil, a népszerű és a mély, a bevett és a formabontó között.

Nyáron egyfajta fesztiválprotestantizmusnak örülhetünk (készülve jövőre a szarvasi Szélrózsára), mely új formákkal, elevenebben képes megszólaltatni az evangélikus élményt (erről érdemes *Kamarás Istvánnak* a községi Szélrózsáról írt gondolatait tanulmányozni).

A másik példa az osztrák evangélikus egyház zarándokútja, melyet Nyugat-Ausztriában hoztak létre annak az útvonalnak a nyomán, melyen az ellenreformáció idején a nyomtatott német Bibliákat csempészték Ausztriába a protestánsok. Végig lehet járni a festői tájon a falvakat, városokat, meg lehet ismerni a templomokat, gyülekezeteiket. A legmodernebb wellness- és kultúrélmezt élheti át, aki kerékpáron vagy túrabakancsban elindul. Színes könyv vezet ezen az öko- és spirituális úton a zarándokot.

Nem idegenbe, hanem a saját identitásba vezet ez az út. Egyszerre visszafelé az évszázados gyökereken és előre a jelenbe. A fesztiválpro-

Jegyzetlapok

(Napló, 2009)

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Magyar nyelv. Édes anyanyelvem. Megállok egy percre, most, hogy az idős erdélyi asszony ízes beszédét hallgatom. Milyen egyszerű, ez az egyetlen kincsem. Mindenem. Apám ritka panaszzava, pap testvérem Istent hívó mondata, az emberi fenség, *Weöres Sándor* örök költőüzenete. És a világ bánata is, mert a nem magyar emberek nem tudják, nem is sejtik, nem is fogják soha megismerni ezt a zengő költészetkatedrálit. Mindennapi kenyerem: magyar nyelv! Fájdalmam, boldogságom. „Százhuszezer magyar szóval mondhatom el – írja *Márai* –, hogy élek. Magyar nyelv, szerelmesem, ítélőbíráim, kegyetlen-ségem. Élek benned, mint a sejt a vérben. Ha meghalok, utolsó pillanatban magyarul gondolom majd: De furcsa, éltem.”

Késő este. Egyre nyugtalanabban olvasok. Mintha kifogytam volna az időből. Semmire nem marad esti csönd. Nyugodtabban kell olvasnom, végtelen türelemmel. A Biblia meghálálja; olykor megajándékoz egy-egy csillagbetűs mondattal. Igazsággal. Jézus-üzenettel. Nem igaz, hogy sok a könyv, és rövid az élet. Kevés a fontos könyv, amely hozzánk szól, s ehhez éppen elég hosszú az életünk.

Ceruzasorok. Régi aláhúzás Márai naplójában (1950–52): „Nincs segítség, mert épp a kereszténység az, ami hiányzik életünkben. Minden rendszerből ez hiányzik. Nemcsak a bolsevizmusból, a szocializmusból és az amerikanizmusból: az Egyházból is!”

Megtérések. Találkozás a lehajló Istennel. *Pál, Szent Ferenc* és a többiek: a gályarabok vagy evangélikus pap testvérem. Soha nem tudták szavakkal elmondani a hétköznapi csodát. Mi „történt” velük? Botladozva, elesve már, valaki átkarolta őket az örök pillanatban.

Czine Mihály. Mondják, hortobágyi csikós volt az édesapja. Onnan hozta a népi írók, *Móricz Zsigmond*, a határon túli magyar irodalom szeretőit. Istenes, bibliás ember volt: a Dunamelléki Református Egyházkerület főgondnoka. De igazi műfaja az előadás volt. A könyvet cenzúrázták, de az élő, a szépre hívó beszédet nem lehetett. Az egész széles Kárpát-medence volt a szószéke: ott prédikált szívekbe vésődött szavakkal. És a találkozók után énekelt, alighanem ő tudta a legtöbb magyar

népdalt, s ha hajnal felé még talált virrasztó társakat, megtanította őket a legszebb változatra. Mindig tanuló vérbeli tanár volt, mondta igazát: nincs vége semminek, mert holnap mindent újra lehet kezdeni. Az életet, a versmondást. Minden Isten kegyelméről beszél, arról a láthatatlan erőről, amely megtartja nemzetünket! Ha élne, most lenne nyolcvanéves. És ahogyan régen, most is bátran elmondaná véleményét, biztató szavait.

Vacsora. Hangversenyéről hazafelé nézem a téren az éjféle étteremsort. Gyertyafények, rakott asztalok mindenütt. Halk csevegés, de a legtöbb helyen evés és ivás. Férfiak-nők falják a hatalmas fatányérosokat: a disznót, a marhát, a ritka borjút, az illatozó szárnyasokat. Van, aki minden második falat után slukkot szív égő cigaretájából. Nem tudom, miért, de a hangosság mellett az is eszembe jutott, hogy a vacsorák mögött kegyetlenül lemeszárólt állatok szenvedése is ott van. Mintha örökös szenvedés lenne minden élőnek mindennapi életünk.

Csiksomlyói búcsú. (Ismétlés.) Szakad az eső, hideg szél fúj, mégis ezrek és ezrek igyekeznek föl a szent hegyre. Mária hívása messzire eléri: minden magyarhoz! És jönnek idősök és fiatalok, zászlókkal és táblákkal a meredek úton. Most, hogy régi, saját látogatásom jut eszembe, igazat adok a tanítónőnek: erről nem lehet szavakkal beszélni. Ezt itt meg kell tapasztalni. Ennyi ember együtt, magyarok a világ minden tájáról. Az egység az, ami a legfontosabb. Ezen kellene fáradoznunk. A nemzeti egységet megvalósítani. Reménykedni, hogy jó magyarnak lenni, és Isten megsegít bennünket. Megmaradni! Mennyi kis csoda. Az egyszerű emberek ajándéka – lélekben. Az idejünnep kettős évfordulóhoz ért: ezeréves az Erdélyi Egyházmegegye, nyolcszáz éves a ferences rend. Ritka pillanat az öröme és a kérésre. Közös imádságra. Tartsd meg, Uram, magyarjaid ősei hitében!

Hazatérés. Fogynak, egyre gyorsabban fogynak az évek. De már nem bánom. Közéleg a hazatérés napja. Az lesz az igazi ünnep majd, mikor eldobhatok mindent: karórát, féltett könyveket, műveltséget. Visszatérhetek szülőföldem szegényeihez, leülhetek egyszerű asztalukhoz. Együtt mondom velük vacsoránál az áldást, hallgatom szeretetük szívmeleg üzenetét. Ők az erősek, mégis halk, tiszta szavakkal hívnak a vonuló időben.

HIRDETÉS

Felvétel a Luther Otthon – Szakkollégiumba a 2009/2010-es tanévre

A Luther Otthon – Szakkollégium felvételt hirdet budapesti felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanulmányokat folytató hallgatóknak a 2009/2010-es tanévtől. A jelentkezési laphoz mellékelni kell lelkesítő ajánlást és kézzel írott önéletrajtot.

Az írásbeli felvételi beérkezési határideje július 30., 23 óra 59 perc.

A jelentkezési lapot elektronikusan az fb@lmszk.hu címen vagy postai úton a Luther Otthon – Szakkollégium, 1138 Budapest, Vizafozó u. 2–4. címen várjuk.

A felvételi tábor – amelynek része a szóbeli felvételi – július 31. és augusztus 2. között rendezzük meg. Bővebb információ *Sebestyén Attilától* kapható az fb@lmszk.hu címen vagy a 20/824-3766-os telefonszámon. A felvételi lap letölthető a www.lmszk.hu honlapról.

Illusztrációink az idei brémai Kirchentagon készültek.

„Homofóbia” vagy bibliai alapvetés?

A homoszexuálisok bejegyzett élettársi kapcsolatáról

Az *Evangelikus Élet* 2009. június 21-i számában fontos, figyelemfelkeltő cikket olvashattunk *Lupták György* esperestől, melyben a homoszexuális párok bejegyzett élettársi kapcsolatáról hozott 2009. évi XXIX. törvényre reagált. Isten iránti hálával olvastam ezt is, és utána *Bence Imre* esperesünk *Egyszemélyes nyilatkozatát* is, melyről hiszem, hogy a Szentlélektől ihletett írás. Valódi, féltő szeretettel ír minden e témában érintettől. Irgalomért könyörög a vétkesek számára, jobb belátásért a megtévedteknek és mulasztóknak, oltalomért a veszélyben levőknek, imádkozik azokért is, akik nem nőhettek fel jó példát adó harmonikus családban.

Isten teremtési rendjét, törvényeit valóban nem lehet emberi törvényekkel felülírni. Ha megszegjük, számíthatunk a súlyos következményekre. Elég az egyén egyetlen sejtjét megvizsgálni, a kromoszómákból kiderül, hogy férfiból vagy nőből származik-e. Ennek megfelelően fejlődnek szerveink, és jól tesszük, ha ehhez a nemi meghatározottságunkhoz igazodunk lelkileg-szellemileg is. Sodomában-Gomorában, Rómában nem a hibás felépítésű emberek szaporodtak el, hanem a teremtő Istent semmibe vevők (Róm 1,25), akaratával szembe forduló, másokat is veszélyeztetők, akik el is vették „tevélységük méltó jutalmát önmagukban” (Róm 1,27).

Az *Evangelikus Élet* 2009. július 5-én megjelent számában *dr. Frenkl Róbert* reflektált az említett cikkekre. Írása megtévesztő, ezért tartom fontosnak, hogy hitem, orvosi tapasztalatom és a szakirodalom adatai alapján írjak. Helyesen kifogásolja, hogy az illetékes testület a szabadság korlátozásától való túlzott félelme miatt nem él a médiatörvény adta lehetőséggel, hogy a „tömegmédiából áradó sok mocskot” kiszűrje. Ugyanakkor azt írja: „Nincs jogunk ítélkezni, bűnben élőknek minősíteni a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőket.”

Az új törvény kizárólag az egyneműek számára adta meg a bejegyzett élettársi kapcsolat lehetőségét, felrúháza e kapcsolatot a házassággal csaknem azonos jogi kedvezményekkel, részletezve a korábban csak házastársakat illető, ünnepélyes, tanúk előtti ceremóniától az egyébként csak házastársakat védő öröklési és nyugdíjkezelési jogokig. Nekünk, istenfélőknek nemcsak jogunk, de kötelességünk is, hogy az azonos neműek egymással való szexuális életét, sőt a velük való egyetértést (Róm 1,32) – Jézus Krisztus Urunk, az *Ó- és Újszövetség* kijelentése alapján – Isten előtti utálatos bűnnek tartsuk.

Akik Istent teremtőnként tiszteljük, tudjuk, hogy törvényeit a mi javunkra, a boldog életünk használati utasításaként adta. Bennük, mint tükrökben, megláthatjuk mindazt, ami rajtunk nem felel meg istenképességünknek, ami életfolytatásunkban célt tévesztett, más szóval bűn. Az Isten törvénye odavezet minket a bűneinkért értünk meghalt, de feltámadt Krisztushoz, akinek van hatalma bűneinket megbocsátani és azok-

tól megszabadítani. Az ő közvetítése az egyház feladata. Csak így segíthet minden emberen, csak így közvetíthet áldást és oltalmat egyéneknek, családoknak, gyülekezetnek, társadalomnak.

A példának felhozott norvég és svéd testvérekért imádkoznunk kell, hogy megtalálják a Világosságot, a megbánást mindazok, akik becsapják a bűnben élőket, mintha Isten áldást adna elhibázott életvitelükre. Gyenge példával élve, adna-e áldást egy apa fiának arra a szándékára, hogy új ajándék autójával a forgalommal szemben fog közlekedni? A közlekedés szabályai változnak országok, idők szerint (Isten törvényei soha!), megszégük mégis következményekkel jár (baleset, büntetés).

A homoszexuális párok bejegyzett élettársi kapcsolatáról szóló új törvény nemcsak ezekre a párokra káros, bebiztosítva veszélyes életvitelüket, hanem komoly negatív befolyást gyakorolhat a felnövekvő nemzedékre azáltal, hogy állami jogrendben szabályozott, törvényileg védett, kedvezményezett alternatívát tennék ismertté.

A homoszexuális aktivisták elérték, hogy életfolytatásukat hivatalosan ne tekintsek kórosnak, 2002 óta tizenhét évről tizennégy évre szállították le a korhatárt, akikkel szemben a felnőtt homoszexuálisok kapcsolata nem büntethető. Együttélésük házasságként való elismerését a parlament elutasította, de néhány nappal később betervezték igényüket a bejegyzett élettársi kapcsolatra. És a törvény megszületett. Aktivisták elérték, hogy a közszeméremet sértő felvonulásaik rendőri védelmet kapnak, hogy skandináv országban börtönbe kerülhetett olyan lelkész, aki hívei figyelmét felhívta a veszélyre. Hála Istennek, egyelőre szó sincs „jelentős társadalmi csoportról”.

Legyen számunkra elrettentő példa a szekularizált skandináv egyházi gyakorlat, határolódjunk el tőle, és imádkozzunk, hogy szabadulhassanak belőle. Ne engedjük, hogy teológiánkon, iskoláinkban, óvodáinkban teret kapjon olyan tanítás, amely Isten rendjét elhomályosítja.

A Keresztény Orvosok Magyarországi Társasága (tagjai olyan orvosok, egészségügyi dolgozók, akik Jézus Krisztust személyes megváltójuknak tartják) 2009. május 12-én írásban fordult a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságához, hogy az alkotmányba ütköző paragrafusai miatt semmisítse meg ezt a törvényt. Népegészségügyi szempontokat is felsoroltunk, melyeket jó, ha mindenki megismer, ezért az írást mellékelem.

Kérem az Urat, hogy ebben a nem test és vér elleni folyamatos küzdelemben vezessen mindegyikünket a maga helyén, adja nekünk *Lelke fegyverzetét*, és ő győzzön. Lehesünk olyan, Krisztust követő tanítványai, gyülekezetei, hogy az emberek megszabadulhassanak bűnös életvitelüktől, és megtapasztalhassák az Isten üdvözítő szeretetét, oltalmát.

■ GYÖRINÉ DRENYOVSKY IRÉN

A Keresztény Orvosok Magyarországi Társaságának levele a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságához

Igen Tisztelt Alkotmánybíróság! Nagy jelentőségű és népegészségügyileg fontos volt az alkotmánybíróóság 2008. december 15-én nyilvánosságra hozott határozata a bejegyzett élettársi kapcsolatáról szóló törvény megsemmisítéséről, az egy férfi és egy nő házassági intézményének védelmében (154/2008. [XII. 17.] AB-határozat, Indoklás IV. 1. 3.). A fenti indoklás alapján még inkább kifogásolható az Országgyűlés által elfogadott 2009. évi XXIX. törvény, amelynek *tisztelettel kérjük alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.*

A kifogásolt törvényben a homoszexuális párok a házasság és család (Alkotmány 15. §) jogintézményéhez nagyon hasonló, szinte azonos tartalmú, a 154/2008. XII. 17. AB-határozatot is sértő „intézményi” jogokat kapnak. Például 1. § (1) bek.: „anyakönyvvezető előtt”; 1. § (3) bek.: „anyakönyv”; 1. § (4) bek.: „nyilvánosan, két tanú jelenlétében”; 3. § (1) bek. a)–f) pontok: „házasságra vonatkozó szabályokat” stb. „...megfelelően alkalmazni kell” – vö. uo. (2)–(4) bek.; 3. § (5)–(6) bek.: „családi állapotra vonatkozó”; 4. § (1) bek. b) pont: „bíróági felbontás”; 4. § (2) bek.: „A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnésére a házasság megszűnésére vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell”; továbbá: 5–6. § (1)–(7) bek., 8. § (1)–(5) bek., 9. § (1) bek. – 8. § (1) bek. a „26/E. § [...] (4) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nyilvános és méltóságteljes” szövegrészhez lásd az alábbiakban az emberi méltóságról, az „emberhez méltó”-ról írtakat; 9. § (1) bek.: „...36/A. § [...] (4) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére a házasság felbontására vonatkozó szabályokat – az e törvényben meghatározott eltérésekkel – megfelelően alkalmazni kell [...]” –, 10. § (1), (5)–(6) bek., 13. §, 14–15. §, 17. § (1)–(8) bek.

Az új törvény kikerüli az AB házasságot védő megállapításait, amikor a házasság után az együttélési formák rangsorában az azonos neműek életet továbbadni nem képes társkapcsolatát támogatja.

Káros lenne, ha olyan életformát emelnék törvényileg a házassághoz hasonló szintre, csaknem egyező joghatásokkal, amely *népegészségügyileg magas kockázatú, így a családkra, a jövő nemzedékre káros hatással van.*

Hivatkozva a 2008. április 17-én a Népegészségügyi Tudományos Társaság nagygyűlésén, Pécsen elhangzott előadásunkra, idézünk néhány olyan tényezőt, amit *tudományos vizsgálatok tártak föl, és a nemzetközi orvosi szakirodalom-*

ban közöltek. A homoszexuális életformában:

- a felek élethossza bizonyítottan rövidebb (8–20 évvel);
- többféle betegség veszélyezteti őket (pl. pszichoszomatikus, nemi úton terjedő);
- egymással való kapcsolatuk kevésbé stabil (ritkán hosszabb két évnél);
- egyidejűleg másokkal is tartanak fenn szexuális kapcsolatot (életük során akár több száz partnerük is lehet);
- kapcsolatukban kétszer gyakoribb az erőszak, mint a heteroszexuálisokéban;
- a környezetükben felnövő gyermekek szexuális fejlődése gyakrabban szenved károsodást, a szexuális zavarok gyakoribbak;
- vonzódnak a fiatalokhoz, a pedofilok jelentős százalékban homoszexuálisok.

Fontos utalnunk ugyanakkor azokra a vizsgálatokra is, amelyek viszont a házasság és a család egészségmegőrző szerepét bizonyítják, igény esetén ezen hivatkozott szakirodalom bármelyikét el tudjuk küldeni.

Hazánk sok szempontból is valóságban van. *Tragikus népegészségügyi mutatóink, demográfiai helyzetünk és ezekkel párhuzamosan a család intézményének válsága és a szülői minta meggyengülése figyelhetők meg.* A „homoszexuális párok bejegyzett élettársi kapcsolatáról” szóló törvény aggodalommal tölt el minket, keresztény egészségügyieket, hiszen közvetlen hatásain túl tovább rombolhatja a család intézményét. Megtévesztő életviteli alternatívát ígérhet a felnövekvő generációknak, testileg-lelkileg-szellemileg még nem érett honfitársainknak, akikért felelősek vagyunk.

Keresztény orvosként igyekszünk mindent megtenni betegekért szexuális orientációjuktól függetlenül. Homoszexuális honfitársainkat sajnos több betegség fenyegeti, amelyek *figyelmen kívül hagyása, tagadása etikátlan lenne.* A veszélyek társadalmi méretére szintén kötelesek vagyunk felhívni a közvélemény figyelmét. A természeti törvények hatálya és következményei alól ugyanis senkit nem mentesíthet semmilyen jogszabály.

Új törvény alkotásakor feltétlenül figyelembe kell venni az új nemzedék hosszú távú érdekeit is. *A gyermekek megszületése, egészséges, jó életminőségben való felnevelése, számukra jó példát adó, az életüket védő keretek biztosítása elengedhetetlen.* Ennek érdekében tisztelettel kérjük az idevonatkozó szabályok részleteinek a figyelembevételét is.

„Az, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság intézményét, pozitív viszonyulást, aktivitást és támogatást is feltételez.” (154/2008. [XII. 17.] AB-határozat, Indoklás IV. 1.3.)

„Az Alkotmány 15. §-ában írt védelem magában foglalja továbbá azt a követelményt is, hogy az állam ne csupán a fennálló házasságokat védje, hanem olyan jogi környezetet teremtsen (pl. a házasságban élőknek olyan előnyöket nyújtson), amely arra ösztönzi polgárait, hogy a lehetséges együttélési formák közül a házasságot válasszák, és családot alapsítsanak.” (Uo. 3.2.1.)

„Az azonos méltóságú személyként kezelés követelményével (Alkotmány 70/A. §) ellentétes, esetleges diszkrimináció elbírálása szempontjából döntő jelentősége van annak, hogy az élettársakat érintő jogi szabályozás a legkritikább esetben vonatkozik csak az élettársakra; rendszerint felöleli a (közeli) hozzátartozók – a szabályozási tárgyól függően változó – bizonyos körét is.” A gyermekek nem tudnak a saját emberi méltóságukért síkra szállni, ezért jó, hogy az alkotmány védi őket. (Alkotmány 67. §, 15. §, 16. §, 7. §)

Az általunk kifogásolt törvénynek nemcsak a szűkebben érintett homoszexuálisokra, hanem a felnövekvő generációkra gyakorolt hatásával is számolnunk kell. Ismerve a homoszexuális közösség felvilágosító-népszerűsítő tevékenységét, joggal feltételezhető, hogy a házassághoz hasonló törvényi védeltséget nyelő kapcsolati formát mint alternatívát népszerűsíthetnék. *Ez felerősítené az egyén és társadalom egészségét veszélyeztető életforma választását, és csökkenthetné a természetes emberi kapcsolatok, a házasság és barátság (nem szexuális) kialakulásának lehetőségét.*

Az alkotmánybíróóság a hivatkozott határozatában a szóban forgó „intézmény” bevezetéséhez kötelező előfeltételként írta elő a házastársakra vonatkozó szabályok részleteiben történő áttekintését, amely a törvény szövege és indoklása alapján nem történt meg, és ezért is alkotmányellenes.

Álláspontunk szerint a támadott törvény sérti az alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 15. §-át, az 54. § (1) bekezdését, 67. §-át, a 70/A. § (1)–(3) bekezdését, ezért alkotmányellenes, és tisztelettel kérjük a megsemmisítését.

Budapest, 2009. május 12.
Bölcs döntésüket várva kiváló tisztelettel:

DR. FERENCZ PÉTER elnök,
DR. MAKÓ JÁNOS alelnök,
DR. GYÖRI GÁBOR főtisztviselő,
DR. DRENYOVSKY IRÉN tiszteletbeli elnök

Szálka és gerenda

„Miért nézed a szálkát atyádfia szemében, a magad szemében pedig miért nem veszed észre még a gerendát sem? Vagy hogyan mondhatod akkor atyádfiának: Hadd vegyem ki szemedből a szálkát! – mikor a magad szemében ott a gerenda. Képmutató, vedd ki előbb saját szemedből a gerendát, és akkor majd jól fogsz látni ahhoz, hogy kivehesd atyádfia szeméből a szálkát.” (Mt 7,3–5)

Ó, hányszor, de hányszor érzem, hogy amit csinállok, az – ha nem is szemtől szembe sértőn-bántón kimondott módon, hanem csak magamban pufogva-fortyogva, de – már megint „szálkanézés”. És közben, felsőbbrendűség-tudattal megspé-

kelve, kárörvendőn-gúnyosan „Bezég én!”-t sug a belső hang...

Enyhe „vigasz”, hogy azon nyomban megszólal a másik belső hang is, és megfeddi az elsőt, figyelmeztetve emlékeztetve arra, hogy bizony ő sem tökéletes, sőt.

Miközben arra vágyunk, hogy bárcsak tényleg tökéletesek lehetnénk, minden alkalmat „megragadunk” ahhoz, hogy – öngazolás-képpen? – azt mondassuk: lám, a másik sem az. Tesszük ezt talán pont azért, mert tisztában vagyunk saját tökéletlenségünkkel (is), és tudjuk, hogy egyébként is elérhetetlent „céloztunk meg”...

De ha elérhetetlen, akkor bele sem érdemes kezdeni, meg sem érdemes próbálni?! Akkor „elég”, ha a szálka-

nézéssel hagyunk fel – de közben a gerendát nem „bántjuk”? A lelünk mélyén tudjuk – és a lelünk mélyén én is tudom –, hogy nem elég...

Csak éppen a gerendát kivenni olyan nehéz...! Mert a szálka ugyan fájdalmasan tud szúrni, de parányi léven könnyen eltávolítható, és alig ejt sebet. A testes-megtermett gerenda ellenben – tartópillér. Méghozzá – legalábbis ezt gondoljuk róla – fontos, nélkülözhetetlen, kicserélhetetlen tartópillér; az tesz bennünket olyanná, amilyenné. Ha kivesszük – minden összedől...

Elég erősek, bátrak vagyunk-e ahhoz, hogy hagyjunk mindent összedőlni – és a romok helyébe valami újat, igazi gerendából állót építeni...?

■ VITÁLIS JUDIT

Mennyei GPS navigál a keskeny úton

A Szentlélek mint globális helymeghatározó rendszer

► Az elmúlt hetekben egy nyári autós kirándulás során először használtam a modern technika egyik viszonylag új eszközét: ismeretlen úti célom elérése érdekében rábíztam magam egy magyarul is tudó GPS-re. Sablonmondatai előbb csak szórakoztattak, de miután többször is hallgatnom kellett ezeket az információkat, önálló életet kezdtek élni gondolataimban, és a címben megfogalmazott asszociációkra készítettek. Jól tudom, hogy minden hasonlat sántít, de egy mai fiatal számára talán segítenek annak megértésében, mit is jelent a Szentlélek állandó jelenléte és munkálkodása az újjászületett keresztyének földi életében a mennyei hazába vezető úton... Tegyük egy képzeletbeli „próbautat”!

Az indulás előtt a legfontosabb a cél meghatározása. Ha eldöntötted szívedben, hogy követed Jézust, nincs visszaút! Mivel hiszel benne, és megvagy visszátértél hozzá, Atyád lett az Isten, aki szent ígéje és Szentlelke által újjászülsz, s elindít a keskeny úton, hazafelé az ő országába. De nem hagy egyedül: Jézus is megígérte a Pártfogót, vigasztalót, bátorítót, aki vezet; általa hallod Urad szavát. Mint egy mennyei GPS (= Global Positioning System, globális helymeghatározó rendszer), akkor szól, ha szükséges, de ha nem fogadod meg a tanácsát, az életveszélyes lehet a számódra!

Tehát beírtad a célt: Isten örök országa. Jelenlegi pozíciódat, térbeli és időbeli helyed rögtön kiírja a mindent tudó globális helymeghatározó rendszer. Ő még Ádámot és Kaint is megtalálja, te sem rejtőzhetsz el színe elől! De a legfontosabbat, hitbeli koordinátáidat is leplezetlenül eléd tárja, hogy tisztában légy önmagaddal, s hogy kire is számíthatsz valójában! Utadat már születésed előtt elrendelte, s most, amikor a startnál a kereszt tövéből elindulsz a zarándok útján a mennyei város felé, számot kell vetned jelenlegi képességeiddel, adottságaiddal, mint a toronyépítő embernek, nehogy valamilyen hiány miatt meghíusuljon a kitűzött cél elérése. Ne hagyd ki a számításból: plusz Jézus! Az első üzenet: „Kövess az utat, amelyen haladsz!”

De tudnod kell, hogy a keskeny út nem nyílegyenes, ezért figyelembe kell vened út közben, hegyes-völgyes szakaszokon keresztül haladva az aktuális figyelmeztetéseket, nehogy lesodródj, vagy tévutakra juss! „A következő lehetőségénél fordul jobbra vagy balra!” Körforgalomban nagy a veszélye, hogy nem a célunknak megfelelő kijáraton haladunk át. De a mennyei GPS konkrét eligazítást ad. Esetleg ezt: „Haladj át egyenesen a körforgalmon!” Isten ígéje mindig egyértelmű, csak mi szoktuk kiforgatni, félreértelmezni, a

saját képünkre és hasonlatosságunkra magyarázni a Szentírás ígeit.

Ahogy a kijáratok egymás mellett szorosan vannak a körforgalomban, úgy a helyes és a tévutak között is kezdetben igen kicsi a különbség. A hajszálnyi jobb- és baloldali elhajlásokat ekkor még észre sem vesszük. De ha esetleg túllépve a sebességhatárt, másokat leelőzve száguldunk, hamar idegen tájakon találhatjuk magunkat. Nem is kellene nagy, látványos bűnök ahhoz, hogy elszakadjunk Urunktól! Pedig hallhatnánk, ha lenne fülünk a hallásra: „Túllépted a sebességhatárt!” Isten szeretettörvényét is áthágtad, átgazdoltál az

emberi együttélés minden szabályán, erkölcsi normáin; a kárhozható rohansz, a szakadék vár az út végén, ezért: „Az első lehetőségénél fordul vissza!” Ismerjük mi a KRESZ szabályait, nyílt autópályán nem lehet csak úgy megfordulni, el kell menni a legelső lehajtóig, de addig már

jócskán eltévedhettünk, eltérhettünk eredeti célunktól.

Mit tegyünk hát, ha eltévedtünk a mennyország felé felúton? Isten nem hagy magunkra! Van mentő ötlete a mennyei GPS-nek, amely csupán egyetlen szó: „Újratervezés!” Isten számára nincs olyan elrontott élet, amelyet ő meg ne tudna váltani, olyan mélysége a bűnnek, ahonnan ő ki ne tudna emelni, olyan életveszélyes helyzet a sátán markában, amelyből ő ki ne tudna szabadítani! Van Megváltónk és Szabadítónk, ő tervezi újra tékozló, elveszett életünket, teszi újjá egészen, tisztítja meg minden bűntől, hogy újra engedelmes, szavára hallgató, az ő útján járó christiánusok lehessünk.

S ha visszatalálunk az elhagyott keskeny útra, folytathatjuk, mert van kegyelem, s ma még lehet, ma még szabad; borulj le a kereszt alatt! Ez a nulla kilométerkő, csak innen folytathatod az utad, de most már a saját bőrödnön megtapasztalva: e keskeny út a mennybe visz, de sok rajta a zord tövis! Ámde célhoz érhetsz ezen az ösvényen, mert szánt és szeretett minket: a Mester arra ment! Nem szaporítom tovább a szót

■ – GARAI –

Rohanunk, rohanunk?!

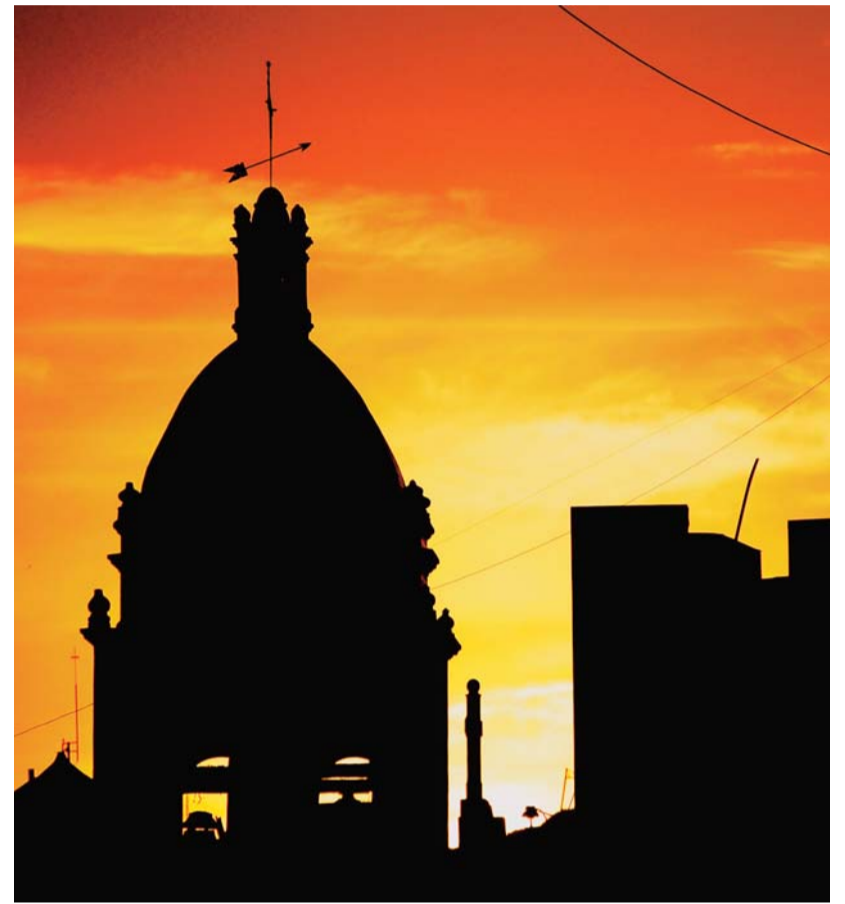
Hogy vagy?... Választ sem várva siet tovább... Ha ráérnénk hátránézni, látnánk a sátánt ostorral kezében loholni még a hívők után is... Gondnok házaspár fontos gyülekezeti ügyben autózott a püspökhöz, aki érkezésük után leütötte a homokórát, mondván: „Tíz percük van!” (Nem a mi egyházunkban történt.) Sírva távoztak a gondnokék...

Jézus gyalog járt... Volt ideje meghallgatni, lehajolni, porba írni, soha nem késett el...

Túróczy püspök időbeosztása példa lehet a családlátogatásban... Akit érdekel, annak szívesen elmondom.

„Most nem sietek, most nem rohanok, / most nem tervezek, most nem akarok, / most nem teszek semmit sem, / csak engedem, hogy szeressen az Isten.” (Túrmezei Erzsébet)

BALÁZS BÉLÁNÉ (Kozármisleny)

HETI ÚTRAVALÓ

Nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek. (Ef 2,19)

Szentháromság ünnepe után a 7. héten az Útmutató reggeli és heti igéiben az örökkévaló Isten a hit ajándékával örök életre hívja háza népet – a Barány menyegzőjének ünnepi vacsorájára. „Ízleljétek meg, és lássátok, hogy jó az Úr: boldog az az ember, aki benne bíz.” (Zsolt 34,9; LK) Isten az egész föld királya, ura, ezért „örvendeztetek az Istennek vigasságnak szavával” (GyLK 708) A pogányokból s a zsidókból lett keresztyének egyaránt teljes jogú polgárai Isten újonnan teremtett népének, mert szentek, az ő gyermekeivé lettek. S heti vezéregénk indoklása szerint: „Mert ráépültetek az apostolok és a próféták alapjára, a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus...” (Ef 2,20) Isten háza népe nem éhezik, mind a négy evangélium tanúsítja. Az Úr Jézus maga vendéglelte meg az ötezer férfit és a családtagjaikat: „...vette a kenyereket, hálát adott, és kiosztotta az ott ülőknek; ugyanúgy osztott a halakból is, amennyit kívántak.” (Jn 6,11) Ez jel volt; ám nem akart kenyérkirály lenni! De ki is ő? „Bizony, bizony, mondom néktek: aki hisz (bennem), annak örök élete van. Én vagyok az élet kenyere.” (Jn 6,47–48) És az első gyülekezetben, „amikor házanként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben. Az Úr pedig napról napra növelte a gyülekezetet az üdvözülőkkel” (ApCsel 2,46–47). Ezékiás megtisztította a templomot, helyreállította az istentiszteletet. „Azon kezdtek, hogy eltávolították Jeruzsálemből az oltárokat”, a bálványokat. „Azután levágták a páskabarányt. (...) Azután megtartották a kovásztalan kenyerek ünnepét.” (2Krn 30,14–15.21) A mennyország királya menyegzőt készített fiának, de csak a harmadik meghívásra telt meg a lakodalmas ház vendégekké: „Mert sokan vannak az elhívottak, de kevesen a választottak.” (Mt 22,14) Isten boldog jövendőt szánt választott népének: „...úgy határoztam, hogy jók teszek Jeruzsálemmel és Júda házával. Ne féljétek!” (Zak 8,15) Gyülekezetéről sem felejtkezett el; a Fia által elrendelt szentségben Isten kettős közösséget hozott létre. „Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megtörünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e?” (1Kor 10,16) Luther válasza: „A kenyér és bor szentségében a Krisztus és minden szentekkel való közösség és egy testté levés bizonyos jegyét vesszük. – Ez az igazi egység, és ez az úrvacsora szentségének valódi értelme.” Jézus utolsó paskáját azonnal követte az első úrvacsora: „...többé nem eszem ebből a húsvéti vacsorából, amíg csak be nem teljesedik ez az Isten országában.” Adja a testét és véré, hogy „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” (Lk 22,16.19). „Írd meg: Boldogok, akik hivatalosak a Barány menyegzőjének vacsorájára!” (Jel 19,4–9) S addig: „Őt, Isten Barányát zengi új énekem, / Őt áldja megváltott életem (...) Hadd áldják milliók énevelem!” (EÉ 386,3) Te is?

■ GARAI ANDRÁS

Ki legyen a párom? (2.)

Manapság a fiatalok fejlődési üteme nagyon felgyorsult. Tizenöt-tizenhét éves korban – sokszor már jóval előbb is – az átlag fiatal már szinte kis felnőttnek számít, és rendszerint felnőttnek is érzi magát, testileg már szinte az is. A nemi érettség azonban csak az egyik feltétele az érett, felnőtt jellegű párkapcsolatnak, szükséges hozzá a megfelelő nemiszerep-megartás megtanulása, hogy úgy tudjon viselkedni, ahogyan az egy felnőtt férfitől vagy nőtől elvárható. Ez pedig a pszichoszexuális fejlődés egy bizonyos érettségi fokát feltételezi.

A pszichoszexuális érettséget két dolog jellemzi: az egyik, hogy kialakuljon a szerelmi partner iránti igény, vágy arra, hogy keresni és megtalálni akarja valaki a társát, a párját. Ezt nevezzük párkereső beállítottságnak, illetve az erre való törekvésnek, ami azt jelenti, hogy minden egészséges lelkű fiatal keresni kezdi a hozzá korban, nemből (ez a heteroszexuális orientáció), erkölcsi és hitbéli tekintetben hozzáillő társát, aki mentálisan, a szellemi színvonalat illetően is megfelel neki.

Fiatal felnőttkorra fontos, hogy kialakuljon az egyén képessége arra, hogy egy hasonló érdeklődésű és érettségű, hasonló életfelfogású, gondolkodású és igényű partnerrel mindkét felet kielégítő, harmonikus kapcsolatot tudjon létesíteni. Ez egyszerűnek hangzik, de a kettő sajnos nem mindig jár együtt. A szerelmi kapcsolatra való igény többnyire igen korán, sokszor a serdülőkor kezdetén megjelenik – bár hallottunk már óvodáskori és kisiskoláskori „bimbó-dzó” szerelmekről is –, a tényleges

SZÓSZÓRÓ

Rovatgazda: Balog Eszter

A szerelemre való képességhez szükséges, hogy a fiatal gyermekkorban, sőt még a csecsemőkorban megtapasztalhatta az édesanyjával, az édesapjával, esetleg a gondviselőjével való szoros, biztonságérzetet és szerető odaadást, figyelmességet nyújtó jó viszonyt. Ezt nevezi a fejlődépszichológia biztonságos kötődésnek, mely kötődés képessége szükséges ahhoz, hogy a fiatal is képes legyen kötődni és bízni a társában, a másokban. Lányoknál szoktam is mondani, hogy párválasztáskor érdemes megfigyelni, hogyan beszél egy fiú az édesanyjáról, tisztelettel van-e iránta, mert az anyai minta segíti majd a nőekkel, a másik nemi nemmel való kapcsolatának alakításában, építgetésében. Fiúknál hasonlóan fontosak a férfi modellek, az édesapa, a nagypapa, a férfi tanár, az edző stb. példát mutató viselkedése.

Gyermekkorban az is fontos, hogy az ember megtanulja és megtapasztalja a különféle érzelmeket, azt, hogyan fejezik ki mások, és hogyan fejezi ki saját maga az érzelmait: az örömeit, a düheit és a bánatait. Az a legfontosabb, hogy önmagát is szeretetre méltónak, szerethetőnek tartsa a párt kereső fiatal! Előfordul, hogy

szerlem érzésére azonban csak egy érett, harmonikusan fejlődő fiatal képes. Az érett szerelem képessége akkor alakul ki, ha képesek a fiatalok kölcsönös alkalmazkodásra, szolidaritásra, egymás igényeinek és érdekeinek tiszteletben tartására, nem utolsósorban az őszinteségre.

A partnerkapcsolatok napjainkban sokszor úgy kezdődnek, hogy mindkét fél csak a saját céljaira gondol, gyors sikerre és felületen elkölözésre törekszik. Ez abból is látszik, hogy sok fiatal kezdetben inkább élettársi kapcsolatot létesít, és bizony előfordul, hogy a gyermekvállalás megelőzi az igazi elkölöződést, a házasságkötést.

Tapasztalatok szerint sokszor a filmekből megfigyelt vagy másoktól hallott, elmesélt történetek alapján „elsett szerepeket” igyekeznek jól „eljátszani”, olykor türelmetlenül, egymást manipulálva, taktikázva, esetleg zsarolva megtartani!

A szerelemre való képesség a teljes őszinteség, az intimitás és az alkalmazkodás megtanulását jelenti. Az intimitásra való képesség nem bizalmaskodást jelent, hanem azt, hogy a fiatal képes nyíltan beszélni az érzéseiről, önmaga és a társa előtt is feltárni a gondolatait, a vágyait. Ehhez azonban legalább három fontos előzmény szükséges.

problémák voltak a családjában, de akkor is fontos, hogy a fiatal képes legyen önmagát elfogadni és szeretni olyannak, amilyenek a Teremtő teremtetette. A szerelemre, szeretetre való képesség alapja a beleérző képesség, az empátiára való készség megszerzése és mozgósítása a párkapcsolatokban.

Az is fontos, hogy legyen a fiatalnak önbizalma, képes legyen önmagában is erőt érezni ahhoz, hogy a párját, a partnerét megszerezze, megbecsülje és megtartsa. Akkor nem lesz féltékeny, bizonytalan, és nem idealizálja túl a partnerét, hanem bízik benne is, segíti és szolgálja. *Paeli Suutari A Suutari-levelek* (2005) című könyvében – amelyet az unokájának hagyott szellemi örökségül – azt írja, hogy akkor kössön egy fiatal – akár férfi, akár nő – kapcsolatot, ha kész a szolgálatra, a másikkal való méltó alkalmazkodásra.

Hozzáteszem, hogy legyen képes az intimitásra, mert az intimitás valóban biztosító és nyújtó kapcsolat előnyösen befolyásolja mindkét fél személyiségének kibontakozását, kiteljesedését, még akkor is, ha a fiatalnak csak sokadszorra sikerül megtalálnia az igazi párját, az életre szóló társat. A türelem és a céltudatosság is az érett, párját kereső ember sajátja.

■ CSERNYIKNÉ DR. PÓTH ÁGNES

Keresztmetszet

Ifjú zenészek a bonyhádi gimnáziumban

► A Tolna-Baranyai Egyházmegye paksi családi napján önálló koncertet adott a *Keresztmetszet* ifjúsági zenekar. Öt ifjú alapítójával a koncert előtt beszélgettünk.

„Tudom, s néha látom, / Mit Te alkotnál, csodálom; / S továbbadni vágyom szereteted...”

Tulajdonképpen egy házi feladattal kezdődött: adventi műsor összeállításával bízták meg őket a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban. *Blanka* maga mellett tudta osztálytársát, *Krisztit*, aki kiváló zongorista,

és szükség esetén szerdán úrra találkozhatnak.

„Ébressz föl, Atyám! / Hadd lássak éberem, tisztán!”

Először az *Új ének* énekesfüzet dala-it próbálgatták, majd jöttek a saját dalok, amelyek meghatározóak a zene-

Az együttes a paksi családi napon – balról jobbra: *Donovál Krisztina, Klenk Blanka, Szemerei Panka, Szemerei Janka, Szemerei G. Benjamin, Barabás Péter*

gorista, de úgy gondolta: nem árt egy kis bővítés. Megkereste a két *Szemerei* testvér, *Jankát* és *Benit*, majd kiderült, hogy van egy harmadik testvér is, *Panka*, aki ráadásul dalokat ír.

Az együtt zenélés öröme az adventi műsoron túl is tartott, a gimnázium díszterme pedig kiváló terep volt mind a gyakorlásra, mind pedig műsorok előadására. Található itt egy kiváló billentyűs hangszer, már csak a saját eszközeiket kellett odacipelni.

A próbák kezdetben spontán alakultak. Összetalálkoztak a folyosón: „Jössz énekelni?” – és már mentek is. *Barabás Péter* tanár csatlakozásával már komolyabb rendben folyik a felkészülés: hétfőnként vannak a

kar életében: a tagoknak szinte létformájuk a közös zeneszerzés. Legtöbbször a dallam születik meg először, majd valamelyikük fejéből a szöveg is elővatoskodik, ezt aztán közösen a zenéhez csiszolják. Az eredmény egy feszes, lüktető dal, amely hajlamos a gyanútlan hallgató fülébe fészkelni magát, és napokkal a találkozás után sem hajlandó onnan távozni. Bátran vállalják a polifon vokálhangzást, amely a keményebb ritmust is képes lírává mélyíteni.

„S te indulhatsz tovább / Azon az úton, azon az úton.”

Az együttes tagjai

- Barabás Péter (basszusgitár)
- Donovál Krisztina (billentyűs hangszerek, ének, ritmushangszerek)
- Klenk Blanka (gitár, ének, ritmushangszerek)
- Szemerei G. Benjamin (szólógitár, ének)
- Szemerei Janka (vokál, ritmushangszerek, fuvola)
- Szemerei Panka (ének, ritmushangszerek)

Fúvóstábor és korálcéde

Tizenhetedik alkalommal rendezték meg az országos evangélikus fúvóstábor július 2–12. között a Tolna megyei Kismányokon. A tíznapos program keretében a Budapestről, az Alföldről, Zala és Baranya megyéből, illetve Bonyhádról érkezett harminc fiatal réz- és fafúvós egyházzenei tanult, némi könnyűzenével színesítve.

Johann Attila fúvóstanár elmondta, hogy generációváltás van éppen, hiszen az eddigi kicsik mára felnőttek, most már ők képviselik a húzóerőt. A táborozók felléptek Bonyhádon, az országos fúvóstanárok megnyitóján, illetve Mucsfán és Kismányokon istentiszteleten. Bonyhád-Majison nyolcadik alkalom-

mal rendeztek egyházzenei koncertet, melyen minden táborlakó közreműködött. A közel kétórás templomi program keretében *Makán Hargita* lelkész megkeresztelte az egyik táborlakót, *Lukács Gergelyt*.

A táborlakók az elmúlt tizenhét

Miről szólnak a dalok? Első olvasatra a sokat megtapasztalt „út”-filozófia fedezhető fel az elindulás, a választás, a megérkezés stációjával, de a szövegek mélyebb elemzésével az ifjúkort jellemző próbatételek nyomai bukkannak elő. Nincs kész válasz, nincs kész út, nincs kész hit: ki kell próbálni, de valahol Isten, a Teremtő „környékén” bátorítást és segítséget találhatunk. Nem hittételeket fogalmaznak meg, hanem szelíden terelik a figyelni tudót abban, hogy először önmagára, majd a másik emberre találjon.

„Lehet még más világ holnap, / Lehet még újabb meg újabb, / Lehet még Istentől áldott, / Lehet még...”

Mi tartja össze a zenekart? Nincs kijelölt vezető, tanári irányítás, bár a gimnázium tanárainak támogatását feltétlenül ki kell emelni. Az együttes tagjai különösen *Makán Hargita* hitoktató lelkész emlegették szeretettel. Közös élményként a lelki feltöltődést, a nyugalmat érzik meghatározónak, ahogy újat alkotva szólíthatják meg az embereket.

A zenekar élete biztosan megváltozik ez év szeptemberétől, hiszen Janka – sikeres érettségi után – máshol tanul tovább. Keresik a lehetőségeket, hogyan folytatható, amit elkezdtek. Jó lenne egy saját billentyűs hangszer, mert a gimnáziumot nem hordozhatják magukkal. Most már rendszeresen hívják őket vendégszerepelni: voltak Szekszárdon, Pécsen, Pakson. Mindenesetre várjuk a folytatást...

■ DR. SRAMÓ ANDRÁS

■ MÁTÉ RÉKA felvétele

Az unalmas prédikáció

■ HERÉNYI ISTVÁN

Biztos vagyok abban, hogy olvasóimnak is ismerősen cseng az „unalmas prédikáció” szókapcsolat, és valószínűleg az „unalmas” az a jelző, amellyel a prédikációt leggyakrabban illetik. Irodalmi és filmművészeti példák azt mutatják, hogy ez nemcsak a mi egyházunkban, nemcsak Magyarországon és nemcsak a mi körünkben van így. Emlékezzünk a *Tom Sawyer kalandjaira*, a *Švejkre*, *Ingmar Bergman* filmjeire vagy a *Csokoládé* című romantikus vígjátékra. Nem véletlenül íródott a *101 Things to Do During a Dull Sermon* („101 ötlet, mit tehetünk egy unalmas prédikáció alatt”; a szerzői *Tim Sims, Dan Pegoda, Martin Wroe és Adrian Reith*).

Az interneten *Jonatan Mattsson* svéd – feltehetően katolikus – pap írja: „I’m sorry I have to say it, but one of the duller parts of the Sunday High Mass is the block consisting of scripture readings and the following sermon”, azaz: „Nagyon sajnálom, de azt kell mondanom, hogy a vasárnapi nagymise egyik legunalmasabb része az igeolvasásból és az azt követő prédikációból álló blokk.” (<http://liturgiaseemperreformanda.blogspot.com>)

Klaus Douglass svájci születésű német evangélikus lelképásztor könyvében olvashatjuk: „A prédikáció elvesztette tekintélyét. A német protestáns egyházban közvélemény-kutatást végeztek, amelyből kiderült, hogy a prédikációk nagyon kis érdeklődésre tartanak számot. (...) A mi kultúránkban szinte minden ember hallott már prédikációt, sőt a legtöbben nem is egyet. És a túlnyomó többségük úgy találta, hogy nem érdemes ismételtén kitenniük magukat ennek a tapasztalatnak.” (*Isten szeretetének ünnepe*, Kálvin Kiadó – Luther Kiadó, Budapest, 2005, 142. oldal) Példáimból látszik, hogy az unalmas prédikáció nem ismeretlen a lelkészek előtt sem, sőt találkoztam olyan lelkésszel, aki saját prédikációiról is tudta, hogy azok bizony unalmasak.

Mondhatjuk azt, hogy nem érdemes a kérdéssel foglalkozni, sőt tekinthetjük tabutémának is, azonban ha figyelembe vesszük azt a tapasztalatot, hogy templomba nem járó keresztény testvéreim távolmaradásuk okai között első helyen jelölik meg az unalmas prédikációt, akkor – úgy gondolom – mégsem lehet szőnyeg alá söpörni ezt a témát. *Az egyház jövője szempontjából életbevágóan fontos kérdéssről van szó!*

Engem az unalmas prédikációk problémája már gyerekkorom óta foglalkoztat, rengeteget törtem rajta a fejem (unalmas prédikációk alatt is), és bár megoldani – másokhoz hasonlóan – mindmáig nem tudtam, most közreadom eddigi „kutatásaim” eredményét, hátha néhány új gondolattal hozzájárulhatok a probléma enyhítéséhez.

Mielőtt a téma tárgyalásába kezdenék, tisztázni szeretném azt, hogy a prédikáció és az igehirdetés nem szinonimák. Az igehirdetés az Ige üzenetének tolmácsolása, ami történhet prédikáció formájában, de történhet más formában is, például beszélgetés vagy művészi alkotás segítségével is. Tehát a prédikáció az igehirdetésnek egy formája csupán.

Úgy gondolom, a probléma onnan ered, hogy a prédikáció nem 21. századi, de még csak nem is 20. századi műfaj. A legnagyobb baj az, hogy

nem „interaktív”. Iskolában – még egyetemen is – lehetősége van a hallgatóságnak arra, hogy közbe-kérdezzen, ha nem ért valamit, illetve felhívja az előadó figyelmét az esetleges tévedésekre. Mi annak idején az egyetemen éltünk is a lehetőséggel, és ezzel részben a saját dolgunkat könnyítettük meg, mert nem nekünk kellett a bonyolult gondolatmenetet megfejtenünk, részben az előadót kíméltük meg attól, hogy hibás számítás vagy hibás következtetés eredményeként téves konklúzióra jusson.

Prédikációt hallgatva is sokszor támadnak olyan kérdéseim, amelyeket szívesen feltennék a prédikáló lelkésznek, és sokszor hallottam olyan tévedéseket is a szószékről (főként a tudományok, a művészetek vagy bulvár hírek területén), amelyeket szívesen helyesbítettem volna, megkímélve a lelkészt a téves következtetésektől. Egyszer valaki azt mondta, hogy ott van hét közben a biblióra, az a kérdések megvitatásának a helye. Csak hogy nincs igaz: napokkal később nehéz visszaidézni a pontos kontextust, amelyben a problémás mondatok elhangzottak, a tévedéseket pedig pontosan az előtt a hallgatóság előtt kell helyesbíteni, amelyik hallotta. Nem mindenki jut el bibliórára, és ha eljut is, annak általában nem a vasárnapi prédikáció a témája.

Egy időben ifjúsági bibliórán „divat” volt kikérdezni a vasárnapi igehirdetést. Az eredmény lesújtó volt. Később néhány bibliórás társam jegyzetelni kezdett a templomban, hogy ne égjenek le, de nem hiszem, hogy példájuk követendő lenne: ezután se tudtak sokkal többet elmondani, mint a lutheránus prédikációk vázlatának kötelező három pontját. Egyébként sem a prédikációkat kellene megjegyeznünk, hanem az ige üzenetét.

A prédikáció műfaja eléggé meghatározatlan, talán az esszéhez hasonlítható leginkább. Hallottam szószékről már a szó szoros értelmében vett igemagyarázatot kívül úti beszámoló, bizonyos spirituális irányzatok kiátkozását, politikai állásfoglalást, híradást és rengeteg „meditációnak” nevezett szabad asszociációt. Be kellett látnom, hogy *nem igaz az, hogy a szószékről mindig Isten igéje szól.*

Más műfajokkal ellentétben a prédikációt nem szokták nyíltan kritizálni. Olyan mondatot már hallottam istentisztelet után, hogy „tisztelendő úr, ilyen jó prédikációt már régen nem hallottam”, de olyat még sohasem, hogy „tisztelendő úr, ez semmitmondó, unalmas közhely volt csupán”. Én ugyan néhány éve írtam néhány kritikát rádióból felvett predi-

kációkról, de ezzel nem teremtettem műfajt, és nem juttattam el a prédikátorokhoz sem.

Az a tény, hogy a prédikációkról nem szokás kritikát írni, nem jelenti azt, hogy nincs semmilyen visszajelzés, csak hogy ez a visszajelzés – sajátos módon – esetleg egy-két emberöltőnyi késéssel érkezik: ma még a templomba járók nagy része úgy tanulta otthon, hogy „minden vasárnap illik elmenni a templomba függetlenül attól, hogy milyen a prédikáció”, de gyermekeink már olyan világban nőnek fel, ahol nem lehet szemel-

hunyni az unalmasságuk felett, mert ők nem lesznek templomba járók, ha csak nem érzik azt, hogy érdemes elmenniük.

Hogy mikor mondhatjuk azt, hogy érdemes volt részt venni egy istentiszteleten (szándékosan nem prédikációt írtam, bár nagyjából ez az egyetlen változó része az istentiszteletnek, így döntően a prédikáción múlik)? Nos, azt szoktam mondani, *hogy ha ugyanaz az ember lép ki a templomból az istentisztelet végén, mint aki belépett, azaz semmi változás nem történt, akkor fölösleges volt elmennie.* A számomra hasznos prédikáció után emelkedett lélekkel vagy a jóra való elszánással vagy egy – korábban meg nem értett vagy félreértett – igehely megismerésével távoztam. Ez többször is mindössze egyetlen mondat eredménye volt, tehát nem kell túlságosan sok ahhoz, hogy egy prédikáció hasznos legyen valaki számára.

Ez is sajátos vonása a prédikációnak: sehol másutt nem találkoztam olyan szélsőségesen eltérő megítéléssel, mint prédikációk esetén. Gyakran éreztem prédikációt semmitmondónak, míg a mellettem ülő testvérem áradozott, hogy milyen jó volt, és fordítva is előfordult: én örömmel távoztam, mert „kaptam valamit”, mások viszont bosszankodtak az elvesztegetett idő miatt. Persze azért vannak olyan prédikációk, amelyekről szinte mindenki gazdagabban távozik, és olyan is, amelyről szinte mindenki bosszankodva.

Sajátos vonása a prédikációnak az alapige. Erről vagy van mondani- valója a prédikátornak, vagy nincs, viszont a prédikációnak „illik” legalább tizenöt-húsz percig tartania akkor is, ha csak ötpercnyi a mondani- való. Ilyenkor a kevésbé tisztességes prédikátor elkezd minden mondat helyett három-négy mondatot mondani, hogy teljék az idő. A tisztessé- gesebb más megoldást keres, például megemlít egy másik (esetleg harmadik) igét is, amelyekről már tud beszélni.

(Folytatása következő számunkban)

A fekete lyuk és a teológia esete

Avagy miről beszélgetnek a férfiak Pestújhelyen

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy fiatal lelkész, aki friss hittudományi egyetemi oklevelével beke- rült a nagy Budapest egy pici gyüle- kezetébe. Szeretettel fogadták, szíve- sen marasztalták, ő pedig fontosnak tartotta, hogy alakuljon a közösség.

A pici templomhoz pici karzat ugyan tartozott, de pici gyülekezet lé- vén még egy pici gyülekezeti terem sem volt. Am egy vasárnap a lelkész gondolt egy nagyot: feleségével együtt meglepték a gyülekezetet egy nagy termosz teával és tálca süteménnyel, amelyet az istentisztelet után ezen a pad nélküli karzaton egy nagy asztal mellett el is fogyasztottak. Így lett eb- ből a pici gondolatból azóta nagy ha- gyomány, és a hetedik napon a gyü- lekezeti tagok a lelki útravaló után egy megszervezett beszélgetés- re is mindig ott maradnak.

Lelkészünk azonban nemcsak ta- nai miatt tisztelte nagy reformátor elődjét, de egyetértett vele abban is, hogy férfiember igazán jól beszélget- ni csak sör mellett tud. Ez – tudta ő

is – nem szorosan vett része a lutheri teológiának, de gondolta, felveti az ötletet a gyülekezet férfitagjainak, hátha lenne kedvük havi egy estét munka után kötetlen baráti beszél- getéssel tölteni. S mint az már előre sejthető volt, a gondolatot hamarost tett követte: megalakult a férfiklub.

Mivel ez a maroknyi csapat a leg- különfélébb foglalkozási háttérrel és érdeklődési körrel bír, a „folyékony” és kolbászos kenyér mellett a legvál- tozatosabb témák kerülnek teríték- re ezeken az estéken, mint például a fekete lyuk és a teológia közötti kap- csolat kérdése. És hogy erre a közös- ségre milyen nagy szükség van, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy bár ifjú lelkészünk időközben átadta he- lyét egy másiknak, a férfiklub – tag- jai között ő maga is – rendületlenül megtartja ezen estéket. Itt nemcsak tanulnak egymástól, vagy az ígéről el- mélkednek, de a legfontosabb, hogy hitben és gyülekezetben erősödnék.

Aki nem hiszi, járjon utána!

■ – BODAZS –

Hegyekre tekintettel...

„Tekintetem a hegyekre emelem: Honnan jön segítségem? Segítségem az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkot.” (Zsolt 121,1–2) Ez volt az Útmutató június 19-i igéje. Június 19. pedig az a nap volt, amikor huszonnyolc tagú gyülekezeti csoportunkkal elin- dultunk Domonyból, hogy meglátogassuk németországi testvéreinket.

„Milyen találó ez az ige – gondol- tuk magunkban, amikor az indulást követően a buszon ülve felolvastam az Útmutató útravalóját –, hiszen este- rére már mi is az égig erő garmisch- partenkircheni hegyekre emelhet- jük tekintetünket.” Akkor még nem tudtuk, hogy az Úrnak teljesen más terve van arra a hétre.

Sejtelmünk sem volt arról, hogy az egész héten át tartó esőben leginkább azért emeljük majd a hegyekre a sze- münket, hogy tiszta, napos időért fo- hászkodjunk, és kérjük az Urat, hogy legalább egy rövid időre hadd lássuk Németország legmagasabb hegycsú- csát, a felhőbe burkolózott Zugspitzét. Ez utóbbi kiváltság nem adatott meg nekünk a sok imádság és reményke- dés ellenére sem. És mégis...

...felejthetetlen élményekkel let- tünk gazdagabbak, ahogy a több ezer méteres hegycsúcsok gyűrűjében állva megnézhattuk az ehrwaldi – a nyári napforduló ünnepére gyűjtött – hegyi tüzeket, vagy amikor a Part- nach folyó szakadékjában végigsétál- tunk a fölény toronyosuló sziklák és a lezúduló vízesések alatt. Végigjártuk Mittenwaldot, a hegyek között elrejt- tett kisvárost, amely hegedűkészítő- iról vált híressé. Megnézhattuk a pompás linderhofi kastélyt, ahol egykor II. Lajos bajor király múltatta idejét. Benéztünk az ettali kolostor- ba, ahol a szerzetesek hatszázötven éves recept alapján főzik a környék legfinomabb sörét. Megmásztuk a vi- lág legköltségesebb sísáncát (Gar- mischban), és türelmesen viseltük, amikor a vasárnapi istentiszteletün- ket elmosta a vihar a hegyoldalban.

Hálásak vagyunk Istennek azért, hogy mindezt átélhettük, mert az ilyen élményt nem lehet szavakba ön-

teni, és az ilyen tájat nemigen lehet fényképen megmutatni. Ott kell lenni, hogy rácsodálkozhass.

...a testvéri közösség is növekedett. A domonyi csoport életkor tekinteté- ben nagyon színesre sikeredett, hiszen képviseltette magát benne egytől hatvankilenc éves korig minden kor- osztály. De az élmények és a kihívá- sok összekovácsoltak minket. Közé- lebb kerültünk a német testvérgyüle- kezet lelkészeihez és tagjaihoz is, akik zavarba ejtő vendégszeretettel és gon- doskodással vettek minket körül.

A testvéri köteléket erősítették azok a gyülekezeti és vezetőségi ta- lálkozások is (*képvénkönyv*), amelyek hi- valatosan és baráti körben is lehető- séget adtak az ismerkedésre, illetve a régi kapcsolatok felelevenítésére.

A hazaindulás előtti estén közösen elültettünk a partenkircheni parókia udvarán egy itthonról magunkkal vitt diófát. Tettük ezt abban a re- ményben, hogy gyökeret ver az ide- gen földben is, és terebélyes fává nö- vekszik, amely sok gyümölcsöt terem majd német barátaink számára. Part- nerkapcsolatunkra is ilyen remé- nyekkel tekintünk: Isten áldását vár- juk hozzá, hogy növekedjen, terebé- lyesedjen és sok gyümölcsöt terem- jen mindegyik fél számára.

Egy dolog biztos: a domonyiak Né- metországban megtapasztalhatták az égi áldás mellett a mennyeit is. Megajándékozottnak érezzük ma- gunkat, hogy a rossz időjárás ellené- re szép élményekben és lelkiekben is gazdagodva térhettünk haza.

■ –SB–

HIRDETÉS

Kollégiumi felvételi

A Budapesti Tirannosz Ház felekezeti közti fiúkollégium, ahol a szálláslehetőség mellett ideális feltételeket biztosítunk a diákok testi-lelki-spirituális fejlődéséhez is. Ha felvették a főiskolára/egyetemre, és szívesen laknál egy keresztény közösségben – jelentkezze a Tirannosz Házba! További információ: web: www.tirannoszhoz.hu; e-mail: tirannoszhoz@tirannoszhoz.hu; tel.: 20/590-0534.

A hónap könyve – júliusban
a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Dietrich Bonhoeffer: Követés

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen!
Eredeti ára: 1900 forint.
<http://bolt.lutheran.hu/> • E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Bonhoeffer
Követés

HIRDETÉS

A Baptista Teológiai Akadémia pótfelvételt hirdet a 2009/2010-es tanévre

Teológus szakra (BA) lelkipásztori szakirányra. A szakon teológus szakképesítést szerezhet. A képzés ideje nyolc félév.

A szakirányon belül három specializáció választható:

– **gyülekezeti lelkipásztor:** azoknak, akik élethivatásként szeretnének klasszikus lelkipásztori feladatokat ellátva szolgálni (igehirdetés, lelki-gondozás, tanítás...);

– **missziói:** azoknak, akik szeretnének felkészülni a bibliakör-vezetői, ifjúságvezetői, evangélikációs munkatársi, misszionáriusi feladatok valamelyikére is;

– **szociális lelkigondozó:** azoknak, akik szakszerűen szeretnének segítséget nyújtani testi-lelki terhet hordozó embertársainknak.

A választott specializációt az oklevél betétlapján tüntetjük fel.

Az alapképzés felkészít a teológiai, hittanár-nevelő és a vallástudomány mesterszakra (MA), továbbá lehetőséget nyújt alapfokozatra (BA) épülő szakirányú továbbképzési szakokon további szakképesítések megszerzésére is.

Kántor szakra (BA) olyan hívő fiatalokat (és idősebbeket) várunk, akik szakszerűen szeretnének részt venni a gyülekezetek ének-zenei szolgálatában. A szakon kántor szakképesítést szerezhet. A képzés ideje hat félév. A szakon belül választható képzési irány: ifjúsági zene (gospel). A képzés államilag finanszírozott.

Jelentkezési határidő: augusztus 28.

A jelentkezési lap letölthető intézményünk honlapjáról (www.bta.hu) vagy a Tanulmányi Hivataltól igényelhető (1068 Budapest, Benczúr u. 31.; tel.: 1/342-7534 vagy 20/886-0846; e-mail: bta@bta.hu).

Dr. Almási Tibor rektor

Istentiszteleti rend • 2009. július 26.

Szentháromság ünnepe után 7. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mk 8,1–9; 2Móz 16,2–3.11–18. Alapige: 1Jn 5,10b–13. Énekek: 327., 459.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Bence Imre; II., **Hüvösvölgyi út 193., Főb** de. 10. Veperdi Zoltán; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Gálos Ildikó; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) dr. Lackner Pál; du. 6. (orgonazenés áhítat) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; VII., **Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; IX., **Gát utcai katolikus templom** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Wiszkidenszky András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. Missura Tibor; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Tóth-Szöllős Mihály; **Zugló, XIV., Lócsi út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV., **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Tóth Szilvia; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás** de. 11. Magassy Sándorné.

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörgicse de. 11.; **Balatonakali** du. 2.; **Balatonaliga** (Club Aliga területén levő református templom) du. 6.; **Balatonalmádi** (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves** (református templom) du. 6.; **Balatonföldvár** (városháza) du. 2.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó** (evangelikus templom) de. fél 9.; **Balatonszárszó** (evangelikus üdülő) de. 9.; **Balatonszemes** de. fél 10.; **Balatonzepezd** de. 9.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kötcse** de. 10.; **Kővágóörs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nagyvázsony** du. 2.; **Révfülp** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Tapolca** de. fél 9.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK: **Balatonboglár** de. fél 10.; **Hévíz** de. fél 10.; **Siófok (kápolna)** de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Árpád vezér utolsó diadala

Régi, de igaz mondás: „Aki nem becsüli a múltját, nem érdemli a jövőjét.” Márpedig a magyar hadtörténelem egyik legnagyobb diadálát, az 1102 évvel ezelőtti pozsonyi csatát valahogyan elfelejtettük, emlékét nem ápoljuk. Még akkor sem, ha ez a 907-es esztendő népünk számára a frissen elfoglalt Kárpát-medence feletti uralom stabilitását, valamint a kimagaslóan sikeres Árpád nagyfejedelem halálát hozta.

Mi is történt akkor, vagyis 907 júniusában és júliusában? Addigra már az Árpád nagyfejedelem által vezérelt hatalmas tengeri és politikai zsenialitásáról tanuskodó honfoglalás lezárult, népünk szilárdan uralta az egész Kárpát-medencét, sőt

még annál is többet, hiszen a teljes Bécsi-medence is a fennhatóságunk alá tartozott.

Ebben a helyzetben határozta el IV. Lajos, a Keleti Frank Birodalom királya, hogy összegyűjti teljes haderejét, és visszafoglalja azokat a területeket, amelyeket a magyarság a bajoroktól vett el. A korabeli források egyértelműen leírják IV. Lajos király célját: „Elrendeljük, hogy a magyarok kiirtassanak.” Gigantikus haderet gyűjtött össze: százezer katonát. Ekkora haderővel csak századokkal később a tatár, majd még később a török támadott ránk. Csakhogy 1102 évvel ezelőtt ez a százezer had még a *gyepűelveként* emlegetett határszakaszon sem tudott átjutni!

Itt azért egy szóra meg kell állnunk. Mi is ez a gyepűelve? Honszerző eleink országunk határai mentén mindenhol egy rendkívül széles határőrizeti területet, úgynevezett gyepűt hoztak létre. Ez két részre oszlott, a külső, lakatlan, valamint a belső, gyéren lakott területre. Az előbbit a könnyűlovasság, tehát gyorsan mozgó, ám kis számú fegyveres lovók vigyázták, akiknek az volt a dolguk, hogy észleljék a betolakodókat, és riasszák a mögöttük lévő nagyobb számú határvédelmi erőket. Ezeknek pedig az volt a feladatuk, hogy villámgyors támadásukkal, majd szinte megfutamosításukkal és újbóli támadásukkal zaklassák, illetve fáraszták az ellenséget. Mindezt pedig a törzsszövetség főerőinek beérkezéséig kellett tenniük.

A két gyepűterületet az akadályokkal teletűzdelt gyepűelve választotta el, amelyen az átjárhatóságot akadálymentes részek, úgynevezett kapuk biztosították – gondoljunk csak a dunántúli Kapuvárra, amely egy ilyen kapuról kapta a nevét. Szóval ugyancsak nehéz volt ezen a mélységben tagolt védelmi rendszeren keresztülhatolni.

Lajos király úgy gondolta, hogy neki sikerülni fog. Haderéjét, mely legnagyobb részben nehézgyalogság-

ból állott, három hadoszlopba osztotta. A király a tartaléksereggel Ennsburgban állomásozott. A Duna északi partján előnyomuló seregét *Luitpold* határgrof vezette; a déli part mentén támadó hadoszlopot *Dietmar* salzburgi érsek; középen pedig, vagyis a Dunán *Sieghard* herceg irányította a hajóhadat.

A déli haderő az akkor még álló római limes nyomvonalán haladva június 17-én tört be az országba, és huszonöt kilométeres átlagos meneteljesítménnyel haladva június 24-én átkelt a Bécsi-erdőn. A bajor támadást a gyepűsávban őrző magyar felderítők valahol a Bécsi-erdő nyugati vonulatánál észlelték, és azonnal útnak eredtek a határvédelmi

egységekhez és a szállásterületeken tartózkodó törzsi főerőkhöz.

A határvédelmi erők a riasztás után elindultak a gyepűsáv mélységébe, hogy kihasználva a könnyűlovasság mozgékonyágát az ellenség előnyomulását folyamatos zaklatásukkal lassítsák. A számítások azt mutatják, hogy a bajor hadoszlop a Fischa folyó környékéig ellenállás nélkül vonulhatott. Azonban

ebben a térségben már megjelentek a határvédelmi erők, és június 26-án harcra is bocsátkoztak a támadók első csoportjaival. Ettől kezdve a gyepűsávban folyamatosan nyomon követhető a határvédelem halogató harctevékenysége. Valószínűleg ekkorra már az is kivilágolt, hogy az ellenség három hadoszlopban tör előre. A riasztott magyar törzsi haderő első csoportjai június 28-án érkeztek a térségbe.

Hozzá kell tenni ehhez, hogy a teljes magyar haderő nem vett részt a pozsonyi csatában, hiszen a Kelet-

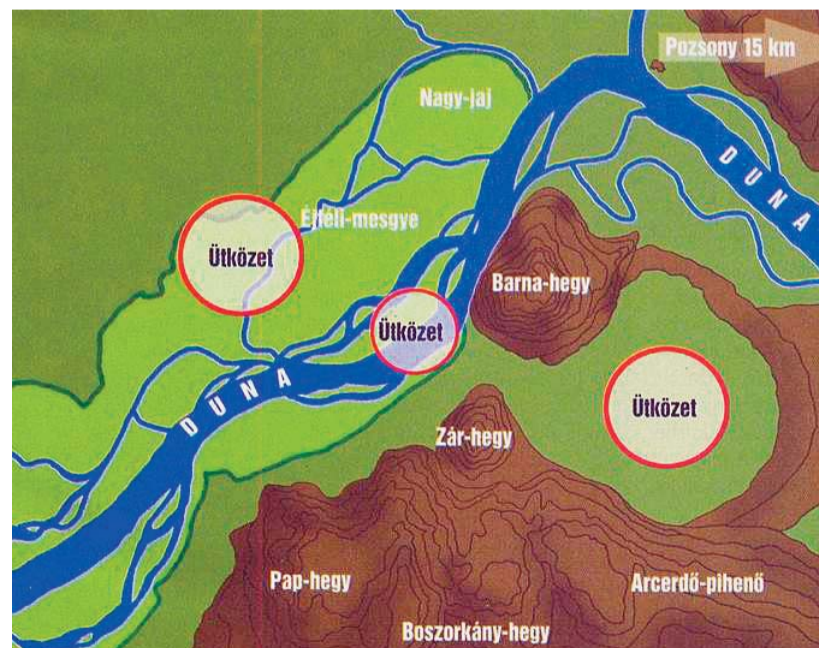
gyar katonák ne borították volna lángba égő nyilaikkal a németek táborait, és nem volt olyan nappal, amikor szinte a semmiből ne intéztek volna villámgyors támadást, majd szinte ugyanolyan gyors visszavonulást. Mivel a magyar nyilak kétszer olyan messzire lőttek, mint a németekéi, az ellenség úgy szenvedett el jelentősebb veszteséget, hogy közben a magyarokban nem tudott kárt tenni.

Árpád nagyfejedelem így módon, szakadatlan ellencsapások közepette vonult vissza Pozsonyig, ahol is a Duna déli partja mentén előrenyomuló salzburgi érsek nehéz szekérvár mögé sáncolta el magát. Vesztre, mert Árpád a táborát felgyújtotta, és a kitámadó bajorokat legyőzte. Még azon az éjjel a legnagyobb csendben átúsztatott a Dunán a magyar hadsereg, s másnap hajnalban a németek túlpárti hadoszlopát is megsemmisítette. A fővezéren kívül két érsek, két püspök, három apát és tizenkilenc bajor főúr esett el ebben a két viadalban.

Harmadnap a hajóhadra került a sor, ezt a messzire hordó magyar nyilak felgyújtották. Árpád nagyfejedelem így három nap alatt három sereg fölött ünnepelhetett tökéletes diadalt.

A kocka fordult, a támadottak támadókká váltak, a magyar katonák pedig úzték a szétvert hadak megfutamosított maradványait, melyekkel csaknem egyszerre érkeztek Ennsburg közelébe.

Lajos király a menekülővel megerősített, pihent hadaival vonult Árpád ellen. A területet, ahol a két sereg találkozott, oldalt erdők szegélyezték, s Árpád vezér itt erős csapatokat helyezett el. Lajos király támadása után a magyar lovasság csakhamar futásnak eredt, a németek pedig diadalt remélve nyomultak utánuk. De amint az erdő mellett elhaladtak, a lesben álló magyar csapatok borzasztó riadással kitérve, hátra támadták őket. E pillanatban a futamodók megfordították lovaikat, és sűrű nyilazással fogadták üldözőiket, akik két tűz közé szorultak.

Magyarországon élő katonaság nem tudott ideérni. Árpád nagyfejedelem ezért rendkívül kockázatos tervet dolgozott ki, és éppen ebben mutatkozik meg katonai zsenialitása. Elhatározta, hogy a rendelkezésére álló haderőt összevonja, és ezzel a nagyjából húsz ezer katonára tehető hadat külön-külön támadja meg IV. Lajos király három hadoszlopát.

A terv fontos eleme volt, hogy a gyepűelve belső részét képező Pozsonyig úgy vonul vissza, hogy apróbb lovas csoportosulásokkal folyamatosan nyugtalanítsa a német hadoszlopokat. Nem volt olyan éjszaka, amikor a ma-

Hogy a német hadsereg veresége teljes volt, azt az egykorú és kicsit későbbi évkönyvírók sem tagadják. Lajos király már nem mert több bajor földön tartózkodni, Németország biztosabb nyugati részébe húzódtott.

De a magyarság is nagy áldozatot hozott ezért a diadalért! Nem más, mint az akkor már hatvannyolc éves Árpád nagyfejedelem volt ez az áldozat. Ő is, és három fia, vagyis *Tarhos*, *Üllő* és *Jutas* is behalt ebbe a véres küzdelembe. Csak a legkisebb fia, *Zolta* maradt életben, tőle származik tehát az Árpád-házi királyok sora.

■ JEZSÓ ÁKOS

A kicsi szép

1. rész: Schumacher világa

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

Néhány hete egy egyházi oktatási rendezvényen az egyik felszólaló – történetesen a feleségem – iskolája bemutatása közben felidézett egy szállóigévé vált könyvcímet: *A kicsi szép*. Mint utóbb kiderült, sokan nem értették az utalást.

Pedig *Ernst F. Schumacher* közgazdász műve tényleg nem környezetvédő aktivisták zugolvasmánya. A *The Times* című angol napilap irodalmi melléklete a második világháború után megjelent száz legnagyobb hatású könyv közé sorolta. Nem tanulmányoztam át a százast listát, de biztos, hogy soknak a címét nekem is hiába idéznék, nem ismerném. Erről a Schumacher-könyvről viszont – a rovatgazda felkérésére – szívesen írok néhány gondolatot.

Ernst Friedrich Schumacher Bonnbán született 1911-ben, és már az apja is híres közgazdász volt. Angliában tanult, s mivel a náci hatalomra jutása után nem kívánt Németországban élni, egy angol farmon telepedett le. Otthon volt a hagyományos közgazdaságtanban, de nem elégedett meg ennyivel: vállalkozásba fogott, gazdálkodni kezdett, újságíró lett. Számos fejlődő ország kormánya kereste meg őt, hogy tanácsot kérjen tőle a vidéki területek fejlesztésével kapcsolatban. 1950-től 1970-ig gazdasági főtanácsadója volt a brit Nemzeti Széntanácsnak, amely nyolcszáz ezer alkalmazottjával a világ egyik legnagyobb szervezete volt.

Mire négy évvel halála előtt, 1973-ban megjelent *Small Is Beautiful* (*A kicsi szép*) című műve, épp elég tapasztalatot gyűjtött a gazdasági életéről, a szociális kérdésekről, a harmadik világról és a jövő feléléséről.

A *kicsi szép* esszégyűjteménye; többségüket Schumacher az 1960-as években megtartott előadásai alapján írta. Némelyiken érződik, hogy azóta eltelt negyven-ötven év, de legtöbb írása elképesztően frissnek hat. Mint ha egy kiváló elemző idén tavasszal fogalmazta volna meg a válság lényegét, megoldandó problémáinkat.

Az 1991-es magyar fordítás alcíme:

Tanulmányok egy emberközpontú közgazdaságtanról. Az eredeti alcím provokatívabb, valahogy így szól: *Közgazdaságtan, mintha az emberek is számítanának.* Ebben már nagyon érződik a schumacheri gondolat, amelynek csak egyik mellékága a gigantomania kerülése.

Ma talán sokan túl élesnek tartják, amit a 20. század legnagyobb hatású közgazdásza, *Lord Keynes* mondott, de a legtöbb kormány döntéseit ma is azok az elvek határozzák meg, amelyeket az 1930-as gazdasági válság idején fogalmazott meg. A modern makroökonomia megteremtője reménykedett benne, hogy hamarosan eljön az idő, mikor a jót választ-hatjuk, de a gondolatmenetet így folytatta: „Mindennek még nincs itt az ideje. Még legalább száz évig el kell hitetnünk magunkkal és mindenkivel, hogy ami jó, az gonosz, és ami gonosz, az jó, mert a gonosz hasznos, és a jó nem az. A kapzsiság, az uzsora és a gyanakvás legyenek az isteneink még egy kis ideig. Mert csak ők vezethetnek ki bennünket a gazdasági szükség alagútjából a napvilágra.”

Schumacher szerint éppen elég tapasztalat gyűlt össze, hogy ezt a hiú ábrándot elvessük. Ám ezt nagyon nehéz megtenni. A mai európai – és ezen belül magyar – válságkezelési koncepciót ugyanaz a gondolat határozza meg, mint évtizedek óta a harmadik világot segítő programokat. Még egy kicsit küzdenünk kell, míg a gazdaság meg nem erősödik, míg mindenki gazdagabb nem lesz; és a gazdagság majd leszivároga a társadalom minden rétegébe. „Ami a legjobb a gazdagoknak, az a legjobb a szegényeknek is.”

Nem, ez nem igaz – mondja Schumacher a harmadik világról, és mon-

daná a mai Magyarországról. Attól, hogy a kormány (bármilyen politikai oldalhoz tartozzon is) a külföldi autógyárak magyarországi megtelepedését segíti, nem lesz jobb sorsa a periférián élő somogyi parasztnak, borsodi munkanélkülinek, de még a központban élő pesti értelmiséginek sem.

Schumacher volt az első, aki megkérdőjelezte, hogy a GDP (bruttó hazai termék) mindenható mutatószám lenne. A GDP akkor is nő, ha kimondottan ártalmas, romboló árukat termelünk, ha a környezetünket pusztítjuk.

Schumacher a legváratlanabb pillanatokban beilleszt gondolatmenetébe egy-egy bibliai mondatot: „Van egy forradalmi mondas, amely így szól: Nemcsak kenyérről él az ember, hanem Isten igéjével.” Az ásványi tüzelőanyagok kimerülését és a fizikai létünk alapját adó természet elpusztítását leíró gondolatot így folytatja: „Vannak, akik ráébrednek erre a fenyegetettségre, és azt követelik, hogy szűnjön meg a környezetszennyezés. Úgy gondolnak a környezetszennyezésre, mint valami meglehetősen csúnya szokásra, gondatlan vagy mohó emberek rossz beidegződésére, akik mintegy áthajítják a szemetüket a kerítés fölé az emberek felismerik, hogy a kulturáltabb viselkedés némi többletköltséget jelent, következésképpen – vélik – gyorsabb ütemű gazdasági növekedésre van szükségünk ahhoz, hogy képesek legyünk ezt a többletköltséget megfizetni.”

A gyorsabb ütemű gazdasági növekedés – teszem hozzá az idézetet befejezve, de Schumacher gondolatait folytatva – egy véges méretű bolygón forrásokat teremthet a műemlékek felújításához vagy akár modern hulladéklerakók építéséhez, de hosszú távon garantáltan elpusztítja fizikai létünk alapjait.

Ennyit Schumacher aktualitásáról, legközelebb rátérek a kicsiség dicséretére.

■ GADÓ GYÖRGY PÁL

Nem a lúd a ludas

„Ludas Matyi is tudja, hogy párosan szép az élet!” – hirdettetik úton-útfélen.

Így önmagában – feltéve, hogy férfi és nő házasságára gondolunk – nincs is ezzel a kijelentéssel semmi baj, hiszen mindannyian arra vágyunk, hogy megtaláljuk a másik felünket, a nekünk rendelt párt, akivel aztán holtomiglan-holtáiglan együtt élhetünk. Miért ne kívánhatná magának ezt *Ludas Matyi* is?!

Hogy akkor hol van itt a probléma? Nem, nem a most meg nem nevezett bank ajánlatát akarom elemezgetni; a reklám, annak is a plakátváltozata bosszantott fel, azon szerepel ugyanis eszmefuttatásom nyitó mondata. Csodálkozom is, hogy még egyetlen feminis-

ta és/vagy az asszonyok, nők jogait védő szervezet nem tiltakozott elene. (Az, hogy az erősebb nem képviselői közül sem hördült fel rajta senki, inkább elkeserít...)

Persze elképzelhető, hogy a szóban forgó plakát láttán csak az én fejemben játszódott le a következő asszociáció: *Matyi egy ludat tart a hóna alatt – Matyi családalapításra gondol – ergo leendő asszonytársaként Matyi egy „libáról” álmodozik...*

Értem én, hogy *Matyi a lúdtól Ludas, és hogy nem megjeleníteni a tőle elválaszthatatlan jószociáció: Matyi egy ludat tart a hóna alatt – Matyi családalapításra gondol – ergo leendő asszonytársaként Matyi egy „libáról” álmodozik...*

■ – VITÁLIS –

HIRDETÉS

Nyári munkarend az Üllői úton

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájában (1085 Budapest, Üllői út 24.) július 27., hétfőtől augusztus 7., péntekig – a nyári szabadság egy időben történő kiadása miatt – általános munkaleállásra kerül sor.

Az Üllői út 24. szám alatt található gyűjtemények nyitva tartása:

- Az *Evangélikus Országos Könyvtár* július 27., hétfőtől augusztus 31., hétfőig lesz zárva. Első munkanap: szeptember 1., kedd.
- Az *Evangélikus Országos Levéltár* augusztusban zár be. Első munkanap: szeptember 1., kedd. Azon a héten, amikor az országos iroda már zárva lesz, július 27–31. között ügyeletet szerveznek, tehát még látogathatók.

HIRDETÉS

Zsoltárok – fotópályázat

Az *Evangélikus Élet* szerkesztősége fotópályázatot hirdet *Zsoltárok* címmel. A pályaművek tematikailag a Biblia bármely zsoltárverséhez kapcsolódhatnak. Egy pályázó legfeljebb öt fotót küldhet be. Minimum 1600x1200 pixel méretű digitális képeket várunk.

A beküldési határidő: 2009. augusztus 3., éjfélig. A pályázat nyitott, nem jelíges képek mellett minden esetben kérjük feltüntetni azt a zsoltárverset, amelyhez a fotó készült.

A beküldési cím: evelet@lutheran.hu.

Az első három helyezettet tíz-, hét- és ötezer forintos könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazzuk, amely a Luther Kiadó könyvesboltjában vásárolható le. A beérkezett pályaművekből az *EvÉlet* augusztus 23–30-ai lapszámában válogatást közlünk.

HIRDETÉS

Hit és cselekedetek a mindennapokban

Fébé-konferencia lesz augusztus 20-tól 23-ig a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban (2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12., tel.: 26/375-218). Jelentkezés írásban *Taschner Erzsébet* főnök asszonynál. Cím: 1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 193.; fax: 1/391-6829.; e-mail: febe@hu.inter.net. Ellátás: 2800 Ft/nap. Ágynemű: 450 Ft.

PROGRAM

Augusztus 20., csütörtök • 15.30: Szeretevendégség, bemutatkozás, a kapott igék felolvasása • 17.00: Nyitóáhitat (ApCsel 27,27–44) – *Herzog Csaba* • 18.00: Vacsora • 19.00: Fakultatív program: filmvetítés, beszélgetés

Augusztus 21., péntek • 7.30: Reggeli áhítat – *Taschner Erzsébet* • 8.00: Reggeli • 9.00: Igehirdetés: *Az első gyülekezet* (ApCsel 2,44–47) – *Misura Tibor* • 10.00: Igehirdetés: *Bizonyágtétel Jézusról* (ApCsel 3,12–20) – *Veperdi Zoltán* • 11.00: Bibliakörök • 12.30: Ebéd • 15.00: Igehirdetés: *Imádkozás* (ApCsel 4,23–31) – *Szirmai Zoltán* • 16.00: Igehirdetés: *Szolgálat* (ApCsel 6,1–7) – *Madocsai Miklós* • 18.00: Vacsora • 19.00: Fakultatív program: filmvetítés, beszélgetés

Augusztus 22., szombat • 7.30: Reggeli áhítat – *Veperdi Zoltán* • 8.00: Reggeli • 9.00: Igehirdetés: *Misszió* (ApCsel 10,24–33) – *Szeverényi János* • 10.00: Igehirdetés: *Egyetértésre való törekvés* (ApCsel 15,22–29) – *dr. Blázy Árpád* • 11.00: Bibliakörök • 12.30: Ebéd • 15.00: Igehirdetés: *Ellenszélben* (ApCsel 16,16–24) – *Zászkaliczky Pál* • 16.00: Igehirdetés: *Az örök élet reménységében* (ApCsel 23,11) – *Némethné Tóth I.* • 18.00: Vacsora • 19.00: Fakultatív program: filmvetítés, beszélgetés

Augusztus 23., vasárnap

7.30: Reggeli áhítat – *Magassy Vilma* • 8.00: Reggeli • 9.00: Morzsaszedés, úrvacsorai előkészítő – *Veperdi Zoltán* • 10.00: Istentisztelet úrvacsoraszussal (Lk 17,7–10) – *Veperdi Zoltán* • 11.30: Ebéd, hazautazás

ERŐS VÁRAK

Csővár romjai

Csővár földrajzi és haditechnikai értelemben a Felvidéket védő nógrádi erődítések közé tartozott. Napjainkban Pest megyében találjuk, az azonos nevű község külterületén, szinte Nógrád megye határára tapadva.

A falu nincs igazán felkészülve a varturizmusra: a várhegyhez vezető út nincs kitérítve, a lakott terület végén található egyetlen jelzés is félrevezető, rossz irányt szab az utazónak. Ha viszont megleljük a vár-

ba vezető gyalogutat, sikerrel járhatunk, és ekkor már a turistajelzések is a helyes irányba visznek.

Háromnegyed órányi erdei séta után a hatalmas mészköcsúcs tetejéről fantasztikus kilátás nyílik a Cserhátra. A 13. században emelt vár pedig romjaiban is fenséges. Kapu- és lakótornyának oldalfalai dacolnak az idővel, az egykori lakomákat idéző konyhájának és a külső vár kerek bástyájának alapjai a tapasztalatlan szem számára is kivehetők, a várudvar ciszternájába ma is gyűlik a víz. De a legpompásabbak palotaszélek felhőkre néző ablakai.

Története szinte mesés. Rablólovagok vára volt: a környéket a huszítákkal együtt fosztogató és rettegetben tartó *Csői* és *Nézsai* családé. Ez utóbbi fiúágának kihalta után királyi birtok lett, majd Mátyás halála után törvénytelen fiára, *Corvin Jánosra* szállt. Utóbb főurak bírták, erősítették és szépítették reneszánsz elemekkel. A török időben pusztult el, köveit a Prónay-kastély építéséhez hordták el a közeli Acsára.

■ REZSABEK NÁNDOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

ÚJ HARANGOT RENDELJEN IFJ. FARKAS TITUSZTÓL

MINDEN MÉRETBEN A LEGKEDVEZŐBB ÁRON 30 KG-TÓL 11 000 KG-IG

**Kiváló minőség, kitűnő kidolgozás,
kedvező ár, hangzásra öntve!**

Harangvillamosítás, harangtartóállvány-készítés, programozóórák, harangvezérlés telefonról, toronyóra-készítés, -szerelés, alkatrészellátás.
REFERENCIA 400 TEMPLOMBÓL!

**Harangszó 2003 Bt.
Ifj. Farkas Titusz**

2200 Monor, Kistói út 26. Tel.: 30/371-9696, fax: 29/410-119
A Harangszó 2003 Bt. a Dévai Szent Ferenc Alapítvány támogatója.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.
Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu;
gombosmi@invitel.hu.

APRÓHIRDETÉS

Pesterzsébeten szoba-konyhás szuterén lakás keresztyén házaspárnak szept. 1-jétől kiadó. Érd.: 20/824-5855.

Bp. XVIII. kerületben eladó tulajdonostól 67 m²-es nem panel lakás. 30/461-2771.

JÖVŐ HETI SZÁMUNKBAN:

Csillagpontozó

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 26-ától augusztus 2-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>20.45 / Duna Tv <i>Rokonok (magyar filmdráma, 2006) (110')</i> Kopjáss Istvánból Zsarátnok főügyésze lesz a korrupt Makróczy ellenében. Kopjáss tiszta ember. A zsebe üres, de a feje tele van szép, világmege-váltó álmokkal. A főügyészi pozícióval azonban nemcsak jóra fordítható hatalom jár, hanem egy jó nagy disznóság, a Sertésenyészítő és sok-sok rokon. A rokonok egy része nyakig benne van a Sertésenyészítő-panamában...</p>	<p>11.20 / Tv2 <i>Az élet iskolája (kanadai-amerikai családi film, 2005) (110')</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: François Couperin, 1. rész</i> Az orgonista sarj 16.00 / PAX <i>Luther Omnibusz 2005 (magyar dokumentumfilm) (57')</i> 20.02 / m1 <i>Telesport</i> Úszó- és vízilabda-világ bajnokság 20.25 / PAX <i>Mit ér az ember, ha... zenész? (magyar portréfilm) (25')</i> <i>Gryllus Dániel</i></p>	<p>12.00 / Bartók rádió <i>Nürnbergi nemzetközi orgonafesztivál 2008</i> 13.23 / Kossuth rádió <i>Az első évek</i> <i>Petőfi Sándor kamaszkori versei – 1941</i> 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: François Couperin</i> 2. rész Az egyházi komponista 17.05 / Duna II. Autonómia <i>Rendhagyó történelemóra (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002) (40')</i> A Felvidék a honfoglalás idején és az Árpád-házi királyok alatt 20.00 / PAX <i>Mit ér az ember, ha... (portréfilm) (35')</i> <i>Levente Péter művész</i></p>	<p>11.50 / Tv2 <i>Mária Magdolna (olasz-francia-amerikai filmdráma, 2005) (83')</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebben bízunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> Túl az Óperencián... – Kaland és utazás tegnap és ma 15.05 / Duna Tv <i>Hariton kórusa (görög családi vígjáték, 2005) (112')</i> 21.30 / Duna Tv <i>Zuhanás (chilei filmdráma, 2005) (115')</i> 23.00 / Bartók rádió <i>Éjszakai dzsesszklub</i> A zsámbéki Jazz Open 2009 fellépőinek felvételeiből</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>6.45 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i> 11.55 / Tv2 <i>A bukás – Hitler utolsó napjai (német háborús filmdráma, 2004) (150')</i> 12.05 / Bartók rádió <i>Dvořák-maraton 2009</i> A Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara játszik 20.00 / Filmmúzeum <i>Hogy szaladnak a fák... (fekete-fehér magyar játékfilm, 1966) (81')</i> 21.00 / Duna Tv <i>Szörnycsütörtök (norvég filmdráma, 2004) (98')</i> 21.00 / Duna II. Autonómia <i>Örkény István: Tótek (magyar színházi felvétel) (68')</i> 22.15 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> <i>Vivaldi: A négy évszak</i></p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 12.31 / Bartók rádió <i>Kórus-világtalálkozó – Koppenhága 2008.</i> Az oslói Schola Cantorum énekel 14.40 / Duna Tv <i>Az egyházi művészet kincsei – Barangolások Toscanában (olasz ismeretterjesztő filmsorozat, 2003) (29')</i> 15.05 / HBO <i>Szeretem a kolera idején (amerikai romantikus dráma, 2007) (138')</i> 15.35 / PAX <i>Végtelen – A Gável testvérek koncertje (73')</i> 21.05 / Bartók rádió <i>Mozart: A pástorkirály (kétfelvonásos opera)</i> 21.55 / m2 <i>Mezít láb a parkban (amerikai vígjáték, 1967) (102')</i></p>	<p>9.40 / m1 <i>Delta (tudományos magazin)</i> 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében (26')</i> 15.30 / Duna Tv <i>A Vatikán titkai (lengyel dokumentumfilm-sorozat, 2005) (26')</i> A pápai antik gyűjtemény 17.20 / PAX <i>A béke gyermeke (27')</i> A Zákus Média centrum műsora 20.55 / m1 <i>Telesport.</i> Úszó- és vízilabda-világ bajnokság Férfi vízilabda (döntő) 22.55 / m1 <i>Jókai Mór: A lőcsei fehér asszony (tévéfilm, 1977) (92')</i> 0.35 / Duna Tv <i>Szűzforrás (fekete-fehér svéd filmdráma, 1960) (86')</i></p>	<p>8.30 / Civil Rádió <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 9.40 / m1 <i>Egyházi naptár</i> 9.55 / m1 <i>Evangélikus magazin</i> 10.25 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i> 12.01 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i> 15.20 / m2 <i>A közvetítő (magyar dokumentumfilm, 2005) (25')</i> Pannonhalma kisugárzása 20.00 / Duna II. Autonómia <i>Bánya utca (magyar dokumentumfilm, 2005) (59')</i> 21.00 / m2 <i>Balkán! Balkán! (magyar-francia-török filmdráma, 1993) (117')</i></p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Ne fáradjatok bele a jó cselekvésébe. 2Thessz 3,13 (Péld 8,13a; Jn 6,1–15; ApCsel 2,41–47; Zsolt 21) Igazán nekünk szóló ígét kaptunk! Ami megdöbbenthet, hogy ez a mondat inkább kérés, bátorítás, mint utasítás. A környező versekben többször előfordul a *parancsoljuk* ige, de itt Pál apostol kér. Mi-re? A jó cselekvésére. Úgy érezzük, ezt könnyű megtennünk, hiszen nem bántjuk egymást, fegyverrel nem törünk másokra, nagy bűnt nem követünk el. De vajon nincs igaza Pálnak, hogy könnyen elfáradunk a jó cselekvésében? Mert bizony hamar leomoz minket, ha mások nem figyelnek ránk, ha nem törekednek a kedvünkben járni, ha nem kérnek bocsánatot tőlünk, pedig mi ezeket gyakoroljuk irányukban naponta. Jót tenni és ezért viszonzást nem várni csak a Lélek megszentelése által lehet. Kérjük a Lelket, és ne fáradjunk el!

Hétfő

Az egyháznak egész Júdeában, Galileában és Samáriában békessége volt: eközben épült, az Úr félelmében járt, és a Szentlélek segítségével számban is gyarapodott. ApCsel 9,31 (Dán 9,17; 2Krn 30,13–22; ApCsel 18,1–22) Amikor az első keresztyének életéről olvasunk, talán sokakat egyfajta elkeseredés tölt el: miért tudott ilyen jól működni az egyház, és ma miért nem tapasztaljuk meg ezt? Sok a békétlenség a hívek között, a gyülekezetben és az egyházban. És ha ez közöttünk is így van, nem tudjuk Krisztus szavát kifelé megélni: „*Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak nevezetnek.*” (Mt 5,9) A békétlenség visszaveti gyülekezeink életét, számbeli gyarapodását, hiszen békétlenkedő közösségbe ki akar tartozni?! Köszönjük meg a figyelmeztető ígét, és kérjük Isten Szentlelkét, hogy vegye el megbocsátani nem tudó gőgünket, és tegyen békés egyénné és gyülekezeté minket.

Kedd

A meggyógyított felugrott, járkált, ugrándozott, és dicsérte az Istent. ApCsel 3,8 (Zsolt 75,2; Mt 22,1–14; ApCsel 18,23–19,7) Igazi csodának lehetünk tanúi az igén keresztül. A gyógyulást követően Isten-dicséret hangzik fel, amelyet több, mozgást kifejező ige tesz még szemléletesebbé. Elgondolkodtam azon, hogy a mai gyógyulások után van-e ilyen fergeteges öröm és Isten-dicséret. Merjük-e ma is kifejezni így a hálánkat? Vagy szinte a beletörődés határát súroló módon fogadjuk a gyógyulást? Legyen bennünk ilyen mozdító öröm, hála és Isten-dicséret!

Szerda

Pilátus megkérdezte tőle: „Te vagy a zsidók királya?” Jézus ezt felelte: „Te mondd.” Lk 23,3 (Jer 10,10a; Zak 8,9–17; ApCsel 19,8–22) Pilátus kérdez Jézustól: „*Te vagy a zsidók királya?*” A helytartó katonái tédert hajtvá gúnyolják: „*Üdvöz légy, zsidók királya!*” A kérdés ma felénk irányul. Mi kinek valljuk Jézust? Királynak, úrnak, életünket alakítóknak vagy csupán egy földön élt, jó-ságos embernek, esetleg gyűlölet tárgyának? Nagyon fontos, hogy ne kerüljük ki a döntés és a válaszadás lehetőségét. Mert egykoron Jézus lesz ítélőbíránk, aki felettünk fog dönteni. Ez nem fenyegetés, hanem ma még drága figyelmeztetés és lehetőség. Élünk vele!

Csütörtök

Krisztus mondja: „Példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.” Jn 13,15 (5Móz 8,5; 1Kor 10,16–17; ApCsel 19,23–40) Előttünk egy érthető, minden tekintetben világos példa: maga Jézus Krisztus. Senki nem mondhatja, hogy nem tudom, mit kell tennem mint Krisztust követő embernek! Ő mindent úgy cselekedett, hogy követhető legyen – persze nem önerőből. Ezt a gyümölcsöt csak az tudja megteremni, akinek Krisztussal mint szőlőtővel állandó kapcsolata van. Szeretni az ellenséget és érte imádkozni csak Krisztussal lehet. A hamis mammon fogságából szabadulni csak Krisztussal lehet. Vele valóban lehet „példásan” élni!

Péntek

Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt. Fil 4,6 (Zsolt 91,9; Lk 22,14–20; ApCsel 20,1–16) Milyen jó lenne semmiért sem aggódni! Meg lehet ezt valósítani? Ebben segít igenk második fele, amelyben Pál apostol arra biztat, hogy tárjuk fel bátran kéréseinket Isten előtt. Van-e őszinte szívfeltárási imádság az ajkunkon? Merjük-e kimondani, amit érzünk, gondolunk? Hiszen Isten ügyis látja, de várja az őszinte szót. Talán pontosan azt a mondatot, amelyet az epilepsziás fiú apja mondott Jézusnak: „*Hiszek, segíts a hitetlenségemen!*” (Mk 9,24) Mondjunk szüntelen ilyen őszinte kérést és háláadó imát!

Szombat

Ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és valóságosan. 1Jn 3,18 (1Sám 2,3; Lk 22,14–20; ApCsel 20,17–38) Sok beszédnek sok az alja – jut eszünkbe az ismert közmondás erről az ígéről. Valóban, a sok felesleges beszéd senkinek nem hoz változást az életében. De tudjuk, hogy van építő beszéd, ahogyan építő hallgatás is. A *Prédikátor könyvében* olvashatunk arról, hogy mindennek rendelt ideje van, így ezeknek is: „*Megvan az ideje a hallgatásnak, és megvan az ideje a beszédnek.*” (Préd 3,7b) Ha eszerint élünk, nem nyelvvel szeretünk, hanem, ha kell, a meghallgatás cselekedetével, a szeretet tettekkészségével.

■ TAMÁSY TAMÁSNÉ

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószolgálat: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató. Árúsítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket az hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

